

*Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr
Rady Gminy
z dnia2024 r.*



***Gminny Program Rewitalizacji
Gminy Strumiec na lata 2024–2030
(Projekt 1.0)***

Sierpień 2024

Opracowano przy współpracy
Urzędu Gminy Stromiec,
Komitetu Rewitalizacji,
mieszkańców i innych interesariuszy rewitalizacji
z firmą *InicjatywaLokalna.pl Sp. z o. o.*

Spis treści

Wstęp.....	5
I. Część wprowadzająca	8
1. Metodologia prac nad dokumentem	8
II. Część diagnostyczno-analityczna.....	10
1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	10
2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	16
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	20
III. Część programowa	45
1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji	45
1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	45
1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań	47
2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2023–2030.....	51
2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć	51
2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć.....	64
2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	68
3. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	76
4. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania..	83
IV. Część wdrożeniowa.....	86
1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.....	86
1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami	86
1.2. Harmonogram realizacji programu	89
1.3. Promocja dokumentu	90
2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu	91
2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości	91
2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu	97
3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji	98
4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje	104
5. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	105
6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie	105
6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej.....	105
6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	105
Spis map	106
Spis schematów	106

Spis tabel	106
Spis wykresów.....	107
Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	108

Wstęp

Rewitalizacja stanowi odpowiedź na szereg zjawisk kryzysowych występujących na obszarach gmin, takich jak degradacja techniczna oraz narastające problemy w sferach społecznej i gospodarczej. W związku z tym niezbędne jest planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych odpowiadających na zidentyfikowane problemy oraz potencjały danego obszaru zdegradowanego, a także wynikającą z nich skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych. Rewitalizacja to proces, a nie pojedyncze działanie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2024 r. poz. 278), *rewitalizacja* stanowi: „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”.

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *gminny program rewitalizacji*, który jest inicjowany, sporządzany oraz uchwalany przez Radę Gminy na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o rewitalizacji. Jest to wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji. Dokument obejmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów współfinansowanych ze środków UE oraz innych publicznych lub prywatnych), ponieważ tylko taka różnorodna konstrukcja warunkuje osiągnięcie zakładanych efektów.

Objęcie danego obszaru zdegradowanego Gminnym Programem Rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne oraz krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030 (GPR) stanowi spójny dokument strategiczny mający na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, mającego istotne znaczenie dla rozwoju gminy poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny i środowiskowy), skoncentrowane terytorialnie oraz prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

Niniejszy dokument opracowany został zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji*, w oparciu o art. 36 ust. 8 *Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027* (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079) (ustawa wdrożeniowa), a także z uwzględnieniem zapisów dotyczących „innych instrumentów terytorialnych” (dalej: IIT) zawartych w rozdziale 8.3. Umowy Partnerstwa¹. Ponadto niniejszy dokument opracowany

¹ *Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce*, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa,

został zgodnie z wymogami art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060² (dalej: rozporządzenie ogólne).

Zgodnie z Umową Partnerstwa rewitalizacja jest szczególnym obszarem i będzie wdrażana w pojedynczych gminach, wyłącznie jako IIT, na podstawie gminnych programów rewitalizacji pełniących funkcję IIT. Zgodnie z art. 29 rozporządzenia ogólnego strategii IIT, w tym GPR, powinny zawierać elementy takie jak:

- *obszar geograficzny, którego dotyczy dana strategia* – w tym przypadku obszar rewitalizacji Gminy Stromiec;
- *analiza potrzeb rozwojowych i potencjału danego obszaru, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych* – na potrzeby niniejszego GPR opracowano *Diagnozę na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stromiec*, która zawiera analizę problemów, potrzeb i potencjałów poszczególnych obszarów gminy, w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej, technicznej i środowiskowej. W GPR dokonano pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji, w tym określono występujące na nim najistotniejsze problemy i ich przyczyny oraz potrzeby interesariuszy i potencjał rozwojowy, w tym jego znaczenie dla całej gminy;
- *opis zintegrowanego podejścia służącego zaspokojeniu zidentyfikowanych potrzeb rozwojowych i wykorzystaniu potencjału danego obszaru* – w GPR wskazano projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające o charakterze zintegrowanym, których realizacja pomoże w osiągnięciu założonych celów. Wszystkie zaplanowane działania mają na celu zniwelowanie zdiagnozowanych problemów i zaspokojenie potrzeb interesariuszy rewitalizacji poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów obszaru. Projekty obejmują różne sektory i obejmują kilka rodzajów interesariuszy (władze publiczne, podmioty prywatne, organizacje pozarządowe, mieszkańcy itd.);
- *opis udziału partnerów w przygotowaniu strategii i jej realizacji* – w niniejszym dokumencie szeroko opisano partycypację społeczną, udział mieszkańców w tworzeniu GPR, a także określono system jego realizacji, w tym sposoby udziału mieszkańców i ewentualnych partnerów w realizacji, monitorowaniu i ewaluacji GPR. Projekty realizowane będą w partnerstwie przez różne podmioty, a nie jedynie przez wspólnotę samorządową.

Dokument składa się z czterech zasadniczych części, a mianowicie: części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej, programowej oraz wdrożeniowej.

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania dokumentu oraz jego uwarunkowania zewnętrzne, tj. strategiczno-programowe, które wskazują na powiązanie rewitalizacji z całościową wizją rozwoju gminy.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje metodologię delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz określenie ich zasięgów przestrzennych poprzez

czerwiec 2022.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizyjowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159).

wskazanie przebiegu granic na terenie gminy. Ponadto zawiera szczegółową diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej wraz ze skwantyfikowanymi danymi i ich analizą w celu przedstawienia skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Część programowa przedstawia najważniejsze założenia procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Stromiec, tj. wizję wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego, misję, cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań mającymi na celu eliminację lub ograniczenie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk i wykorzystanie potencjałów lokalnych. Ponadto zostały tutaj zawarte podstawowe (główne) oraz uzupełniające (komplementarne) projekty rewitalizacyjne powiązane ze sobą i wspólnie oddziałujące na obszar rewitalizacji. Ważnym elementem są również szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem różnych źródeł finansowania projektów.

Część wdrożeniowa składa się z systemu realizacji (wdrażania) dokumentu, a także systemu monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu w reakcji na zmiany w otoczeniu. Ponadto w niniejszej części zawarte zostały mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i innych podmiotów oraz grup nieformalnych aktywnych na terenie gminy na każdym etapie procesu rewitalizacji, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Przedstawiony został tutaj również przebieg procesu opiniowania dokumentu przez instytucje zewnętrzne oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ostatnim elementem jest sposób realizacji założeń dokumentu w odniesieniu do polityki mieszkaniowej oraz planowania i zagospodarowania przestrzennego w gminie wraz z załącznikiem graficznym wskazującym na kierunki zmian przestrzenno-funkcjonalnych na obszarze rewitalizacji.

I. Część wprowadzająca

1. Metodologia prac nad dokumentem

Metodologię sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji warunkowała przede wszystkim *Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2024 r. poz. 278).

Dokument opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy we wszystkich etapach prac, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu. Na wybór takiego podejścia decydujący wpływ miała idea rewitalizacji, w której kluczową rolę odgrywa realizacja zasady partnerstwa i partycypacji społecznej.

Metodologia prac obejmowała dwie zasadnicze części, składające się na efekt końcowy w postaci dokumentu *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030*, a mianowicie:

- I. *Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stromiec* – obejmowało następujące etapy:
 - 1) zgromadzenie danych statystycznych do diagnozy w podziale na ustalone jednostki referencyjne gminy (sołectwa) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej, zarówno z Urzędu Gminy Stromiec jak i instytucji zewnętrznych;
 - 2) wykonanie wielokryterialnej analizy przestrzennej ustalonych wskaźników oraz opracowanie diagnozy gminy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z mapami poglądowymi koncentracji problemów we wszystkich ww. sferach;
 - 3) przeprowadzenie w dniach 10.11–15.12.2023 roku konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stromiec wraz z opracowaną diagnozą gminy oraz mapami przedstawiającymi granice ww. obszarów;
 - 4) przedstawienie Radzie Gminy Stromiec przez Wójta, wniosku o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy wraz z projektem uchwały, diagnozą gminy na potrzeby wyznaczenia ww. obszarów i mapami przedstawiającymi ich granice;
 - 5) podjęcie na sesji przez Radę Gminy Stromiec *Uchwały Nr L.III.404.2024 Rady Gminy Stromiec z dnia 19 lutego 2024 roku w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stromiec*;
 - 6) przekazanie ww. uchwały oraz jej opublikowanie w dniu 06.03.2024 roku wraz z załącznikami, tj. mapami obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego jako poz. 2853.
- II. *Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z przeprowadzeniem procesu zaopiniowania dokumentu i Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko* – obejmowało następujące etapy:

- 1) podjęcie na sesji przez Radę Gminy Stromiec *Uchwały Nr III.17.2024 z dnia 25.06.2024 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030* (po ponad 14 dniach niezbędnych na uprawomocnienie się uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stromiec, która jest aktem prawa miejscowego);
- 2) ogłoszenie w dniu 01.07.2024 roku o podjęciu uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji na stronie internetowej gminy (ugstromiec.pl), na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej, w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości (na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Stromiec) oraz przez obwieszczenie;
- 3) przeprowadzenie różnorodnych form partycypacji społecznej służących wspólnemu wypracowaniu przez wszystkich interesariuszy rewitalizacji głównych założeń dokumentu (wizji, misji, celów, kierunków działań), a także „zbudowaniu” bazy planowanych do realizacji projektów (w tym partnerskich), mających na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego;
- 4) opracowanie i przeprowadzenie konsultacji założeń projektu 1.0 dokumentu z Komitetem Rewitalizacji;
- 5) opracowanie i przeprowadzenie w dniach2024 r. zewnętrznych konsultacji społecznych projektu 1.0 dokumentu;
- 6) wystąpienie w dniu2024 r. o zaopiniowanie projektu GPR przez instytucje wskazane w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii w ciągu 14 dni – terminu ustalonego przez Wójta Gminy Stromiec zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o rewitalizacji;
- 7) wystąpienie z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie (RDOŚ) o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112) wraz z uzyskaniem stanowiska ww. instytucji;
- 8) przekazanie i uchwalenie projektu dokumentu na sesji przez Radę Gminy Stromiec.

Szczegółowy opis działań partycypacyjnych przeprowadzonych na poszczególnych etapach prac przedstawiono w rozdziale 3 części IV niniejszego dokumentu pn. *Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji*.

Dokument powstał w wyniku prac przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych oraz kluczowych dla rozwoju gminy partnerów z sektorów społecznego i gospodarczego, przy współudziale (w postaci wsparcia merytorycznego) ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także mieszkańców wyznaczonego obszaru, jako głównych interesariuszy procesu rewitalizacji.

II. Część diagnostyczno-analityczna

1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodologię wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego gminy zawiera *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stromiec*. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, *rewitalizacja* to „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych”, dlatego przy wyznaczaniu zasięgu obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę zestaw kryteriów zawarty w art. 9 ust. 1 ww. ustawy, które wskazują na istnienie stanu kryzysowego na danym terenie.

Stan kryzysowy zdefiniowany został jako: stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- 1) *gospodarczej* – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- 2) *środowiskowej* – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska;
- 3) *przestrzenno-funkcjonalnej* – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w *Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami* (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240 z późn. zm.), niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych;
- 4) *technicznej* – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy³.

W związku z powyższym, w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gmina Stromiec podzielona została na *jednostki strukturalne (referencyjne)*, w sposób odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym (sołectwa). Analiza danych

³ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, Minister Rozwoju, Warszawa 2016, s. 6–7.

ilościowych w ustalonych jednostkach strukturalnych pozwoliła na stosunkowo łatwe zidentyfikowanie lokalizacji problemów i wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego.

W przeprowadzonej diagnozie dokonano analizy porównawczej jednostek referencyjnych, opartej na zestawie wskaźników cząstkowych oraz syntetycznych wskaźników degradacji we wszystkich sferach pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania zjawisk kryzysowych i potencjałów lokalnych na terenie gminy. Syntetyczne wskaźniki koncentracji zjawisk kryzysowych w poszczególnych sferach przedstawione zostały na mapach poglądowych Gminy Stromiec z podziałem na jednostki strukturalne.

Jako główne kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto 32 wskaźniki (tabela 1) ustalone na podstawie danych statystycznych gromadzonych w zasobach Urzędu Gminy Stromiec, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stromcu oraz instytucji zewnętrznych, m.in.: Państwowego Urzędu Pracy w Białobrzegach, także ogólnodostępne dane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego i stron internetowych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie, Geoserwisu i Hydroportalu. Część pozyskanych danych została wykorzystana do porównawczej analizy ilościowej wskaźników ze średnią wartością dla całej gminy, a część posłużyła do dokonania analizy jakościowej, charakteryzującej ważne dla rewitalizacji deficyty i problemy obszarów oraz lokalne potencjały. Dodatkowym narzędziem służącym pozyskaniu informacji na potrzeby diagnozy była wizja lokalna ekspertów zewnętrznych z pracownikami Urzędu Gminy Stromiec, która miała na celu m.in. zdiagnozowanie problemów w sferze funkcjonalno-przestrzennej.

W procesie delimitacji obszaru zdegradowanego wykorzystano różnorodne źródła informacji, dzięki czemu zastosowane podejście ma charakter kompleksowy i łączy wykorzystanie metod ilościowych z jakościowymi.

Tabela 1 Wskaźniki obrazujące sytuację na terenie Gminy Stomiec w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej

Sfera	Cechy szczególne sfery	Lp.	Nazwa wskaźnika	Jedn.	Źródło danych
SPOLECZNA	Trendy demograficzne	1.	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	Urząd Gminy Stomiec
		2.	Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem	%	
		3.	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem	%	
		4.	Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego)	szt.	
		5.	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	-	
		6.	Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	-	
	Sytuacja na rynku pracy/bezrobocie	7.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym (dane dla gminy)	%	Powiatowy Urząd Pracy w Białobrzegach
		8.	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem (dane dla gminy)	%	
	Opieka społeczna	9.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	
	Skala problemów społecznych	10.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stomcu
		11.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		12.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		13.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		14.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu przemocy w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
		15.	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania	szt.	
	Poziom edukacji	16.	Liczba wypełnionych formularzy "Niebieska Karta" na 1 000 mieszkańców	szt.	oke.waw.pl
		17.	Średnie % wyniki z egzaminów ośmioklasisty (dane dla gminy)	%	

	Udział w życiu publicznym	18.	Frekwencja w wyborach samorządowych – I tura (X 2018)	%	Urząd Gminy Stromiec
		19.	Frekwencja w wyborach parlamentarnych (X 2019)	%	
GOSPODARCZA	Podmioty gospodarcze	20.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	Główny Urząd Statystyczny
		21.	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	
		22.	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	szt.	
	Przedsiębiorczość mieszkańców	23.	Liczba nowo zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	szt.	
PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	Wyposażenie w infrastrukturę społeczną	24.	Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1000 mieszkańców	ha	Urząd Gminy Stromiec
TECHNICZNA	Wyposażenie w infrastrukturę techniczną	25.	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych (dane dla gminy)	%	Urząd Gminy Stromiec
		26.	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych (dane dla gminy)	%	
	Zabytki	27.	Udział zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków będących w stanie degradacji technicznej w liczbie tych zabytków ogółem	%	Urząd Gminy Stromiec
ŚRODOWISKOWA	Zagrożenia dla środowiska	28.	Ilość odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub stanu środowiska – azbest	tona	Urząd Gminy Stromiec
		29.	Ilość unieszkodliwionego azbestu w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	tona	
		30.	Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej	%	
	Formy ochrony przyrody	31.	Położenie na obszarach objętych formami ochrony przyrody	TAK/ NIE	geoserwis.gd os. gov.pl
	Lokalizacja na terenach zalewowych	32.	Położenie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią (Q 1% i/lub Q 10%)	TAK/ NIE	mapy.isok.gov.pl

Źródło: Opracowanie własne

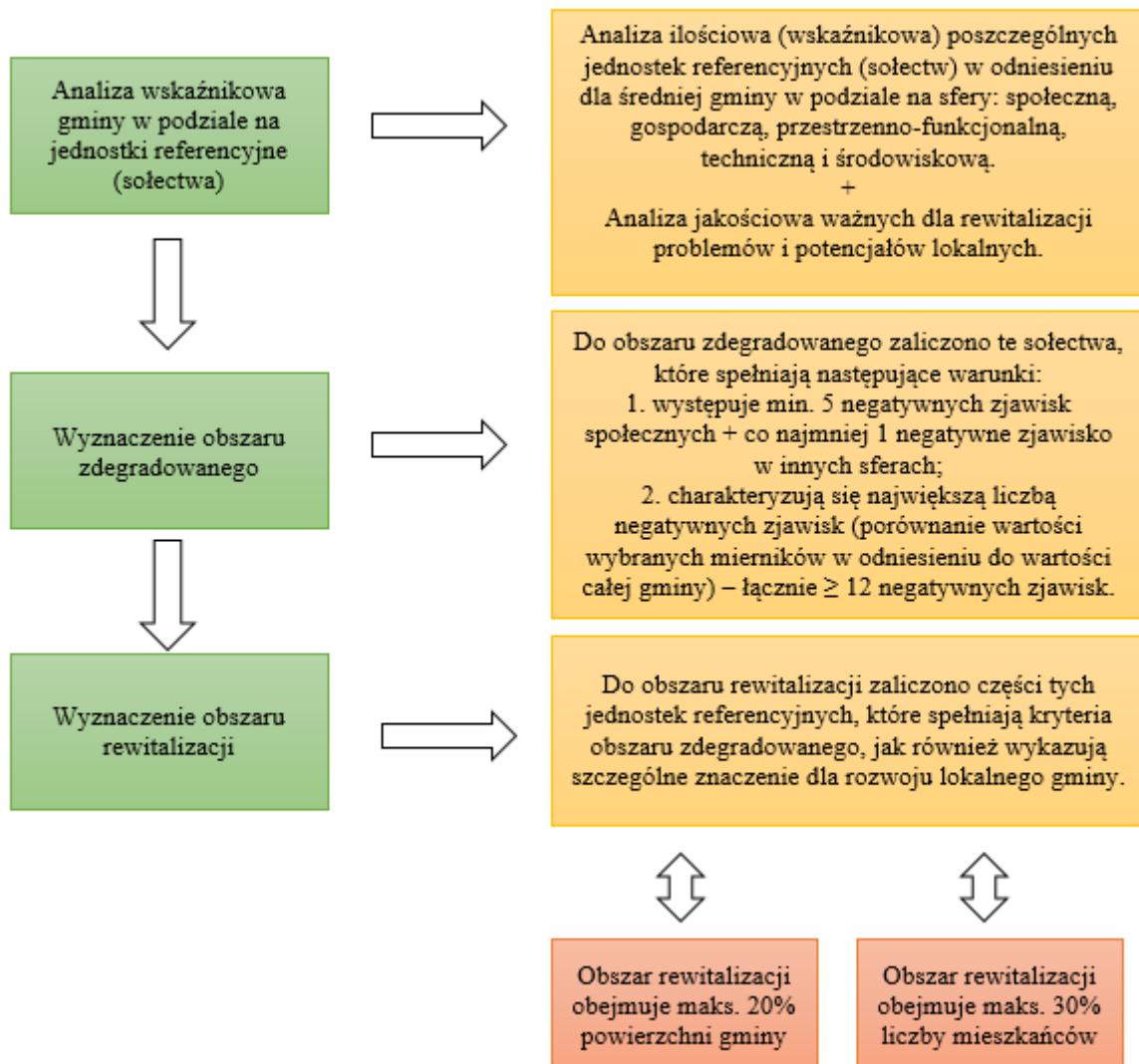
Delimitacja obszaru rewitalizacji dokonana została natomiast przy uwzględnieniu zapisów art. 10 ustawy o rewitalizacji, który stanowi, że jest to: „obszar obejmujący całość lub

część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”.

Zgodnie z powyższym, wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze uznanym wcześniej jako zdegradowany istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów.

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji w Gminie Stromiec, przedstawiona została na schemacie 1.

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stromicie



Źródło: Opracowanie własne

2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, obszar zdegradowany charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych – w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w *Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami* (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240 z późn. zm.), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz stanem kryzysu w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Ponadto ust. 2 wskazuje, że: „obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych”.

Na podstawie przeprowadzonej analizy danych wyznaczono obszar zdegradowany, na który składają się jednostki referencyjne charakteryzujące się problemami w sferze społecznej, przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej innej sferze oraz największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk, tj. ≥ 12 . Zgodnie z przedstawionymi założeniami obszar zdegradowany na terenie Gminy Stromiec obejmuje sołectwa: Lipskie Budy (18), Małe Boże (17), Olszowa Dąbrowa (16), Niedabyl (15), Podlesie Duże (15), Sułków (14), Boże (13), Marianki (13), Pokrzywna (13), Dobieszyn (12), Stromiec (12), Piróg (12). Wskazany obszar zajmuje 104,74 km², co stanowi 66,82% powierzchni gminy i jest zamieszkały przez 3 468 osób, tj. 63,73% ogółu mieszkańców gminy (dane na koniec 2021 roku).

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji „może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”.

W związku z art. 10 ww. ustawy wyznaczony został obszar, na którym występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, a jednocześnie mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy i planowane jest na nim przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w podziale na jednostki referencyjne gminy i delimitacji obszaru zdegradowanego, wyznaczono obszar rewitalizacji obejmujący zamieszkałe tereny sołectwa Stromiec.

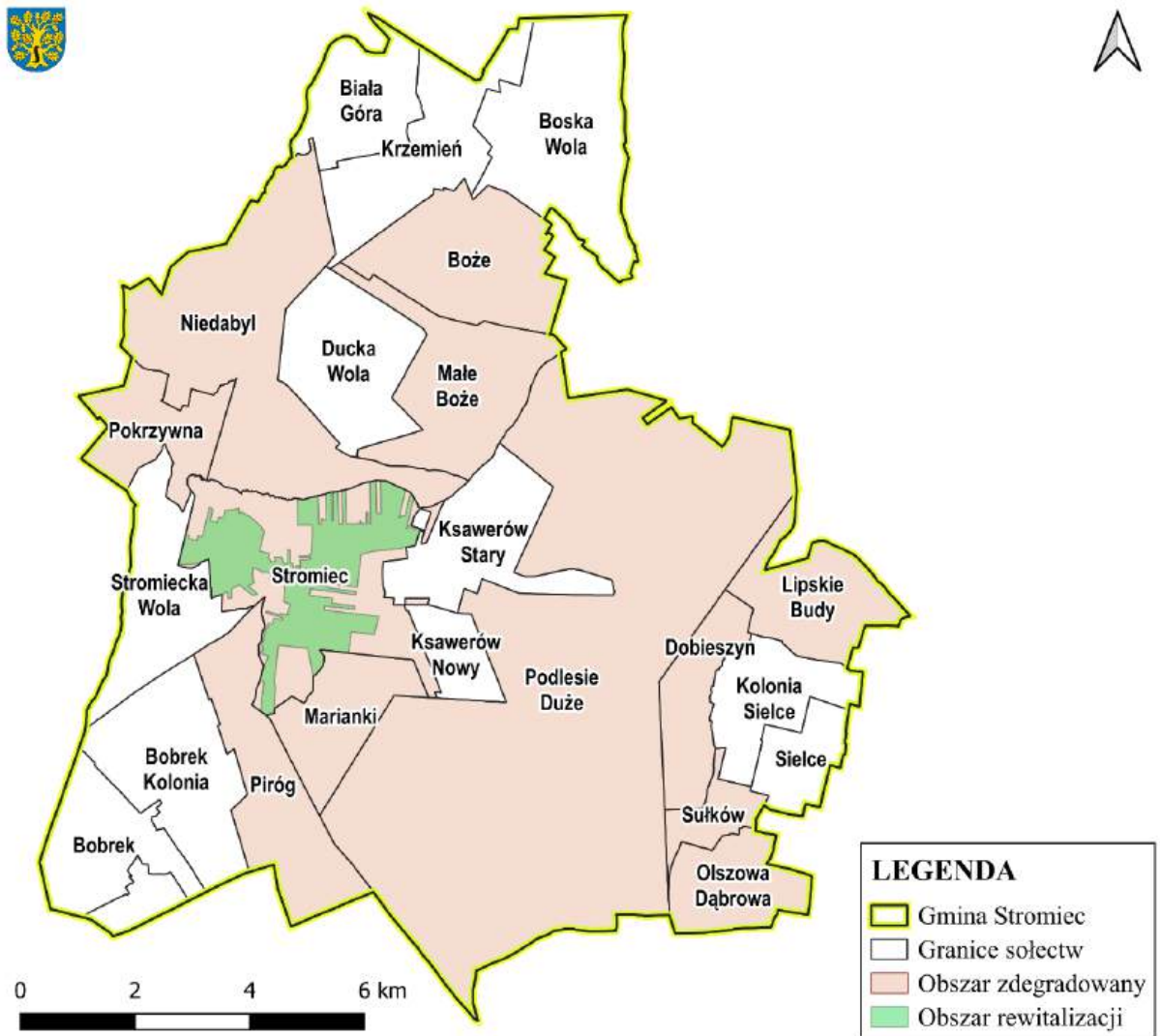
Wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 5,59 km² (3,6% powierzchni ogółem gminy) i jest zamieszkały przez 969 mieszkańców (17,8% ludności ogółem gminy), więc nie przekracza limitów określonych w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji (dane za 2021 r.)

Potencjały i zasoby obszaru rewitalizacji pokazują, iż ma ona istotne znaczenie dla rozwoju gminy, szczególnie w sferze społecznej, w której zidentyfikowano największą liczbę problemów. Wszelkie działania rewitalizacyjne podjęte w celu zniwelowania negatywnych

zjawisk kryzysowych na wyznaczonym obszarze będą oddziaływać na teren całej gminy, wpływając tym samym na poprawę jakości życia jej mieszkańców.

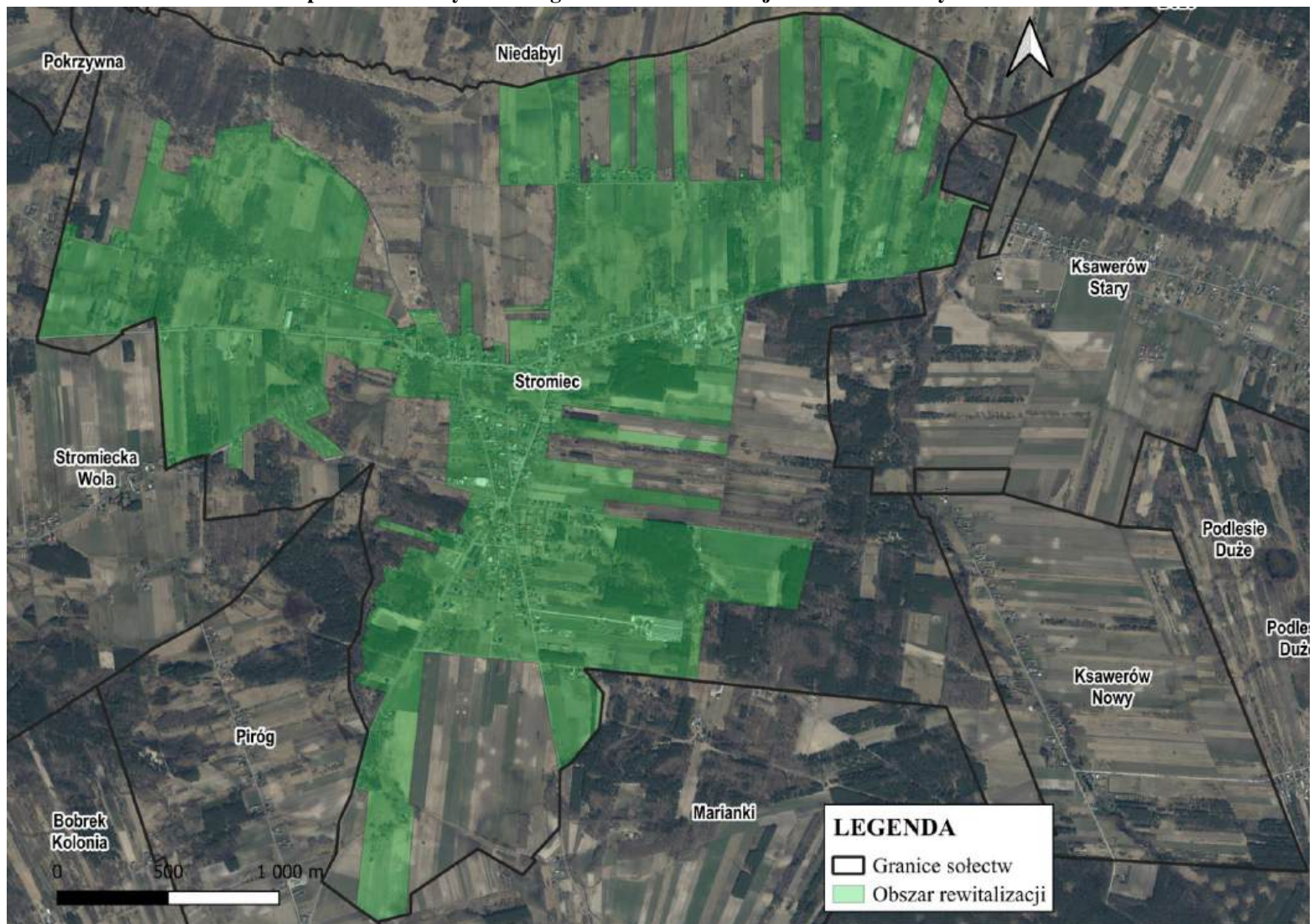
Lokalizację obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego przedstawiono na mapie 1, natomiast szczegółowy przebieg granic obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stromiec zaprezentowano na mapie 2. Do opracowania map poglądowych obrazujących podział Gminy Stromiec na jednostki strukturalne wykorzystano zbiory danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju, będących w zasobach centralnego zasobu geodezyjnego i kartograficznego.

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Stromiec



Źródło: Opracowanie własne

Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stomiec



Źródło: Opracowanie własne na podstawie ortofotomapy (mapy.geoportal.gov.pl)

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Jednym z najważniejszych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji, wynikającym z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji jest: „szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji (...) obejmująca analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru”.

Zgodnie z powyższym pogłębiona diagnoza wyznaczonego obszaru obejmowała sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową. Problemy analizowane w ramach wszystkich aspektów wzajemnie się przenikają i podział na sfery tematyczne ma charakter umowny. Takie szerokie rozpoznanie oraz identyfikacja skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych pozwoli na przygotowanie projektów o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i większym oddziaływaniu.

Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji



Źródło: Opracowanie własne

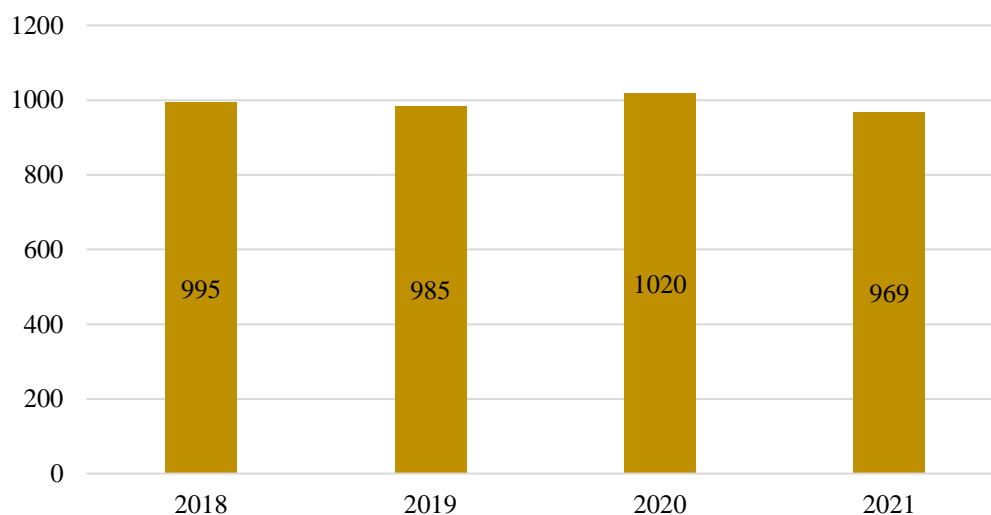
Wyznaczony obszar rewitalizacji to zamieszkałe tereny sołectwa Stromiec. Usytuowany jest w środkowej części Gminy Stromiec i stanowi jej centrum społeczno-gospodarcze. Znajdują się tam obiekty, takie jak: Publiczna Szkoła Podstawowa im. Dionizego

Czachowskiego z oddziałem przedszkolnym, Gminna Biblioteka Publiczna, Dom Kultury, plac zabaw, Gminny Ośrodek Zdrowia, Posterunek Policji, Urząd Gminy, Ochotnicza Straż Pożarna działająca w systemie Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego oraz wciąż rozwijająca się strefa handlowo-usługowa, stanowiąca o potencjale tej miejscowości.

Według danych Urzędu Gminy Stromiec stan ludności na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na koniec 2021 roku (zgodnie z faktycznym miejscem zamieszkania) wynosił ogółem 969 mieszkańców, tj. 17,8% ludności ogółem gminy.

Procesy demograficzne na obszarach jednostek samorządów terytorialnych związane z ruchem naturalnym ludności, takie jak: urodzenia, zgony i migracje (wewnętrzne i zewnętrzne) wpływają zarówno na liczbę ludności, jak również na jej strukturę wiekową. Biorąc pod uwagę liczbę ludności ogółem wyznaczonego obszaru rewitalizacji – w latach 2018–2021 zaobserwowano spadek o 2,6% (wykres 1).

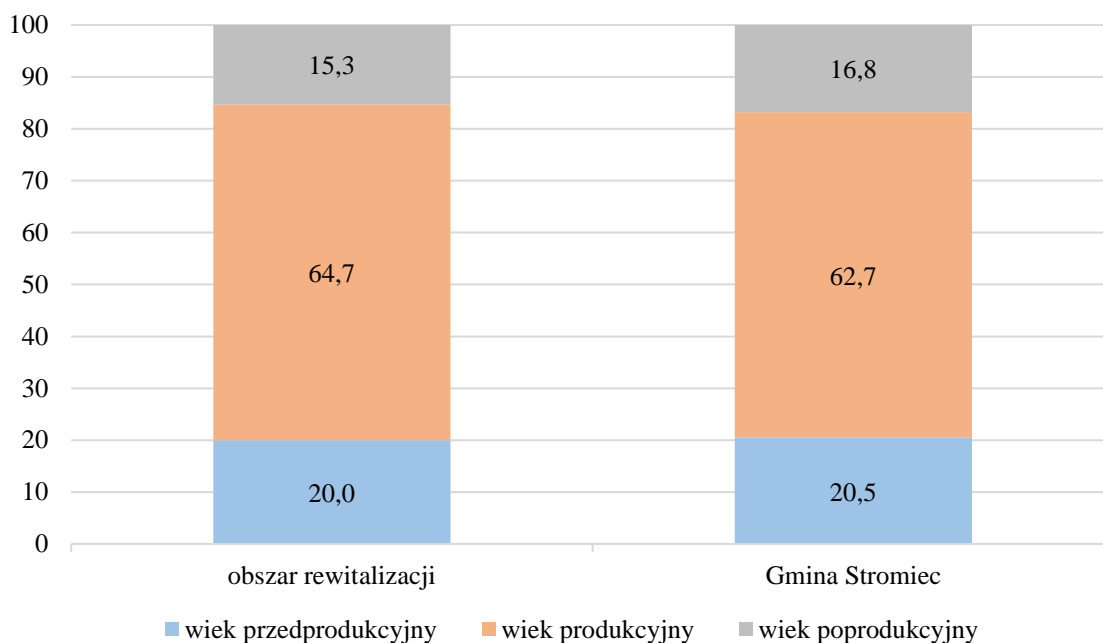
Wykres 1 Liczba ludności na obszarze rewitalizacji – sołectwo Stromiec w latach 2018–2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stromiec

Analiza udziału ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności obszaru rewitalizacji ogółem do ludności całej gminy wskazuje na pozytywne zjawisko (wykres 2), szczególnie jeśli chodzi o liczbę osób w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym, które wskazują wartości korzystne w porównaniu do średniej dla gminy. Nieznacznie gorzej wypada wskaźnik osób w wieku przedprodukcyjnym, co może wskazywać, iż na obszarze rewitalizacji rodzi się mniej dzieci niż w całej Gminie Stromiec. Należy dążyć do zapewnienia odpowiedniej infrastruktury w kontekście zapewnienia wysokiej jakości wszelkich usług publicznych kierowanych do rodzin z dziećmi. Potencjałem obszaru jest istniejąca baza: przedszkole zapewniające opiekę dzieciom w wieku przedszkolnym, a co za tym idzie – umożliwia ich rodzicom aktywność zawodową i społeczną. Jednak na terenie obszaru rewitalizacji, a także na terenie całej gminy brakuje żłobka, w którym opieką mogłyby zostać objęte dzieci do lat 3, jednocześnie umożliwiając większej ilości rodziców powrót do aktywności zawodowej. Podczas przeprowadzonych badań ankietowych na etapie diagnostycznym, był to najgorzej oceniony obszar w sferze społecznej.

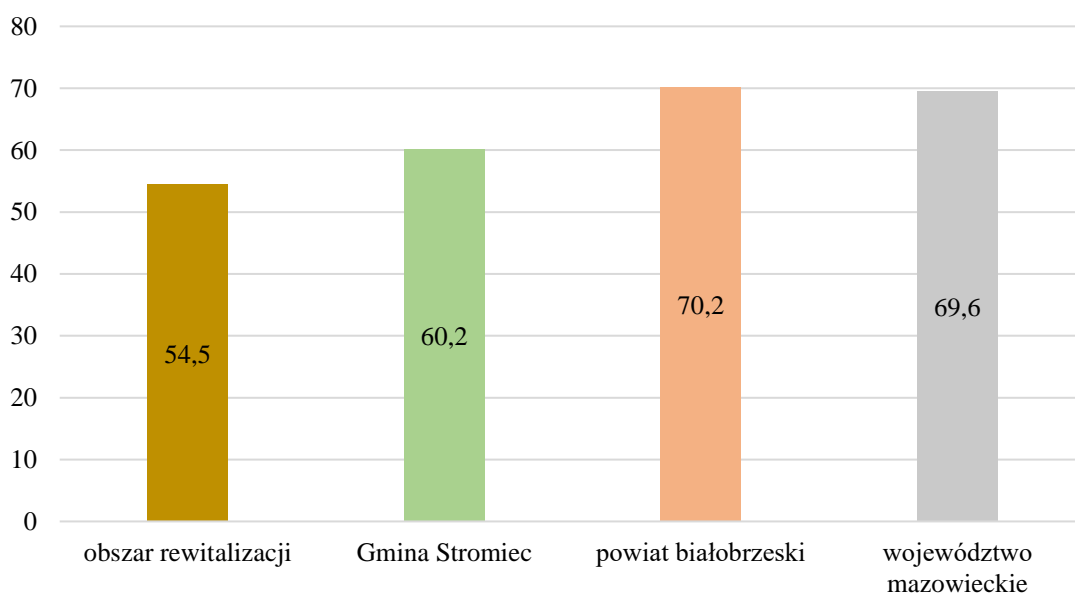
Wykres 2 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2021 r. na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Stromiec



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stromiec

Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w 2021 roku na obszarze rewitalizacji charakteryzował się niższą – lepszą wartością (54,5) w porównaniu do średniej dla całej gminy (60,2) oraz niższą od średnich dla powiatu białobrzeskiego (70,2) i województwa mazowieckiego (69,6) co przedstawiono na wykresie 3.

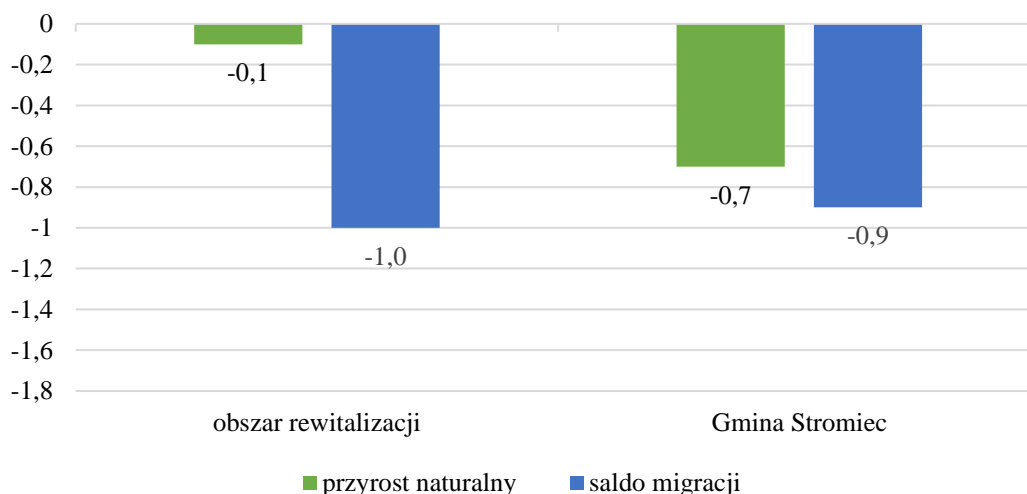
Wykres 3 Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 roku na obszarze rewitalizacji, na terenie Gminy Stromiec, powiatu białobrzeskiego i województwa mazowieckiego



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stromiec oraz GUS

Należy zwrócić uwagę, że powyżej opisanej sytuacji demograficznej towarzyszy na obszarze korzystna wartość wskaźnika przyrostu naturalnego, natomiast wartość wskaźnika saldo migracji jest nieco gorsza od średniej wartości dla gminy (wykres 4).

Wykres 4 Przyrost naturalny i saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w 2021 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Stromiec



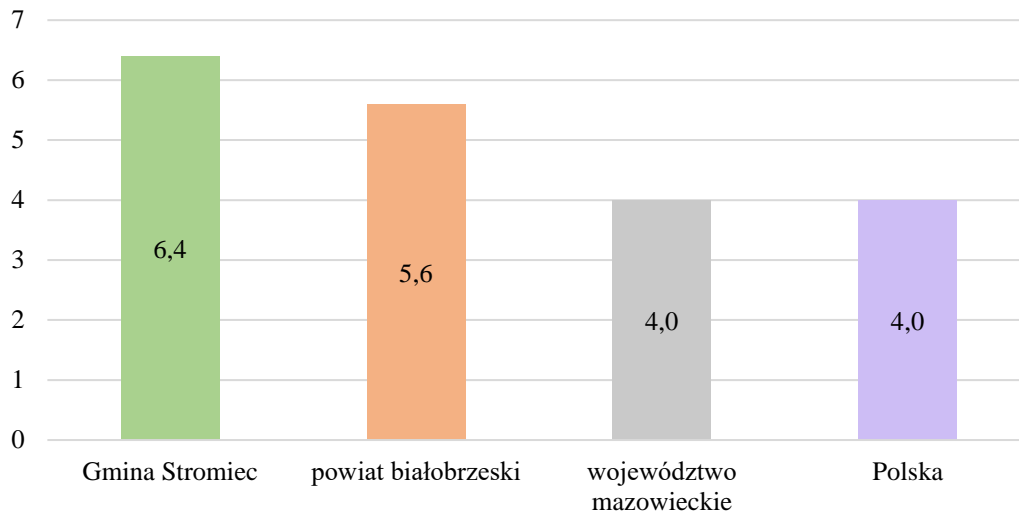
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Stromiec

Przyrost naturalny notowany na obszarze rewitalizacji jest wyższy nie tylko w stosunku do gminy ogółem, ale również w porównaniu do powiatu białobrzeskiego (-0,3 w 2021 r.) oraz województwa mazowieckiego (-0,3 w 2021 r.). Należy dążyć do utrzymania tego pozytywnego zjawiska na obszarze oraz osiągnięcia przyrostu naturalnego na poziomie dodatnim poprzez działania ukierunkowane na wspieranie rodzin, w tym w opiece nad dziećmi.

Biorąc pod uwagę ujemną wartość wskaźnika saldo migracji oraz fakt, iż w ostatnich latach zauważana jest ogólna tendencja osiedlania się ludności na terenach wiejskich (szczególnie tej, która przybywa z większych miast), należy również podejmować działania zachęcające potencjalnych nowych mieszkańców do osiedlania się oraz osoby już mieszkające do pozostania w miejscu zamieszkania.

Procesy demograficzne wpływające na strukturę wiekową obszaru rewitalizacji bezpośrednio wiążą się z sytuacją na rynku pracy. Z powodu braku pozyskania bardziej szczegółowych informacji (brak danych dla obszaru rewitalizacji), dane dotyczące liczby osób bezrobotnych w Gminie Stromiec zostały porównane z jednostkami wyższego rzędu. Na terenie gminy w 2021 r. wskaźnik bezrobocia wynosił 6,4%, na obszarze powiatu białobrzeskiego 5,6%, natomiast na terenie województwa mazowieckiego i Polski – po 4,0%. W porównaniu do wszystkich jednostek wyższego rzędu – poziom bezrobocia jest wyższy w Gminie Stromiec – dane w tym zakresie przedstawiono na wykresie 5.

Wykres 5 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania w 2021 roku na obszarze rewitalizacji, na terenie Gminy Stromiec, powiatu białobrzskiego, województwa mazowieckiego i kraju



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białobrzegach oraz GUS

Należy podejmować działania rewitalizacyjne, które będą wzmacniać kompetencje osób zdolnych do pracy, w celu znalezienia nowego miejsca zatrudnienia. Mieszkańcy obszarów rewitalizacji, którzy wykazują mobilizację i chęć do podjęcia zatrudnienia, najczęściej znajdują miejsca pracy. Zauważalne jest jednak coraz częściej diagnozowane zjawisko tzw. „dziedziczenia biedy”. Dla niektórych możliwość pobierania zasiłków i świadczeń z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest najprostszym i wystarczającym rozwiązaniem, zapewniającym – w rozumieniu takich osób – dostateczny poziom życia. Bezrobocie jako zjawisko społeczne ma znaczący wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka, zwłaszcza w przypadku długookresowości. Pierwsze odczuwalne skutki wiążą się z naturą ekonomiczną – utratą źródła utrzymania, idącym za tym ubożeniem, a w dalszej kolejności problemami społecznymi czy nawet z przestępczością. Może też prowadzić do rozpadu rodziny czy przejmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji do dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Negatywne zjawiska społeczne występują wewnątrz obszaru z różną intensywnością i nieco inne są także ich przyczyny. Nie zmienia to faktu, że rozproszenie koncentracji problemów społecznych wpływa na jakość życia całej społeczności zamieszkującej na tym obszarze i osób korzystających z różnych usług czy aktywności na jego terenie. W tabeli 2 przedstawiono liczbę osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w 2021 roku na obszarze rewitalizacji. Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy było: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawność, bezrobocie, długotrwała choroba, przemoc.

Ogólna liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 osób dla obszaru rewitalizacji wynosiła 42,3 i była niższa niż średnia w gminie, która wynosiła 49,3. Jednak ze względu na szeroką skalę oddziaływania negatywnych zjawisk, problemy społeczne mogą powodować ograniczenia w prawidłowym i samodzielnym funkcjonowaniu w życiu społecznym, paraliżować aktywność społeczną i zawodową, a co za tym idzie – prowadzić do marginalizacji społecznej mieszkańców, powodując zanikanie więzi

społecznych, brak integracji międzyludzkiej, w tym integracji międzypokoleniowej czy zubożenie. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu przeciwdziałanie przyszłym patologiom społecznym, związanym z ubóstwem i bezrobociem. Szczególnie istotne są przedsięwzięcia mobilizujące mieszkańców do aktywności zawodowej i ograniczające ich uzależnienie od świadczeń z pomocy społecznej.

Tabela 2 Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z poszczególnych powodów na wyznaczonym obszarze rewitalizacji i średnio w Gminie Stromiec w 2021 roku

	wskaźnik w przeliczeniu na 100 osób	
	obszar rewitalizacji	średnia dla gminy
z powodu bezrobocia	6,2	8,6
z powodu niepełnosprawności	8,3	8,1
z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby	5,2	4,8
z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	12,4	12,1
z powodu przemocy w rodzinie	5,2	5,1
z powodu alkoholizmu	2,1	1,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stromcu

Ubóstwo rozumiane jest jako uzyskiwanie dochodów poniżej ustawowego kryterium dochodowego, które oscyluje na granicy minimum egzystencji określonego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych – w 2021 r. ustalone zostało na 671 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 576 zł dla osoby w rodzinie⁴. Ubóstwo jest wynikiem głównie bezrobocia, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, a także uzależnień. Należy do największych i najpoważniejszych nieszczęść ludzi – staje się poważnym problemem społecznym, kiedy dotyczy znacznej części społeczeństwa. Skutki biedy nie dotyczą tylko osób nią doświadczonych, ale całe społeczeństwo – zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu. Przyczynia się to do powstawania i rozszerzania się niekorzystnych zjawisk, począwszy od degradacji społecznej ubogich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych. Ubóstwo może mieć związek z długotrwałym bezrobociem, ale także wskazuje na brak kapitału społecznego, w tym umiejętności odnalezienia się na rynku pracy, a co za tym idzie – uzależnienia się części mieszkańców od pomocy społecznej i wyuczonej bezradności. Długotrwała choroba oraz niepełnosprawność dezorganizują życie osoby oraz jej rodziny, a natężenie zjawiska nasila się z wiekiem. Choroba może całkowicie sparaliżować aktywność społeczną i zawodową osoby, w wyniku czego wycofuje się ona z życia społecznego. Prowadzi to do ograniczeń w prawidłowym i samodzielnym funkcjonowaniu oraz wymaga wsparcia innych osób i instytucji. Zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji problemy społeczne są ze sobą ściśle powiązane, np. bezrobocie powoduje utratę środków na utrzymanie doprowadzając do ubóstwa,

⁴ Strona internetowa Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, ipiss.com.pl, inf. z dnia 22.05.2024 r.

a jednocześnie pogłębia i nawarstwia inne problemy, takie jak wykluczenie społeczne bądź uzależnienia. W związku z tym bardzo często powodem przyznawania pomocy społecznej jest występowanie kilku przyczyn jednocześnie.

Wszystkie zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji negatywne zjawiska społeczne prowadzą do degradacji społecznej obszaru, obniżenia poziomu jakości życia, „bezradności społecznej”, ograniczenia prawidłowego i samodzielnego funkcjonowania w życiu społecznym, roszczeniowości, pogłębiających się patologii oraz uzależnień, co również wpływa na poziom bezpieczeństwa mieszkańców zamieszkujących ten obszar.

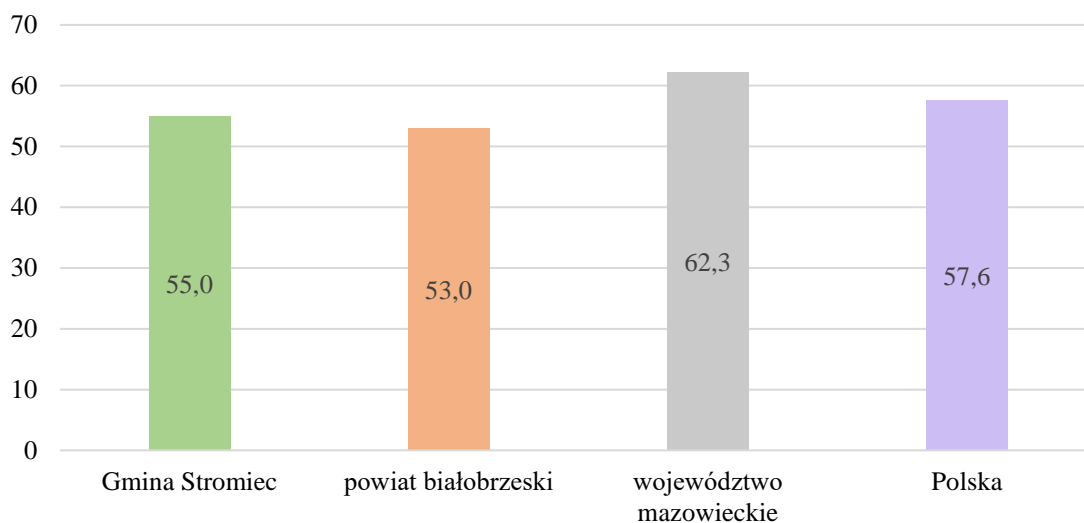
W związku z powyższym należy podjąć kompleksowe działania społeczne na obszarze rewitalizacji służące rozwiązaniu zidentyfikowanych problemów społecznych oraz integracji i aktywizacji mieszkańców. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym Gminnym Programem Rewitalizacji.

Występowanie skupisk osób wykluczonych i problemów społecznych przyczynia się często do powstawania innych problemów na obszarze, takich jak częste akty wandalizmu i przemocy. Powoduje to znaczące obniżenie stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego. Przeciwdziałanie takim działaniom wymaga stworzenia spójnego systemu monitoringu i oświetlenia ogólnodostępnych miejsc publicznych. Warto wspomnieć, że na bezpieczeństwo publiczne składają się także czynniki inne niż tylko stwierdzone przestępstwa. Na obszarze występuje problem dróg będących w złym stanie technicznym i braków w infrastrukturze dla pieszych (chodniki). Bezpieczeństwo publiczne to także ochrona przeciwpożarowa – na obszarze rewitalizacji zlokalizowana jest Ochotnicza Straż Pożarna OSP Stromiec (jednostka włączona jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego), jest także Posterunek Policji w Stromcu.

Zasadniczą rolę w podniesieniu jakości zasobów ludzkich, a tym samym rozwiązywaniu problemów występujących na obszarze rewitalizacji pełni jakość i poziom edukacji, rozumianej jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy i umiejętności. W związku z tym istotne jest, aby lokalna społeczność miała równy dostęp do wiedzy przez całe życie i usługa ta świadczona była na wysokim poziomie.

W roku 2021 Gmina Stromiec była organem prowadzącym dla 5 szkół podstawowych, w tym jednej na obszarze rewitalizacji: Szkoła Podstawowa im. D. Czachowskiego w Stromcu z oddziałem przedszkolnym. Zgodnie z zapisami ustawy o systemie oświaty, aby uczeń ukończył szkołę podstawową musi przystąpić do tzw. egzaminu ósmoklasisty. Ze względu na brak danych z egzaminu ósmoklasisty w podziale na obszar rewitalizacji i teren całej gminy, analizy dokonano na podstawie wyników uczniów szkół na terenie gminy w 2021 r. w zestawieniu z wynikami dla powiatu, województwa i kraju (wykres 6).

Wykres 6 Średnie % wyniki z egzaminu ósmoklasisty w Gminie Stromiec, powiecie białobrzeskim, województwie mazowieckim i kraju w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie

Przedstawione powyżej dane wskazują, że na obszarze gminy, a także na obszarze rewitalizacji uczniowie osiągnęli wyższe wyniki niż średnia powiatu, natomiast niższe niż średnia dla województwa oraz kraju. Oceny jakości kształcenia oraz poziomu nauczania nie dokonuje się jedynie na podstawie średnich wyników uzyskanych przez uczniów. Na ocenę składa się wiele innych czynników, jednak rozkład wartości przedstawiony na wykresie 6 może świadczyć o potrzebie podjęcia działań wspierających kształcenie młodych ludzi na terenie całej gminy (w tym na obszarze rewitalizacji). Istotne jest zapewnienie uczniom warunków do rozwoju pasji i umiejętności już na etapie szkolnym oraz rozbudowanie oferty zajęć dodatkowych.

W każdej ze szkół podstawowych na terenie gminy, w tym obszarze rewitalizacji, funkcjonuje oddział przedszkolny. W przypadku konieczności uczęszczania dzieci do przedszkoli na terenie innych, ościennych gmin, Gmina Stromiec finansuje taki pobyt. Należy wspierać rodziców w zakresie wychowania przedszkolnego. Istotne jest również, aby na tym obszarze zapewniona była opieka nad dziećmi do lat 3. Na terenie gminy obecnie nie funkcjonuje żłobek. Niezbędne jest stworzenie miejsc opieki dla dzieci do lat 3 (żłobki, kluby dziecięce), które wspierałyby powrót na rynek pracy osób chcących podjąć zatrudnienie. W przeprowadzonej ankiecie dotyczącej wyznaczonego obszaru rewitalizacji, jedną z pilnych potrzeb jaką zgłaszali mieszkańcy było: zwiększenie dostępu do miejsc opieki dla dzieci do lat 3.

Jednym z przejawów społeczeństwa obywatelskiego i lokalnej aktywności są organizacje pozarządowe. Odgrywają one znaczącą rolę nie tylko w nawiązywaniu i umacnianiu więzi społecznych i organizacyjnym wzmacnianiu lokalnych władz, ale również zwiększają możliwości rozwoju postawy obywatelskiej. Większa liczba podmiotów swoją siedzibę posiada w centralnej części gminy, jednak zasięg działania może wykraczać poza granice sołectwa. Na obszarze rewitalizacji funkcjonują między innymi takie stowarzyszenia

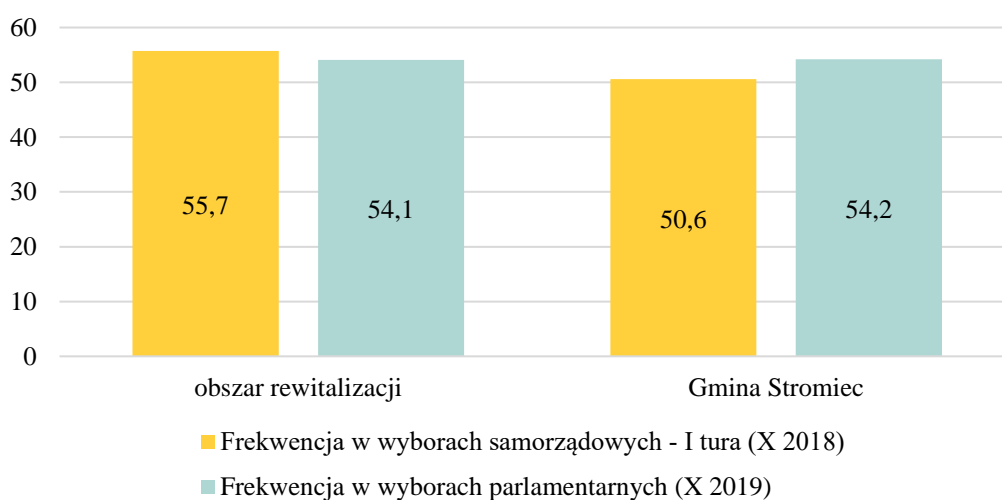
i organizacje, jak: Fundacja ks. Janusza Żurawskiego, Stowarzyszenie „Stromiecczyzna”, Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Orlęta”, Koło Gospodyń Wiejskich „Stromianki”.

Dużym problemem w zakresie funkcjonowania i aktywności organizacji pozarządowych są trudności w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych. Potencjał istniejących organizacji pozarządowych nie jest wystarczająco wykorzystany. Pozyskiwanie środków na bieżące potrzeby zawsze było największym wyzwaniem dla organizacji pozarządowych, a w dobie pandemii zostało pogłębione. Członkowie organizacji wskazują jako problem biurokrację administracji publicznej, a także często problemy w wypełnieniu dokumentacji konkursowej w przypadku funduszy unijnych.

Podczas spotkań z mieszkańcami, przeprowadzonych warsztatów oraz wywiadów grupowych zdiagnozowano problem w integracji mieszkańców. Podczas przeprowadzonego badania ankietowego: 37% respondentów „źle” oceniło aktywność organizacji pozarządowych, a 90% oceniło „źle” oraz „średnio” integrację mieszkańców i aktywność społeczną, w tym ilość i jakość inicjatyw oddolnych. Zauważalna jest niedostateczna aktywność społeczna i integracja mieszkańców. Zjawiskiem rzadkim są oddolne inicjatywy mieszkańców. Związane jest to między innymi z niewystarczająco rozwiniętą lub będącą w złym stanie technicznym infrastrukturą społeczną umożliwiającą podjęcie przedsięwzięć i działań aktywizujących większą liczbę mieszkańców. Sytuacja to została dodatkowo pogłębiona przez pandemię COVID-19 i związanymi z nią np. zakazami organizacji imprez czy potrzebą zachowania ostrożności i przestrzegania reżimu sanitarnego, a także strachem ludzi i ich „zamknięciem w domach”.

Pozytywnym natomiast zjawiskiem jest stosunkowo wysoki udział mieszkańców gminy (w tym obszaru rewitalizacji) w życiu publicznym, który zbadano za pomocą wskaźników: *frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 roku (I tura)* oraz *frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 roku*. W przypadku pierwszego wskaźnika frekwencja była zdecydowanie wyższa niż średnia dla gminy, natomiast przypadku frekwencji w wyborach parlamentarnych była niższa o 0,1 pp., co zostało przedstawione na wykresie 7.

Wykres 7 Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 roku (I tura) oraz w wyborach parlamentarnych w 2019 roku – porównanie obszaru rewitalizacji i Gminy Stromiec



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Bardzo ważne, aby samorząd gminny wspierał społeczną, edukacyjną i charytatywną aktywność środowisk lokalnych obszaru rewitalizacji oraz działania organizacji, instytucji lokalnych i mieszkańców obszaru w zakresie kultury, edukacji, przedsiębiorczości, pomocy społecznej i ochrony środowiska. Aby budować społeczeństwo obywatelskie, pobudzać oddolne inicjatywy w sferze kultury, aktywności fizycznej i turystyki oraz zwiększać aktywność społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji, należy wykorzystywać odpowiednie narzędzia, w tym budujące zaufanie między mieszkańcami a samorządowcami oraz zapewniać odpowiednią infrastrukturę, możliwą do wykorzystania w tych celach.

Na obszarze rewitalizacji znajdują się takie miejsca i obiekty, jak m.in.: Publiczna Szkoła Podstawowa im. Dionizego Czechowskiego z oddziałem przedszkolnym, Gminna Biblioteka Publiczna, Gminny Dom Kultury, Gminny Ośrodek Zdrowia, Posterunek Policji, Urząd Gminy, Ochotnicza Straż Pożarna działająca w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, kościół parafialny pw. Św. Jana Chrzciciela, cmentarz i kaplica cmentarna oraz zabytek wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków, boisko Gminnego Klubu Sportowego, a także liczne obiekty handlowe i usługowe.

Część obiektów wymaga przebudowy i modernizacji w celu poprawy ich funkcjonalności i estetyki, a także doposażenia oraz przystosowania do pełnienia nowych funkcji, zmniejszenia zużycia energii elektrycznej i ciepłej, a tym samym ograniczenia niskiej emisji zanieczyszczeń.

Na obszarze rewitalizacji znajduje się Gminna Biblioteka Publiczna, która mieści się w centralnej części sołectwa Stromiec. Niezbędne jest uzupełnienie obiektu o nowe wyposażenie w celu rozwoju istniejących i nadania nowych funkcji oraz uzupełnienie o nowe obiekty (np. plac zabaw) w celu poprawy warunków technicznych do wysokiej jakości świadczenia usług. Ponadto obiekt zostanie wykorzystany na cele społeczne (m.in. organizowanie zajęć integracyjnych, aktywizujących mieszkańców). Bardzo istotne jest również spójne zagospodarowanie przestrzeni przy bibliotece, w celu nadania nowych funkcji społecznych i rekreacyjnych – budowa placu zabaw wraz z urządzeniami edukacyjnymi.

Na terenie obszaru rewitalizacji zlokalizowany jest obiekt objęty ochroną konserwatorską na podstawie wpisu do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Stromiec – Kościół pw. Św. Jana Chrzciciela w Stromcu, który został wybudowany w latach 1901–1905. Niezbędne są działania zamierzające do odbudowy konserwatorskiej oraz technicznej obiektu, a także poprawy estetyki i funkcjonalności poprzez adaptacje na cele społeczne i turystyczne.

Ponadto na obszarze rewitalizacji funkcjonuje Ochotnicza Straż Pożarna w Stromcu, włączona do struktur Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, dlatego działania OSP skupiają się nie tylko na terenie Gminy Stromiec, ale również na działaniach na terenie powiatu, województwa, a także kraju. Budynek remizy OSP spełnia wiele funkcji. Niezbędna jest modernizacja budynku OSP Stromiec, w celu rozszerzenia pełnionych funkcji i nadanie nowych, m.in. klub młodzieżowy, klub seniora, świetlica.

Zdiagnozowano potrzebę tworzenia miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, ponieważ obecnie na obszarze rewitalizacji, a także całej gminy, nie ma dostępu do tego typu usług. Niezbędne jest tworzenie miejsc opieki, w celu umożliwienia rodzicom powrotu do pracy i wspierania aktywnego rozwoju zawodowego. Jest potrzeba adaptacji/modernizacji

istniejących budynków do pełnienia tego typu funkcji lub budowa/przebudowa nowych obiektów.

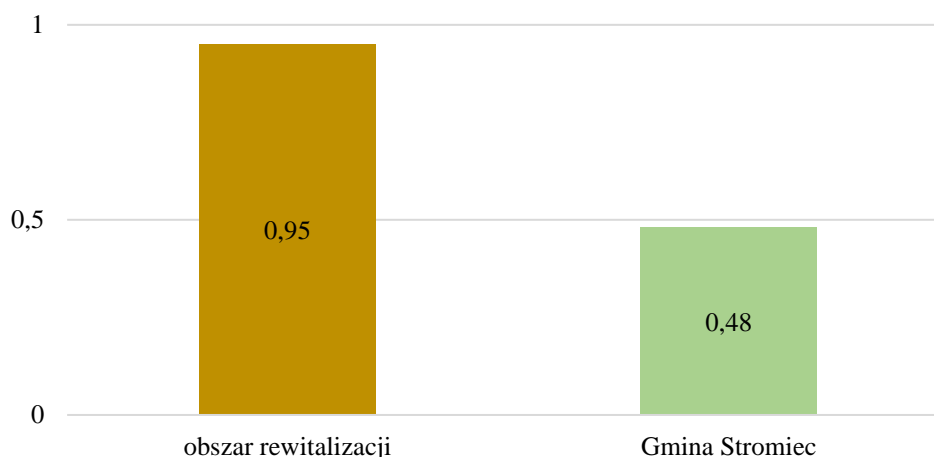
Wszystkie budynki i obiekty użyteczności publicznej oraz przestrzenie ogólnodostępne powinny być dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz osób ze szczególnymi potrzebami. W przeciwnym wypadku dochodzi do wykluczenia społecznego tej grupy mieszkańców, ale też odwiedzających.

Na obszarze rewitalizacji, jak wskazano już wcześniej w tabeli 2, liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 1 000 osób jest wyższa niż średnia w gminie. Do tego należy zwrócić uwagę, że z obiektów i przestrzeni na tym obszarze korzystają wszyscy mieszkańcy, a także goście. Konieczne jest więc przeprowadzenie działań niwelujących bariery architektoniczne w obiektach i przestrzeniach publicznych, ale także zwiększających dostępność cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną zarówno dla osób niepełnosprawnych, jak i innych osób ze szczególnymi potrzebami.

Sołectwo Stromiec, na którym zlokalizowano obszar rewitalizacji, jest zamieszkałe przez dużą część mieszkańców, co w połączeniu ze znaczeniem obszaru dla rozwoju całej gminy powoduje gromadzenie się konfliktów rozwojowych i wielu sprzeczności, które prowadzą do degradacji technicznej oraz kryzysu społeczno-gospodarczego. Potencjały i zasoby obszaru rewitalizacji pokazują, iż obszar ten ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gminy, szczególnie w sferze społecznej, w której zidentyfikowano najwięcej problemów. Wszelkie działania rewitalizacyjne podjęte w celu zniwelowania negatywnych zjawisk kryzysowych na wyznaczonym obszarze będą oddziaływać na teren całej gminy, wpływając tym samym na poprawę jakości życia jej mieszkańców.

Na obszarze rewitalizacji wartość wskaźnika *powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców* była w 2021 r. wyższa niż średnia dla całej gminy (wykres 8). Infrastruktura rekreacyjna na potrzeby mieszkańców to element, który już jest dużym potencjałem gminy i wydaje się niezbędny w celu rozwijania funkcji mieszkaniowej i zachęcania do osiedlania się na tym terenie. Kolejnym czynnikiem przyczyniającym się do atrakcyjności osiedleńczej oraz inwestycyjnej jest DK 48.

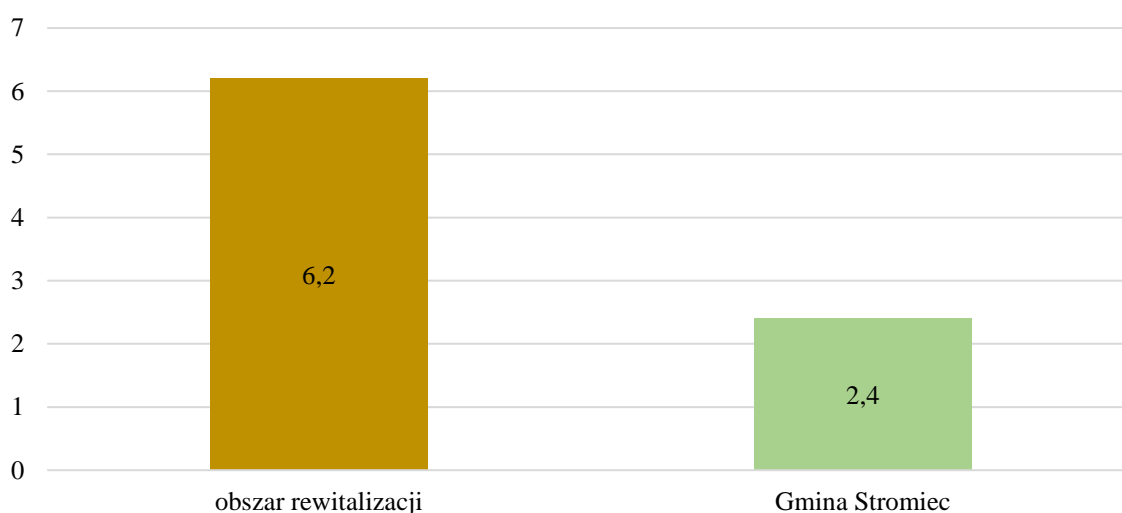
Wykres 8 Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Stromiec w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Stromiec

Na jakość życia w dużej mierze składają się także dochody mieszkańców, a dochody związane są z ilością i jakością pracy oraz odpowiednimi kwalifikacjami i ich dostosowaniem do lokalnego rynku pracy. Wysoka liczba osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej z tytułu bezrobocia wiąże się z niską liczbą miejsc pracy na obszarze rewitalizacji oraz w gminie. Część mieszkańców dojeżdża do pracy do miasta powiatowego lub innych większych ośrodków. Na obszarze rewitalizacji odnotowuje się większą liczbę nowo zarejestrowanych działalności niż średnio w gminie, co wynika z faktu, iż jest to centrum gminy, które posiada funkcje usługowe i handlowe. Zauważyć można jednak również wysoki wskaźnik dotyczący podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON w 2021 dla obszaru rewitalizacji, w porównaniu do średniej dla Gminy Stromiec (wykres 9).

Wykres 9 Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w 2021 r. na obszarze rewitalizacji i w Gminie Stromiec



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Częstym powodem likwidacji podmiotów gospodarczych jest niedostosowanie zakresu usług do aktualnych potrzeb rynkowych. Biorąc pod uwagę zasoby i potencjały jakie posiada

obszar rewitalizacji, istotne jest stworzenie odpowiednich warunków, aby mieszkańcy mogli rozwijać i wzmacniać swoją przedsiębiorczość oraz nawiązywać współpracę. Ważne jest wsparcie oraz pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców przez samorząd gminny poprzez zadania realizowane w partnerstwie z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Powiatowym Urzędem Pracy.

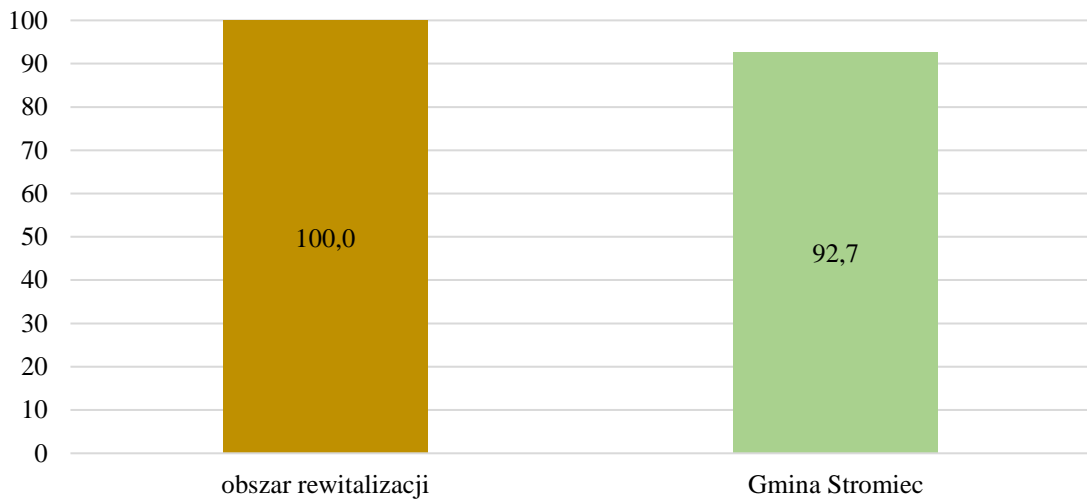
Należy podjąć kompleksowe działania społeczne na obszarze rewitalizacji służące rozwiązaniu zidentyfikowanych problemów społecznych, integracji oraz aktywizacji mieszkańców, wykorzystując przy tym potencjał oraz możliwości zatrudnienia i rozwoju własnej działalności. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym Gminnym Programem Rewitalizacji.

Do rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy Stromiec przyczynia się również jej przynależność do Lokalnej Grupy Działania „Zapilicze”. LGD wpływa nie tylko na rozwój gospodarczy gminy, ale również wspiera pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców oraz ich integrację, a także współpracę z władzami samorządowymi oraz sąsiednimi gminami. LGD prowadzi również nabory na dofinansowanie projektów dotyczących odnowy wsi oraz zagospodarowania przestrzeni publicznych.

Przedsiębiorczość jest uważana za główny czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego, a także kluczowy warunek osiągnięcia konkurencyjności gospodarki w kraju. Działania zmierzające do poprawy warunków funkcjonowania przedsiębiorstw powinny przyczyniać się do podnoszenia konkurencyjności gospodarki, rozumianej jako długookresowa zdolność do sprostania konkurencji zewnętrznej. Działania z zakresu szeroko rozumianego rozwoju przedsiębiorczości oraz dostępnych form wsparcia dla przedsiębiorców powinny przyczyniać się do powstawania nowych, trwałych miejsc pracy oraz pobudzać przedsiębiorców do dalszego inwestowania. Dlatego tak ważne jest, aby mieszkańcy obszaru rewitalizacji mieli wsparcie ze strony samorządu w zakresie budowania przedsiębiorczości i możliwości rozwoju. Należy budować postawy przedsiębiorczości od najmłodszych lat, między innymi przez odpowiednio organizowane i dobierane zajęcia dodatkowe czy dedykowane programy wzmacniające umiejętności dzieci i młodzieży w tym zakresie lub konkursy zachęcające do poruszania się w tej dziedzinie. Należy pamiętać także o starszych mieszkańcach i podnosić ich kwalifikacje i umiejętności zawodowe. W obecnych czasach i szybko zachodzących zmianach, należy dążyć do uczenia się przez całe życie. Opracowanie i wdrożenie programu wsparcia lokalnego rolnictwa ekologicznego i przetwórstwa spożywczego wiąże się z wykorzystaniem potencjału i tradycji rolniczych w gminie, a w połączeniu z podnoszeniem kompetencji – pomoże rolnikom w uzyskaniu wyższych dochodów.

Odpowiednie dochody mieszkańców, a także odpowiednie warunki do pracy i atrakcyjność osiedleńcza danego miejsca wpływają na możliwość wzrostu liczby mieszkańców w danym obszarze. Na wykresie 10 przedstawiono odsetek liczby mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej w 2021 r. na obszarze rewitalizacji i w Gminie Stromiec

Wykres 10 Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej w 2021 r. na obszarze rewitalizacji i w Gminie Stromiec

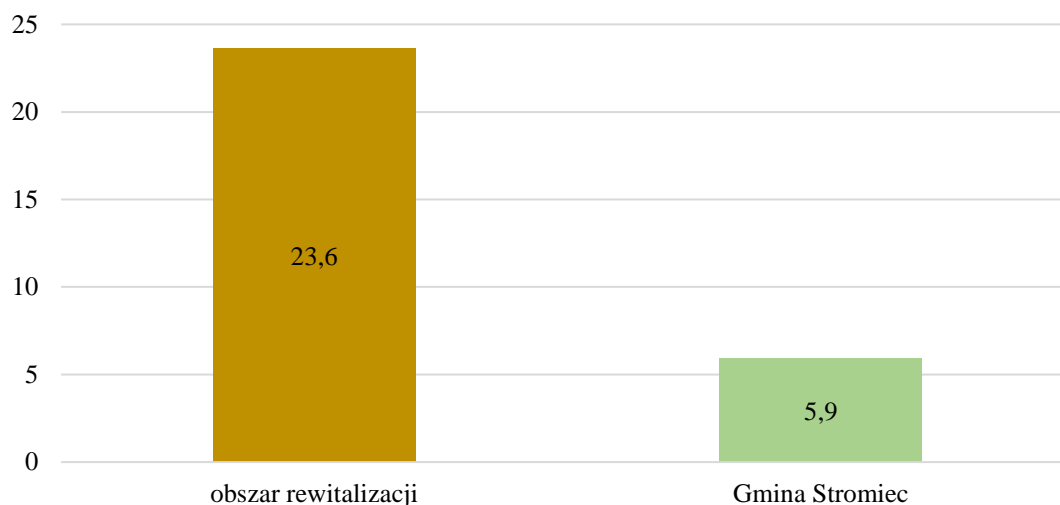


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Stromiec

Kolejnym występującym problemem na obszarze rewitalizacji, a mającym konsekwencje dla stanu środowiska oraz zdrowia ludzi, jest palenie w piecach odpadami komunalnymi i brak świadomości ekologicznej mieszkańców. W celu ochrony środowiska i ograniczenia niskiej emisji, konieczne będzie wdrażanie działań mających za zadanie zmniejszenie zapotrzebowania na energię, zarówno w budynkach użyteczności publicznej, jak i w budynkach podmiotów gospodarczych i indywidualnych gospodarstwach domowych oraz w budynkach wielorodzinnych. Należy wykorzystać odnawialne źródła energii (OZE) w sektorze publicznym, przeprowadzić termomodernizację obiektów, jak i zachęcać przedsiębiorstwa oraz gospodarstwa domowe do zastąpienia instalacji opartych na paliwach stałych – instalacjami do produkcji ciepła z odnawialnych źródeł, takich jak biomasa, promieniowanie słoneczne, biogaz, geotermia. Uświadamianie społeczeństwa w zakresie korzystania z technologii oszczędnych energetycznie powinno być jednym z wielu zadań realizowanych przez samorząd. Istotne jest też, aby edukować społeczeństwo szerzej w zakresie ekologii, a także świadomej konsumpcji. Tego typu przedsięwzięcia są istotne nie tylko ze środowiskowego punktu widzenia, ale też konieczne ze względu na mieszkańców.

W sferze środowiskowej problemem na obszarze rewitalizacji jest dość duża ilość azbestu, czyli odpadu stwarzającego zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub stanu środowiska. Na wykresie 11 porównano ilość azbestu na obszarze rewitalizacji (w tonach), do średniej dla gminy.

Wykres 11 Ilość odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub stanu środowiska – azbest (w tonach) w 2021 roku na terenie obszaru rewitalizacji i Gminy Stromiec



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Stromiec

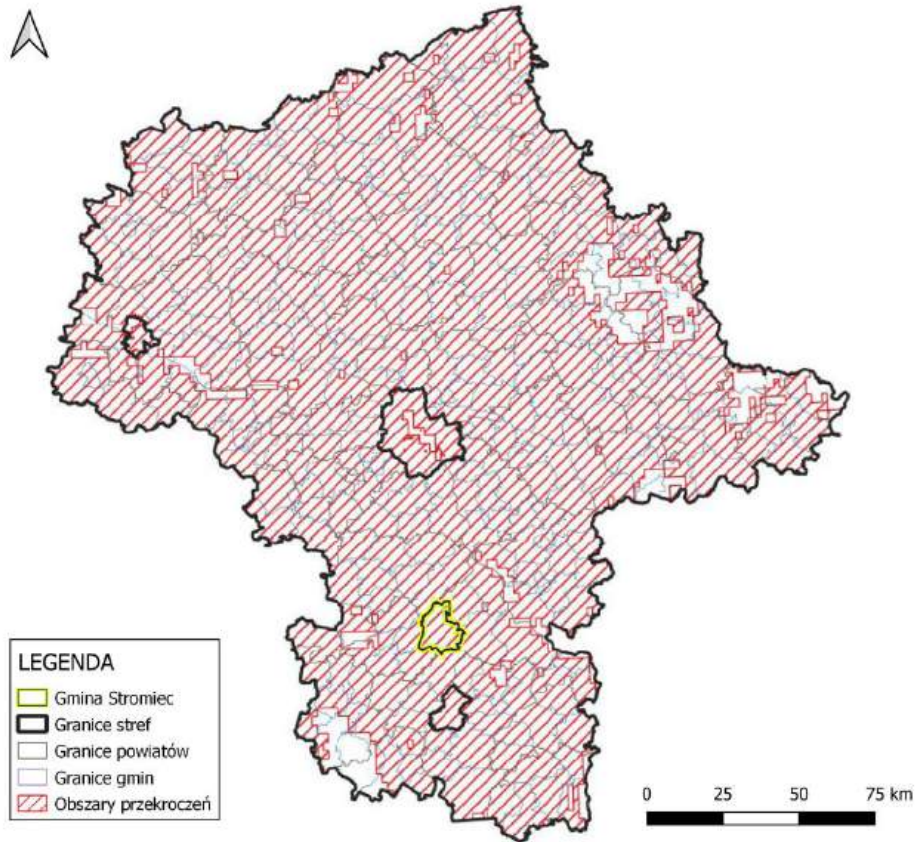
Diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona została na podstawie *Rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim, raport za rok 2021* i odnosiła się do obszaru tak zwanej strefy⁵. W województwie mazowieckim wydzielono cztery strefy: aglomeracja warszawska, miasto Płock, miasto Radom, strefa mazowiecka. Gmina Stromiec należy do strefy mazowieckiej.

Na terenie Gminy Stromiec nie występują żadne stacje monitoringu jakości powietrza, stan powietrza w gminie monitorowany jest na najbliższej stacji zlokalizowanej w Grójcu. Dane na temat zanieczyszczeń na terenie gminy są dostępne on-line na stronach poświęconych informacjom meteorologicznym.

W ocenie pod kątem ochrony zdrowia wykorzystano zweryfikowane serie roczne pomiarów dotyczących takich zanieczyszczeń jak: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen, ozon, pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2,5 oraz zawartość metali ciężkich w pyłe PM10 i PM2,5, benzo(a)pirenu w pyłe PM10. Ocena jakości powietrza w kryterium ochrony zdrowia wykazała utrzymujące się zanieczyszczenie powietrza pyłem zawieszonym PM10 w zakresie dobowego poziomu dopuszczalnego w województwie. Strefa mazowiecka o kodzie PL1404 zaliczona została do klasy C. Na obszarze Gminy Stromiec ocena nie wykazała zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM2,5 w zakresie średniorocznego poziomu dopuszczalnego fazy II (mapa 5). W zakresie tego zanieczyszczenia strefa mazowiecka o kodzie PL1404 zaliczona została do klasy A. Wyznaczone obszary przekroczenia objęły głównie tereny miejskie i tereny podmiejskie przylegające do miast. Ponadto rozpoznano utrzymujące się zanieczyszczenie powietrza benzo(a)pirenem w pyłe zawieszonym PM10 w zakresie średniorocznego poziomu docelowego (mapa 4). W zakresie tego zanieczyszczenia strefa mazowiecka zaliczona została do klasy C. Niedotrzymany został poziom celu długoterminowego ozonu w zakresie stężenia 8-godz. (mapa 3). W zakresie tego zanieczyszczenia strefa mazowiecka zaliczona została do klasy D2.

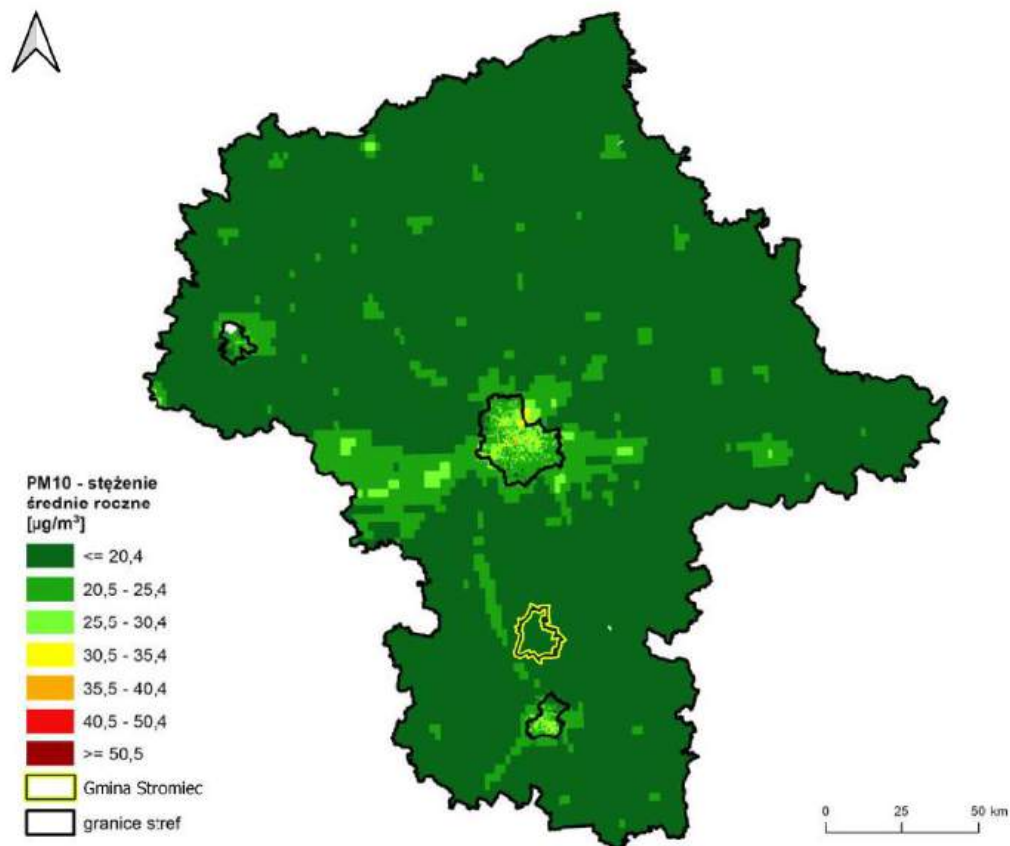
⁵ Strona internetowa Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, powietrze.gios.gov.pl, inf. z dnia 20.04.24 r.

Mapa 3 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu dla 8-godz. stężenia O_3 ze względu na ochronę zdrowia w Gminie Stromiec w 2021 roku



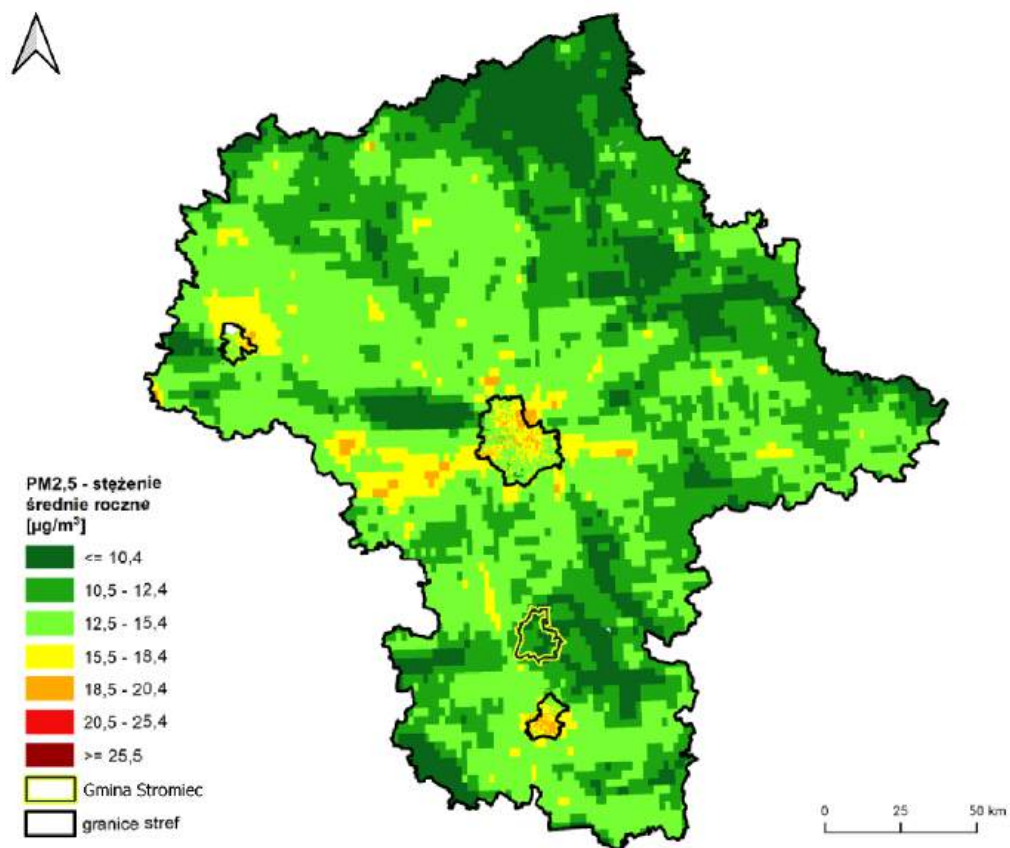
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 67

Mapa 4 Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 określonego ze względu na ochronę zdrowia w Gminie Stomiec w 2021 roku



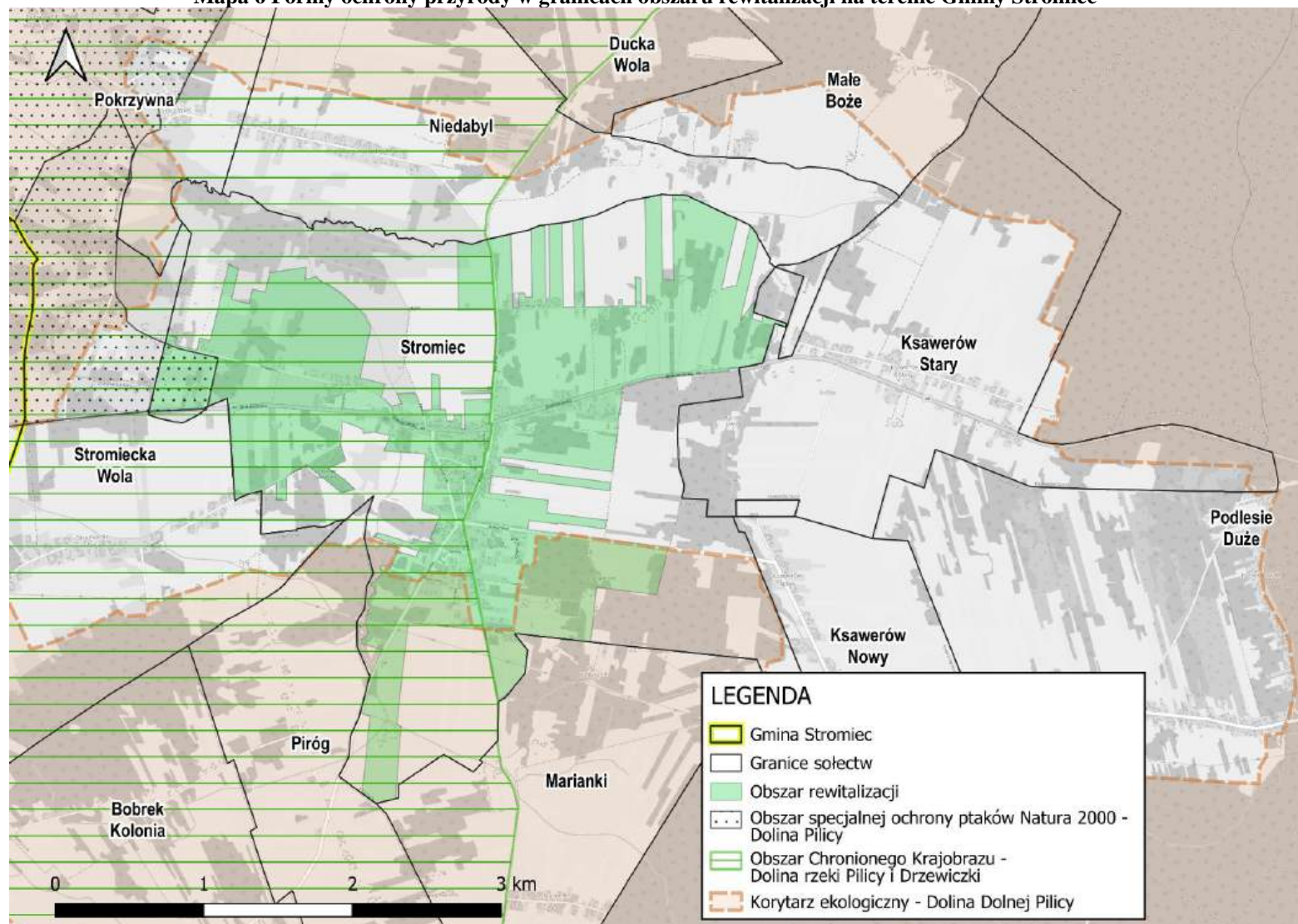
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 72

Mapa 5 Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM_{2,5} fazy II określonego ze względu na ochronę zdrowia w Gminie Stomiec w 2021 roku



Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie mazowieckim, raport wojewódzki za rok 2021, str. 76

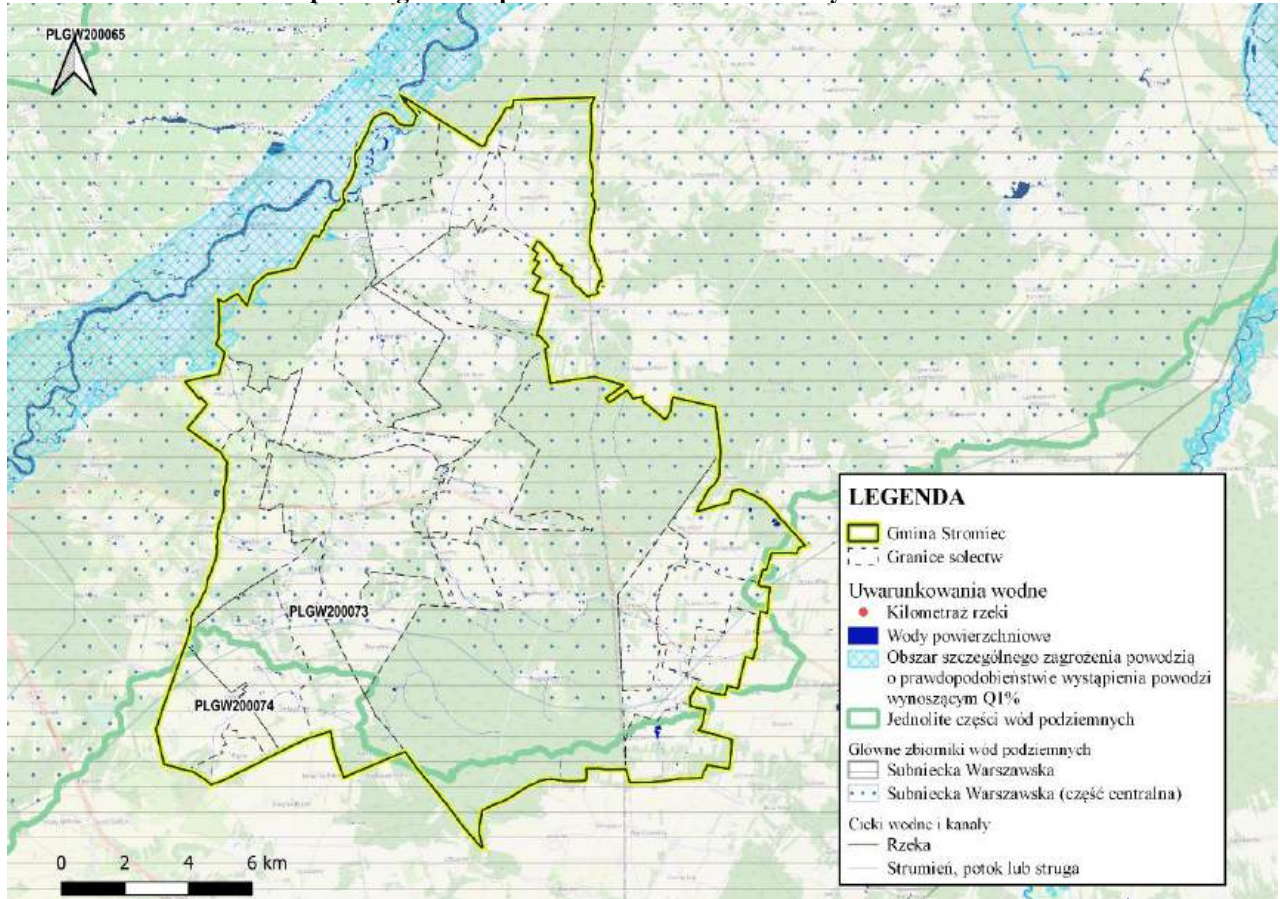
Mapa 6 Formy ochrony przyrody w granicach obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stomiec



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska na podkładzie openstreetmap.org

Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, teren Gminy Stromiec usytuowany jest korzystnie – większa część obszaru gminy nie jest zagrożona wystąpieniem powodzi. Zagrożenie to występuje jedynie w zachodnio-północnej części gminy, na niewielkim obszarze sołectwa Biała Góra oraz Niedabył, a więc nie występuje na wyznaczonym obszarze rewitalizacji – w sołectwie Stromiec (mapa 7).

Mapa 7 Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Stromiec



Źródło: Hydroportal Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, wody.isok.gov.pl

Na obszarze nie występują większe rzeki, które powodowałyby zagrożenie powodziowe.

Tereny gminy wyznaczone jako obszar rewitalizacji charakteryzują się problemami w sferze społecznej oraz w sferach: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, ale również potencjałami, które należy wykorzystać jako narzędzie do wyjścia z sytuacji kryzysowej.

W wyniku przeprowadzonej pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stromiec oraz w oparciu o różne formy partycypacji społecznej (spotkania, warsztaty dla różnych grup interesariuszy), zidentyfikowano **problemy** i **potencjały** w podziale na sfery tematyczne (tabela 3) oraz wynikające z nich **potrzeby** o różnym charakterze i skali oddziaływania dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Tabela 3 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji

Problemy	Potencjały
SFERA SPOŁECZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Malejąca liczba mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji. 2. Niższa niż średnio w gminie w 2021 r. liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. 3. Ujemne saldo migracji, mniej korzystne niż średnia w gminie. 4. Wskaźnik bezrobocia dla całej gminy (w tym obszaru rewitalizacji) wyższy niż dla jednostek wyższego rzędu. 5. Wskaźniki udziału osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2021 r. wyższy niż średnia dla gminy. 6. Wskaźniki udziału osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2021 r. wyższy niż średnia dla gminy. 7. Wskaźniki udziału osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2021 r. wyższy niż średnia dla gminy. 8. Wskaźniki udziału osób korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2021 r. wyższy niż średnia dla gminy. 9. Wskaźniki udziału osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2021 r. wyższy niż średnia dla gminy. 10. Stosunkowo niski poziom nauczania – wartości dla gminy gorsze niż średnia dla województwa i Polski. 11. Niedostateczna aktywność, integracja i zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne – niska liczba organizacji pozarządowych. 12. Trudności w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych rozwijających organizacje pozarządowe. 13. Niedostatecznie rozwinięta oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego przez mieszkańców. 14. Niewystarczająca jakość i dostępność usług i przestrzeni publicznych dla osób niepełnosprawnych. 15. Niewystarczające w stosunku do rosnących potrzeb wsparcie osób starszych. 16. Brak miejsc dla dzieci w wieku do lat 3. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wyższa niż średnio w gminie liczba osób w wieku produkcyjnym. 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego niższy niż średnia w gminie i w jednostkach wyższego rzędu. 3. Niższy wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej niż średnia w gminie w 2021 roku. 4. Wyższy niż średnio w gminie w 2021 r. przyrost naturalny. 5. Aktywny udział mieszkańców w życiu publicznym – wyższa niż gminie frekwencja w wyborach samorządowych.

17. Brak efektywnych partnerstw trójsektorowych.	
SFERA GOSPODARCZA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wskaźnik wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych zdecydowanie wyższy niż średnio w gminie. 2. Małe zróżnicowanie oferty handlu i usług. 3. Niewystarczająca przestrzeń oraz warunki techniczne do prowadzenia działalności handlowej. 4. Niskie kompetencje zawodowe mieszkańców, utrudniające zmianę miejsca zatrudnienia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koncentracja na obszarze rewitalizacji obiektów usługowych, handlowych. 2. Korzystna lokalizacja i sąsiedztwo pod względem gospodarczym – położenie bezpośrednio przy DK 48.
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bariery architektoniczne dla osób starszych oraz niepełnosprawnych w przestrzeniach publicznych i budynkach użyteczności publicznej. 2. Niedostateczny stan techniczny oraz niefunkcjonalny układ części infrastruktury drogowej. 3. Brak wystarczającej liczby miejsc parkingowych. 4. Brak i/lub zły stan techniczny infrastruktury komunalnej. 5. Niewystarczający i częściowo będący w złym stanie technicznym system oświetlenia ulicznego. 6. Brak estetycznego, funkcjonalnego i bezpiecznego zagospodarowania przestrzeni publicznej. 7. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna. 8. Brak spójnego systemu szlaków pieszych i rowerowych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną wyższa niż średnio w gminie. 2. Lokalizacja funkcji centrowych: licznych obiektów administracyjnych, ochrony zdrowia, oświaty, usługowo-handlowych, kulturowych, religijnych, rekreacyjnych i innych.
SFERA TECHNICZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zły stan techniczny i niska efektywność energetyczna części budynków użyteczności publicznej. 2. Postępująca degradacja techniczna obiektów zabytkowych. 3. Potrzeby modernizacyjne i braki w wyposażeniu niektórych obiektów publicznych. 4. Niewystarczający i częściowo będący w złym stanie technicznym system oświetlenia ulicznego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obiekt zabytkowy wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Stromiec.
SFERA ŚRODOWISKOWA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska. 2. Niewystarczająca ilość terenów zieleni urządzonej. 3. Nieurządzone skwery, nieuporządkowana zieleń na niektórych terenach publicznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wyższy niż średnio w gminie udział budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej. 2. Położenie na terenach nie będących obszarami szczególnego zagrożenia powodzią.

4. Duża ilość azbestu pozostałego do unieszkodliwienia na obszarze rewitalizacji.	
---	--

Źródło: Opracowanie własne

Po dokonaniu całościowej analizy **problemów** oraz **potencjałów** zidentyfikowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, poniżej wskazano **skalę i charakter zdiagnozowanych potrzeb**, które determinują zakres działań rewitalizacyjnych.

Zidentyfikowane potrzeby w zakresie przewycięzania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej to:

1. *Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji* – konieczne jest wsparcie rodzin dysfunkcyjnych, a także ogólnie rodzin zamieszkujących teren rewitalizacji oraz pozostałych mieszkańców poprzez stworzenie przestrzeni oraz systemu usług publicznych, który podniósłby ich aktywność społeczną oraz pozwoliłby na wzajemną integrację. Ważne w tym kontekście jest zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych i rozszerzenie oferty kulturalnej i rekreacyjnej.
2. *Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji* – niezbędne jest budowanie wspólnoty aktywnych mieszkańców wokół dobra wspólnego, integrowanie społeczności, zachęcanie do działania w organizacjach pozarządowych i wspieranie tych organizacji, wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez różne formy aktywności społecznej we współpracy z podmiotami czy instytucjami działającymi na obszarze rewitalizacji.
3. *Kompleksowe wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem zamieszkujących na obszarze rewitalizacji* – niezbędne jest przerwanie procesu dziedziczenia patologii społecznych poprzez różnorodne i zindywidualizowane formy pracy zarówno z dorosłymi jak i dziećmi czy młodzieżą, m.in. poprzez indywidualne wsparcie, animację społeczną, profilaktykę społeczną czy środowiskowe formy wsparcia zapewniające organizację czasu wolnego.
4. *Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym* – niezbędne jest zwiększanie dostępności do usług opiekuńczych oraz organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego (zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych poprzez organizowanie cyklicznych wydarzeń i spotkań integracyjnych, warsztatów międzypokoleniowych, wycieczek itp.). Na obszarze rewitalizacji zidentyfikowano wysoką skalę problemów społecznych oraz rosnący udział osób w wieku poprodukcyjnym, istnieje więc potrzeba realizacji działań mających na celu włączenie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem.
5. *Podniesienie jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych* – istnieje potrzeba zapewnienia odpowiednich warunków technicznych, a także możliwości w zakresie kształcenia oraz samorozwoju w celu zwiększenia szans życiowych dzieci i młodzieży (m.in. kreowanie postaw przedsiębiorczych, wprowadzanie i rozwijanie nowych kierunków kształcenia, organizacja zajęć pozalekcyjnych i różnych form spędzania czasu wolnego). Ważne, aby zapewnić dzieciom i młodzieży wysokiej jakości warunki do nauki i rozwoju już od najmłodszych lat.

6. *Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji* – określono potrzeby w zakresie przeciwdziałania przestępczości i dewastacji mienia publicznego poprzez wzmocnienie więzi społecznych, zwiększenie poczucia tożsamości lokalnej, zamontowanie monitoringu, a także realizację profilaktycznych działań edukacyjnych we współpracy z Posterunkiem Policji w Stromcu. Istotne jest również dostosowanie infrastruktury drogowej do potrzeb użytkowników, szczególnie na trasach do szkół czy innych obiektów użyteczności publicznej. Ważne jest zapewnienie odpowiedniej jakości i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych, z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego.
7. *Przeciwdziałanie bezrobociu i zwiększanie możliwości legalnego zatrudnienia* – potrzeba zapewnienia mieszkańcom lepszych warunków zatrudnienia, a także mobilizacja i podnoszenie kwalifikacji poprzez programy realizowane we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej to:

1. *Zwiększenie i pobudzenie przedsiębiorczości, a także rozwój kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji* – istnieje potrzeba „ożywienia” gospodarczego na terenie obszaru rewitalizacji poprzez podjęcie kompleksowych działań inwestycyjnych w przestrzeni, tworzących odpowiednią bazę techniczną oraz wdrożenie programów ułatwiających podjęcie działalności gospodarczych przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, a także ograniczenie zamykania prowadzonych działalności.
2. *Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji* – niezbędne jest podjęcie działań związanych z zagospodarowaniem terenów oraz budynków na cele gospodarcze, przyczyniając się tym do wzrostu zamożności i przedsiębiorczości mieszkańców oraz wspieranie istniejących przedsiębiorstw, aby zapobiegać ich zamykaniu (np. szkolenia, kursy, dotacje).

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej to:

1. *Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji* – zauważa się szereg potrzeb związanych z poprawą estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa w ogólnodostępnych przestrzeniach publicznych dla wzrostu aktywności społecznej i gospodarczej, m.in. poprzez tworzenie infrastruktury społecznej, elementów małej architektury, urządzeń i obiektów sportowych, a także likwidowanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych.
2. *Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i/lub zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej dla mieszkańców* – zdiagnozowano szeroki zakres potrzeb w zakresie uzupełnienia braków lub poprawy stanu technicznego podstawowej infrastruktury komunalnej, wpływającej na warunki i jakość zamieszkania czy prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji. Należy

modernizować i uzupełniać istniejącą infrastrukturę w celu dostosowania jej do zmian demograficznych.

3. *Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego* – ze względu na planowany rozwój usług konieczna jest poprawa stanu technicznego i jakości ciągów pieszo-jezdnych. Umożliwi to bezpieczną komunikację i poprawi dostępność do tych obiektów. Ważne jest utworzenie infrastruktury przyjaznej mieszkańcom i środowisku.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze technicznej to:

1. *Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej* – zauważa się niedostateczne wykorzystanie istniejących już obiektów, ze względu na ich zły stan techniczny. W związku z tym konieczna jest ich przebudowa, modernizacja i adaptacja do nowych funkcji lub poprawy obecnego funkcjonowania.
2. *Ochrona oraz efektywne wykorzystanie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej* – należy podjąć działania mające na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego i przeciwdziałanie degradacji tych obiektów, m.in.: działania renowacyjne, modernizacyjne, służące ich zabezpieczeniu i adaptacji do pełnienia różnych funkcji na rzecz mieszkańców obszaru.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej to:

1. *Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń powietrza* – zdiagnozowano konieczność podjęcia kompleksowych działań zmniejszających wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza w zakresie różnych projektów pozwalających na zastąpienie starych, nisko sprawnych urządzeń grzewczych, bardziej proekologicznymi rozwiązaniami dostarczającymi ciepło, a także zamontowanie instalacji odnawialnych źródeł energii. Ważne w tym kontekście jest również ograniczenie zużycia energii poprzez zwiększenie efektywności energetycznej budynków.
2. *Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców* – potrzebne są inicjatywy edukacyjne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie świadomości, postaw i zachowań ekologicznych przyczyniających się do ochrony środowiska naturalnego.

III. Część programowa

1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Przeprowadzenie całościowej analizy zjawisk kryzysowych i potencjałów oraz wskazanie czynników mających szczególne znaczenie z punktu widzenia rewitalizacji (tabela 3) pozwoliło określić strategiczne kierunki działań dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stromiec. Określono wizję (planowany efekt), misję oraz 2 cele rewitalizacji, wokół których skoncentrowane zostały kierunki działań. Realizacja zaplanowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli na wykonanie misji, a tym samym wyprowadzenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji opracowany został w układzie uwzględniającym dwa kluczowe jego elementy, tj. *wizję* – pokazującą wizerunek obszaru rewitalizacji w przyszłości i *misję* – będącą naczelnym kierunkiem zintegrowanej polityki terytorialnej, wokół której koncentrować się będą kompleksowe i partnerskie działania wszystkich interesariuszy rewitalizacji. Na podstawie przeprowadzonej pogłębionej diagnozy, analizy zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz w wyniku wspólnej pracy warsztatowej interesariuszy rewitalizacji, sformułowano misję oraz wizję stanu wyznaczonego obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji jako efekt przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych.

Obszar rewitalizacji

WIZJA

Zrewitalizowany obszar Gminy Stromicie to centrum gminy, miejsce ożywione społecznie i gospodarczo, integrujące i aktywizujące lokalną społeczność



MISJA REWITALIZACJI

Tworzenie dla mieszkańców możliwości podnoszenia kompetencji i kwalifikacji oraz wspieranie ich integracji, przedsiębiorczości i aktywności społecznej

Wizja obszaru rewitalizacji zawiera w sobie opis pożądanego stanu docelowego we wszystkich sferach, tj. społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

W wymiarze *społecznym* na rewitalizowanym obszarze nastąpi poprawa warunków i jakości życia mieszkańców poprzez wspieranie organizacji pozarządowych, budowanie postaw przedsiębiorczości, wzmacnianie lokalnej tożsamości, poprawę dostępu do nowoczesnych i bezpiecznych obiektów użyteczności publicznej oraz funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni, przyczyniając się tym do aktywizacji i integracji społecznej, wspólnie działającej na korzyść obszaru rewitalizacji. Łączenie wsparcia społeczności z działaniami infrastrukturalnymi zniwelują zjawisko marginalizacji i wykluczenia społecznego, spowodowane problemami społecznymi, takimi jak niepełnosprawność czy podeszły wiek.

W wymiarze *gospodarczym* proces rewitalizacji przyczyni się w sposób bezpośredni do wzmocnienia przedsiębiorczości mieszkańców, a w sposób pośredni – do wzrostu inwestycji. Duże znaczenie będzie miało stworzenie warunków do pracy zdalnej, co nie tylko przełoży się na wzrost możliwości pracy na lokalnym rynku pracy, ale też wzmocni potencjał osiedleńczy obszaru.

W wymiarze *przestrzenno-funkcjonalnym*, po przeprowadzeniu kompleksowej rewitalizacji, nastąpi zbudowanie spójnej i funkcjonalnej przestrzeni, która zostanie osiągnięta poprzez zagospodarowanie i ponowne nadanie funkcji terenom i obiektom publicznym na obszarze rewitalizacji – takich jak rekreacyjna, kulturowa, wypoczynkowa i turystyczna. Ponadto przewiduje się poprawę warunków funkcjonowania układów komunikacyjnych.

W wymiarze *technicznym*, dzięki realizacji kompleksowych działań, zwiększy się dostępność wszystkich mieszkańców do podstawowych usług komunalnych, a także poprawiony zostanie stan techniczny (w tym efektywność energetyczna) zdegradowanych i częściowo nieużytkowanych budynków użyteczności publicznej, umożliwiając tym samym nadanie im nowej lub przywrócenie pierwotnej funkcji.

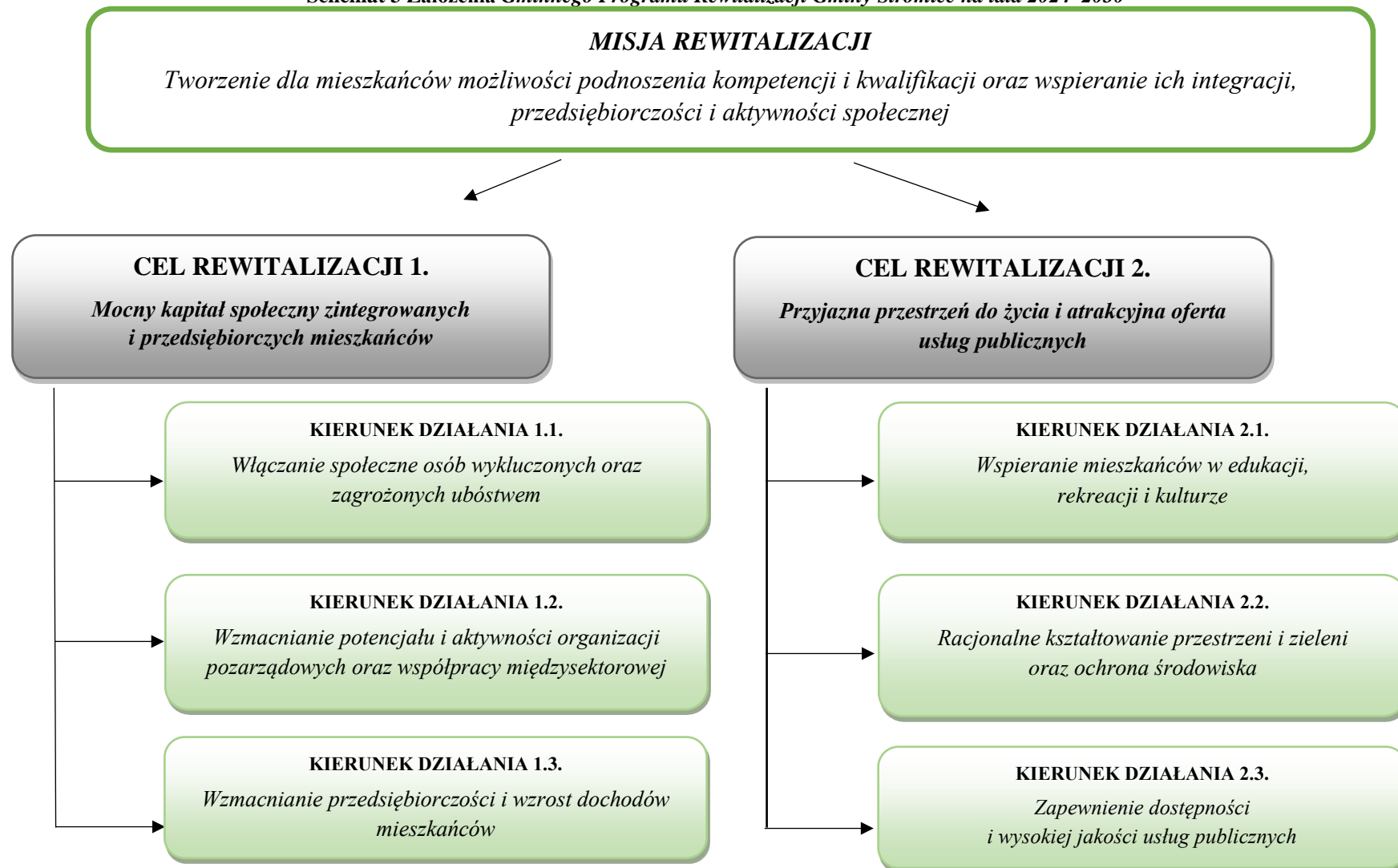
W wymiarze *środowiskowym* nastąpi poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń, a także zwiększenie powierzchni i uporządkowanie terenów zieleni urządzonej, które zwiększają komfort życia mieszkańców. Wszystkie działania, w tym te związane ściśle ze sferą techniczną i przestrzenną, będą uwzględniały zasady zrównoważonego rozwoju i będą się przyczyniać do realizacji wyzwań środowiskowych i klimatycznych. Projekty rewitalizacyjne będą realizowane z myślą o zachowaniu i rozwoju zielonej infrastruktury.

1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Wypełnienie przyjętych wizji i misji jest uwarunkowane realizacją postawionych celów rewitalizacji i zaplanowanych do realizacji kierunków działań, służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych na etapie diagnostycznym negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętemu celom (schemat 3, tabela 4).

Cele rewitalizacji są kwantyfikowalne (wymierne) oraz adekwatne do wyników pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji, co zostało wskazane w tabeli 18 *Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stomiec na lata 2024–2030*, w której do poszczególnych celów przyporządkowano konkretne wskaźniki oddziaływania.

Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stroniec na lata 2024–2030



Źródło: Opracowanie własne

Tabela 4 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk

Kierunek działań	Potrzeba rewitalizacyjna
<p>1.1. <i>Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowe wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem zamieszkujących na obszarze rewitalizacji; • Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji; • Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym; • Przeciwdziałanie bezrobociu i zwiększanie możliwości zatrudnienia; • Zwiększenie i pobudzenie przedsiębiorczości, a także rozwój kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji.
<p>1.2. <i>Wzmacnianie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ochrona oraz efektywne wykorzystanie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej; • Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji.
<p>1.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie i pobudzenie przedsiębiorczości, a także rozwój kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji; • Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji; • Przeciwdziałanie bezrobociu i zwiększanie możliwości legalnego zatrudnienia.
<p>2.1. <i>Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji; • Ochrona oraz efektywne wykorzystanie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej; • Podniesienie jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych; • Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji; • Kompleksowe wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem zamieszkujących na obszarze rewitalizacji.
<p>2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji; • Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji; • Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i/lub zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej dla mieszkańców; • Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego; • Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń powietrza; • Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.
<p>2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji; • Podniesienie jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych;

	<ul style="list-style-type: none">• Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej.
--	--

Źródło: Opracowanie własne

2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2024–2030

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Stomiec na lata 2024–2030 złożony jest z listy planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz z charakterystyki pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dzięki temu dokument jest konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich efektywne oddziaływanie na zidentyfikowane na etapie diagnozy zjawiska kryzysowe oraz wykorzystuje lokalne potencjały.

2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć

W wyniku prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji, a także w oparciu o zasadę partnerstwa oraz partycypacji społecznej, zdefiniowano i scharakteryzowano 4 projekty podstawowe, czyli takie, bez których realizacja celów dokumentu nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Ponadto są to projekty kluczowe do powodzenia procesu rewitalizacji, ponieważ oddziałują kompleksowo na zidentyfikowane problemy we wszystkich sferach, a przede wszystkim w sferze społecznej. Główne założenia projektów przedstawiono w tabelach 5–8.

Projekty podstawowe

Tabela 5 Projekt podstawowy nr 1

Nazwa projektu	<i>Obszar rewitalizacji jako funkcjonalne i estetyczne centrum gminy, aktywizujące mieszkańców do podejmowania działań na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2024–2030
Szacowana wartość	10 mln	Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027 / Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych / środki gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) ochronę, rozwój, promowanie, zachowanie i udostępnianie dziedzictwa kulturowego poprzez modernizację zabytkowego kościoła pw. Św. Jana Chrzyciela, umożliwiającą zachowanie dotychczasowych funkcji, a także dostosowanie do pełnienia nowych funkcji – społecznej oraz turystycznej; b) renowację kaplicy pod wezwaniem Matki Boskiej Śnieżnej na cmentarzu parafialnym; kluczowym efektem działań na obiektach zabytkowych będzie stworzenie trwałych podstaw do harmonijnego funkcjonowania obiektów zabytkowych w przestrzeni publicznej, sprzyjających utrzymaniu spójności lokalnej społeczności i integrujących mieszkańców; c) rozwój oferty kultury i możliwość rozwoju pasji poprzez rozbudowę, adaptację i wyposażenie budynku Gminnej Biblioteki Publicznej (m.in. rozbudowa powierzchni magazynowej, wrzutni bibliotecznej, stworzenie kąpka rekreacyjnego: zakup dystrybutora wody i ekspresu), zagospodarowanie przyległego terenu bezpośrednio i funkcjonalnie związanego z obiektem (m.in. plac zabaw i tablice edukacyjne, mała architektura) niezbędne do rozwoju edukacji i rekreacji oraz możliwości spędzania wolnego czasu i dostępu do kultury, a także pobudzenia aktywności lokalnej na wyznaczonym obszarze; d) zwiększenie liczby miejsc świadczenia opieki dla dzieci do lat 3 poprzez utworzenie Klubu dziecięcego z Programu Maluch+ przy Szkole Podstawowej w Stromcu; e) wsparcie przedsiębiorczości gospodarczej i społecznej poprzez cyfryzację życia publicznego: e-usługi w administracji, zdrowiu i kulturze; f) poprawa bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji (m.in. monitoring przy obiektach i przestrzeniach publicznych, budowa/rozbudowa oświetlenia); g) estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni publicznych i poprawa estetyki obszaru oraz bezpieczeństwa przestrzeni publicznych, w tym dostosowanie architektury, transportu i produktów do wymagań wszystkich obywateli. <p>Podczas projektowania i realizacji zakresów projektu nastąpi szczególna dbałość o zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, zwłaszcza ochronę drzew. Działania będą zgodne z duchem Europejskiego Zielonego Ładu, Nowego Europejskiego Bauhausu, z celami zrównoważonego rozwoju i gospodarką obiegu zamkniętego. Projekt zostanie zrealizowany w podziale na etapy, w zależności od możliwości finansowania zewnętrznego.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Stromiec, organizacje pozarządowe, ewentualni inni partnerzy		

<p>Grupy docelowe</p>	<p>Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Odbiorcami będą również wszyscy mieszkańcy gminy, odwiedzający, pracownicy instytucji publicznych.</p>
<p>Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały</p>	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 3):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 – poprzez aktywizację mieszkańców do działania na rzecz obszaru rewitalizacji, rozszerzenie oferty świadczonych usług społecznych, a także poprawę warunków przestrzeni publicznej oraz bezpieczeństwa publicznego. Wszelkie działania związane z poszerzeniem oferty kultury i rekreacji przyczynią się do rozwiązania problemu niskiej aktywności, integracji oraz zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne, a także niedostatecznie rozwiniętej oferty kultury i spędzania czasu wolnego. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1, 2, 3, 4 – realizacja projektu szczególnie wpłynie na lepsze wykorzystanie przestrzeni do prowadzenia działalności gospodarczej oraz na przedsiębiorczość mieszkańców, co ograniczy wyrejestrowywanie podmiotów gospodarczych. 3) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 – realizacja projektu wpłynie na zwiększenie spójności przestrzennej i funkcjonalnej obszaru, rozwój funkcji kulturowej i rekreacyjnej. W wyniku realizacji projektu zlikwidowane zostaną bariery architektoniczne w obiektach i przestrzeniach publicznych. Wzrośnie atrakcyjność obszaru zarówno dla mieszkańców jak i odwiedzających, dzięki atrakcyjnej ofercie rekreacji, w tym funkcjonalnie i estetycznie zagospodarowanej przestrzeni. 4) <i>w sferze technicznej</i>: 1, 2, 3, 4 – zwłaszcza poprzez efektywne wykorzystanie publicznych obiektów do celów społecznych i zwiększenie ich efektywności energetyczne, poprawę stanu infrastruktury drogowej oraz stanu małej architektury. 5) <i>w sferze środowiskowej</i>: 2, 3 – działania związane z zagospodarowaniem przestrzeni przyczynią się do uporządkowania zieleni. <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały</u> (tabela 3):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 4 – aktywni młodzi mieszkańcy oraz seniorzy mogą być uczestnikami projektu; 2) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2 – lokalizacja i infrastruktura dostępna na obszarze będą ważnym czynnikiem umożliwiającym realizację projektu.
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>CEL REWITALIZACJI 1. <i>Mocny kapitał społeczny zintegrowanych i przedsiębiorczych mieszkańców.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. <i>Wzmacnianie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców</i></p> <p>CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. <i>Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych</i></p>

<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozwój lokalnych podmiotów prowadzących działalność kulturalną; – podniesienie jakości infrastruktury kultury oraz zwiększanie dostępu do oferty kulturalnej; – wzrost uczestnictwa w kulturze; – poprawa stanu zachowania dziedzictwa, stanowiącego ważny potencjał rozwoju społeczności lokalnej; – rozwój oferty rekreacyjnej; – wzrost atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania, pracy i odpoczynku; – wsparcie i wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych; – poprawa jakości życia mieszkańców. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]. – Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem [szt.]. – Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]. – Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem [szt.]. – Liczba wspartych obiektów o charakterze nie zabytkowym [szt.]. <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji [osoby]. – Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem [osoby odwiedzające/rok].
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 2, 3, 4.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 6 Projekt podstawowy nr 2

Nazwa projektu	Poprawa dostępu do infrastruktury na obszarze rewitalizacji		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2024–2030
Szacowana wartość	10 mln	Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027 / Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych / środki gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje:</p> <p>a) podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego, w tym komunikacyjnego oraz spójne i funkcjonalne zagospodarowanie obiektów i przestrzeni, poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawę i modernizację stanu dróg oraz budowę chodników dla pieszych (m.in. przebudowa ul. Parkowej i ul. Chabrowej, przebudowa drogi nr 110539W ul. Szkolna oraz drogi nr 110517W ul. Folwarczna), szczególnie w otoczeniu obiektów użyteczności publicznej, a także zwiększenie ogólnej powierzchni parkingów przy terenach i obiektach publicznych; • rozbudowę oświetlenia ulicznego, w tym montaż energooszczędnych lamp; • dostosowanie obiektów i powierzchni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i innych osób ze szczególnymi potrzebami, w szczególności osób starszych; • modernizację i doposażenie istniejących placów zabaw i/lub budowę nowych placów zabaw, głównie w bezpośrednim sąsiedztwie funkcjonujących obiektów publicznych. 		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Stromiec, przedsiębiorcy prywatni i społeczni		
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Odbiorcami są również wszyscy mieszkańcy gminy, a także instytucje publiczne i przedsiębiorcy.		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 3):</p> <p>a) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 15 – poprawa dostępu do infrastruktury społecznej przyczyni się do wzrostu atrakcyjności osiedleńczej obszaru.</p> <p>b) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2, 3, 5, 6, 7 – poprawa stanu infrastruktury drogowej, zwiększenie liczby miejsc parkingowych i rozwój infrastruktury rekreacyjnej poprawią jakość życia mieszkańców obszaru.</p> <p>c) <i>w sferze technicznej</i>: 1, 3, 4 – projekt przyczyni się do zwiększenia efektywności energetycznej budynków i poprawy stanu technicznego infrastruktury społecznej.</p> <p>d) <i>w sferze środowiskowej</i>: 1 – realizacja projektu przyczyni się do zmniejszenia niskiej emisji, zwiększy świadomość ekologiczną mieszkańców.</p> <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały</u> (tabela 3):</p> <p>e) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 2 – projekt w dużej mierze dotyczy bezpośrednio budynków użyteczności publicznej oraz przestrzeni publicznej będących w zasobach gminy.</p> <p>f) <i>w sferze środowiskowej</i>: 1, 2 – projekt pozytywnie wpłynie na walory przyrodnicze i wzmocni ochronę oraz potencjał lokalnych zasobów środowiskowych.</p>		

<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska.</i> KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych.</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawa estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych; – likwidacja barier architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych; – zwiększona współpraca między władzami lokalnymi i partnerami społeczno-gospodarczymi; – wzrost kapitału i partycypacji społecznej, aktywizacji obywateli w transformację energetyczną oraz zwalczanie ubóstwa energetycznego. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Przedsiębiorstwa objęte wsparciem [szt.]. – Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją [ha]. <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji [osoby].
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 7 Projekt podstawowy nr 3

Nazwa projektu	Czyste środowisko i rozwój odnawialnych źródeł energii		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2024–2030
Szacowana wartość	10 mln	Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027 / Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych / budżet gminy i ewentualnych partnerów
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i redukcję emisji gazów cieplarnianych poprzez: <ol style="list-style-type: none"> a. kompleksową i głęboką termomodernizację budynków użyteczności publicznej; b. kompleksową i głęboką termomodernizację budynków mikro i małych przedsiębiorstw; c. przebudowę systemów grzewczych, instalację urządzeń OZE (w tym pomp ciepła), wdrożenie energooszczędnych technologii produkcji, odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym, magazynów energii, wprowadzenie systemów zarządzania energią; d. działania promocyjne i edukacyjne w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym szczególnie edukacja, doradztwo w zakresie gospodarki niskoemisyjnej, promowanie oszczędności energii, gospodarki o obiegu zamkniętym i wykorzystania OZE. <p>Zakres działań, w odniesieniu do budynków, urządzeń technicznych lub instalacji i procesów technologicznych, będzie wynikał z audytów energetycznych.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii. 3. Usuwanie azbestu pozostałego do unieszkodliwienia. 4. Działania mające na celu adaptację do zmian klimatu i zapobieganie ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, poprzez: <ol style="list-style-type: none"> a. rozwój różnych form małej retencji; b. zabezpieczenie potrzeb służb ratowniczych, w tym szczególnie OSP. 5. Rozwój zrównoważonej gospodarki wodno-kanalizacyjnej poprzez: <ol style="list-style-type: none"> a. rozwój infrastruktury kanalizacyjnej oraz rozwój i modernizację infrastruktury oczyszczania ścieków komunalnych. 		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Stromiec, przedsiębiorcy prywatni i społeczni		
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Odbiorcami są wszyscy mieszkańcy gminy, a także instytucje publiczne i przedsiębiorcy.		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 3):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>w sferze społecznej</i>: 1 – poprawa jakości stanu powietrza oraz wysokiej jakości środowisko i niezależność energetyczna przyczynią się do wzrostu atrakcyjności osiedleńczej obszaru. 2. <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 4, 7 – działania z zakresu termomodernizacji przyczynią się nie tylko do zwiększenia efektywności energetycznej budynków, ale też ich estetyki. 		

	<p>3. w sferze technicznej: 1, 3, – projekt przyczyni się do zwiększenia efektywności energetycznej budynków.</p> <p>4. w sferze środowiskowej: 1, 4 – realizacja projektu przyczyni się do zmniejszenia niskiej emisji, zwiększy świadomość ekologiczną mieszkańców i ilość unieszkodliwionego azbestu.</p> <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały</u> (tabela 3):</p> <p>1. w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 2 – projekt w dużej mierze dotyczy bezpośrednio budynków użyteczności publicznej będących w zasobach gminy.</p> <p>2. w sferze środowiskowej – projekt pozytywnie wpłynie na walory przyrodnicze i wzmocni ochronę oraz potencjał lokalnych zasobów środowiskowych.</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>CEL REWITALIZACJI 1. <i>Mocny kapitał społeczny zintegrowanych i przedsiębiorczych mieszkańców.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców.</i></p> <p>CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych.</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – redukcja emisji szkodliwych substancji; – zmniejszenie kosztów zużycia energii; – wzrost kapitału i partycypacji społecznej, aktywizacji obywateli w transformację energetyczną oraz zwalczanie ubóstwa energetycznego; – ograniczenie niedostatecznie oczyszczonych ścieków przedostających się do wód powierzchniowych i podziemnych. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Przedsiębiorstwa objęte wsparciem [szt.]. – Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej [szt.]. – Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof [szt.]. <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych) [MWh/rok]. – Wytworzona energia odnawialna ogółem [MWh/rok]. – Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem [osoby].
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 2, 4.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8 Projekt podstawowy nr 4

Nazwa projektu	<i>Aktywna integracja i uczenie się przez całe życie szansą na lepszą przyszłość</i>		
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2024–2030
Szacowana wartość	2 mln	Główne źródło finansowania	Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021–2027, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Projekt obejmuje działania mające na celu zapobieganie marginalizacji, włączenie społeczne oraz wspieranie uczenia się przez całe życie, poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Działania edukacyjne z zakresu edukacji ekologicznej i przyrodniczej, a także tożsamości regionalnej, w szczególności uwrażliwiające na problem zmian klimatycznych i zagrożeń z nich wynikających. 2. Narzędzia oraz formy aktywnej integracji, w szczególności: pracy socjalnej, prac społecznie użytecznych, usług aktywnej integracji, działań o charakterze środowiskowym (m.in. przygotowanie i wsparcie działań indywidualnych i programów środowiskowych, edukacja społeczna i obywatelska, działania o charakterze integracyjnym). 3. Cyfryzację szkół, zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu i edukację w zakresie cyberbezpieczeństwa; 4. Realizację lokalnych inicjatyw edukacyjnych dla dorosłych, organizacja czasu osób starszych, klub seniora; 5. Organizację spotkań z doradcą zawodowym oraz psychologiem w celu pogłębienia wiedzy na temat m.in. własnych cech osobowościowych, mocnych i słabych stron, umiejętności radzenia sobie w sytuacjach stresowych. Indywidualne i grupowe zajęcia z doradcą zawodowym umożliwiają określenie szkoleń zawodowych, które są zgodne z preferencjami oraz kwalifikacjami uczestników projektu z deficytowych zawodów na lokalnym rynku pracy. 6. Działania podejmowane w ramach aktywnego włączenia społecznego, dotyczące osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo, w celu poprawy ich funkcjonowania w społeczeństwie, jak również zwiększenia ich szans na zatrudnienie. 7. Rozwój kompetencji kluczowych i podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców, m.in. kursy, szkolenia i inne zajęcia. 8. Wspieranie budowania potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego. 9. Finansowanie/dofinansowanie miejsc dla dzieci w żłobkach, co umożliwi rodzicom powrót na rynek pracy. 		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Stromiec, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy, szkoły z obszaru rewitalizacji.		
Grupy docelowe	Główną grupą docelową są mieszkańcy obszaru rewitalizacji, w tym szczególnie osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osoby bierne zawodowo, dzieci i młodzież, organizacje pozarządowe. Ze względu na charakter projektu odbiorcami mogą być również mieszkańcy pozostałych obszarów gminy, w tym szczególnie obszaru zdegradowanego.		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące <u>zidentyfikowane problemy</u> (w tabeli 3):		

<p>problemy i potencjały</p>	<p>1) <i>w sferze społecznej</i>: przyczyni się do ograniczenia negatywnych konsekwencji problemów społecznych, zapobiegna rozwarstwieniu społecznemu i zwiększy aktywność społeczną i zawodową mieszkańców.</p> <p>2) <i>w sferze gospodarczej</i> – wzrost kompetencji i kwalifikacji mieszkańców przyczyni się do wzrostu ich możliwości zatrudnienia, a w niektórych przypadkach może doprowadzić do wzrostu przedsiębiorczości.</p> <p>3) <i>w sferze środowiskowej</i> – projekt przyczyni się do wzrostu świadomości ekologicznej mieszkańców.</p> <p>Ponadto projekt wykorzystywać będzie podczas wdrażania zakresu przedmiotowego <u>następujące potencjały</u> (tabela 3):</p> <p>1) <i>w sferze społecznej</i> – dzięki dostępności miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, łatwiejsze będzie wejście na rynek pracy rodzicom, którzy podniosą swoje kompetencje i zdobędą kwalifikacje w projekcie.</p> <p>2) <i>w sferze gospodarczej</i> – współpraca wielosektorowa – mieszkańcy z wysokimi kwalifikacjami będą korzystać z potencjałów obszaru w sferze gospodarczej, w szczególności z rosnącej liczby nowo zakładanych przedsiębiorstw, a tym samym miejsc pracy.</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>CEL REWITALIZACJI 1. <i>Mocny kapitał społeczny zintegrowanych i przedsiębiorczych mieszkańców.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. <i>Wzmacnianie potencjału i aktywności organizacji pozarządowych oraz współpracy międzysektorowej.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców.</i></p> <p>CEL REWITALIZACJI 2. <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. <i>Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze.</i></p> <p>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.3. <i>Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych.</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> – włączenie społeczne osób wykluczonych; – aktywizacja społeczna i zawodowa osób pozostających bez pracy; – poprawa jakości usług publicznych w zakresie edukacji na obszarze rewitalizacji; – wzrost partnerstw wielosektorowych. <p><i>Wskaźniki produktu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób objętych wsparciem [osoby]. – Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie [osoby]. – Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie [osoby]. <p><i>Wskaźniki rezultatu:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu [osoby]. – Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu [osoby].

Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1, 2, 3.
---	---

Źródło: Opracowanie własne

Wszystkie projekty zostały zweryfikowane w trybie partycypacji społecznej. Pierwszym etapem było przeprowadzenie otwartego naboru pomysłów na projekty rewitalizacyjne, które można było składać do Urzędu Gminy za pomocą fiszek projektowych dostępnych na stronie internetowej gminy, na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w Urzędzie Gminy Stromiec. Wszystkie założenia dokumentu i elementy projektów były konsultowane z różnymi grupami interesariuszy zarówno podczas otwartych spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami obszaru rewitalizacji jak i podczas posiedzeń Komitetu Rewitalizacji. Wszystkie powyżej wskazane i opisane projekty podstawowe, ze względu na zidentyfikowane w pogłębionej diagnozie obszaru problemy i potencjały (tabela 3), są kluczowe dla powodzenia procesu rewitalizacji oraz osiągnięcia założonych celów w dążeniu do wizji obszaru (planowanego efektu). Tylko kompleksowe działania odnoszące się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, spowodują osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na sytuację kryzysową.

Ze względu na to, że wyznaczony obszar rewitalizacji posiada potencjały w postaci lokalizacji usług o charakterze centrotwórczym, istniejącej infrastruktury – ich wykorzystanie w działaniach rewitalizacyjnych przyczyni się do wzrostu dochodów mieszkańców całej gminy, a nie tylko obszaru rewitalizacji. Dzięki takiemu podejściu rewitalizacja jest niezbędnym elementem rozwoju gminy. Kompleksowe działania dotyczące rozwoju atrakcyjnej infrastruktury oraz świadczonych usług, spowodują wzrost atrakcyjności osiedleńczej oraz jakości życia mieszkańców. Szeroki zakres projektów polegających na aktywizacji i integracji różnych interesariuszy rewitalizacji spowoduje zwiększenie ich zaangażowania w sprawy lokalne. Zarówno działania inwestycyjne, jak i społeczne, realizowane przez podmioty z sektorów: społecznego, gospodarczego oraz publicznego, współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych, przyczynią się do osiągnięcia wizji obszaru.

Projekty „miękkie” będą dedykowane przede wszystkim mieszkańcom obszaru rewitalizacji, jednak ze względu na ich charakter obejmować mogą również pozostałych mieszkańców gminy (szczególnie z obszaru zdegradowanego). W ten sposób osoby zagrożone marginalizacją spoza obszaru rewitalizacji nie będą czuły się wykluczone z możliwości uzyskania pomocy i szersze będą efekty oddziaływania tych projektów. W przypadku braku pozyskania planowanych dofinansowań ze środków zewnętrznych dla projektów podstawowych alternatywnym źródłem finansowania dla ich realizacji będą środki własne gminy i partnerów (w zakresie możliwym do zrealizowania) oraz w niektórych przypadkach także środki krajowe, które powinny przyczynić się do przywrócenia i/lub nadawania nowych

funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych, sportowych, turystycznych lub rekreacyjnych obiektom i przestrzeniom publicznym.

W tabeli 9 przedstawione zostały potencjalne planowane i alternatywne źródła finansowania projektów podstawowych. Projekty podstawowe zaplanowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji obejmują współfinansowanie z różnych źródeł, w tym m.in. ze środków Unii Europejskiej, krajowych środków publicznych oraz środków gminy, warunkując konstrukcję ukierunkowaną na osiągnięcie zaplanowanych efektów założonych w dokumencie.

Tabela 9 Planowane źródła finansowania projektów podstawowych

Lp.	Nazwa projektu	Planowane źródło finansowania	Alternatywne źródło finansowania
1.	<i>Obszar rewitalizacji jako funkcjonalne i estetyczne centrum gminy, aktywizujące mieszkańców do podejmowania działań na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego</i>	- Fundusze Europejskie dla Mazowsza na lata 2021–2027; - Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; - środki gminy.	- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy na lata 2021–2027 (w zakresie cyfryzacji); - Krajowy Plan Odbudowy; - Środki krajowe, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg; - Środki prywatne; - Inne.
2.	<i>Poprawa dostępu do infrastruktury na obszarze rewitalizacji</i>	- Fundusze Europejskie dla Mazowsza na lata 2021–2027; - budżet gminy i ewentualnych partnerów; - Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych.	- Krajowy Plan Odbudowy; - Środki krajowe, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg; - Środki prywatne; - Inne.
3.	<i>Czyste środowisko i rozwój odnawialnych źródeł energii</i>	- Fundusze Europejskie dla Mazowsza na lata 2021–2027; - budżet gminy i ewentualnych partnerów.	- Krajowy Plan Odbudowy; - Środki krajowe, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg; - Środki prywatne; - Inne.
4.	<i>Aktywna integracja i uczenie się przez całe życie szansą na lepszą przyszłość</i>	- Fundusze Europejskie Mazowsza na lata 2021–2027 - Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027 / budżet gminy i ewentualnych partnerów	- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy na lata 2021–2027 (w zakresie cyfryzacji); - Krajowy Plan Odbudowy; - Środki krajowe, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg; - Środki prywatne; - Inne.

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć

Uzupełnieniem listy podstawowych projektów rewitalizacyjnych jest charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych (tabela 10), realizujących określone kierunki działań, które mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Należy również zaznaczyć, że wzmacniają one zaplanowane efekty procesu rewitalizacji w odniesieniu do rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy.

Tabela 10 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Charakterystyka tematyczna przedsięwzięcia	Powiązanie z celami rewitalizacji i kierunkami działań
1.	<i>Organizowanie zajęć rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców</i>	Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmuje organizację i rozszerzenie oferty działań sportowych i rekreacyjnych (szczególnie w obiektach/przestrzeniach rewitalizowanych) na rzecz społeczności lokalnej poprzez podjęcie współpracy z klubami sportowymi oraz instytucjami/podmiotami działającymi na rzecz promowania zdrowego i aktywnego trybu życia oraz włączenia różnych grup społecznych do regularnej aktywności fizycznej. W ramach działań przewidziane zostaną m.in. zajęcia sportowe dla uczniów z elementami gimnastyki, treningi gry w piłkę dla dzieci i młodzieży.	CEL 1. Kierunek działania 1.2.
2.	<i>Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i przedsiębiorstw na terenie całej gminy</i>	Przedsięwzięcie obejmuje kompleksową termomodernizację budynków przedsiębiorstw i budynków użyteczności publicznej, która umożliwi zmniejszenie zużycia energii, obniży koszty użytkowania budynków i poprawi estetykę przestrzeni publicznej oraz przyczyni się do zmniejszenia ilości substancji niebezpiecznych tj. azbestu.	Cel 2. Kierunek działania 2.2.
3.	<i>Organizacja ponadregionalnych cyklicznych wydarzeń kulturalnych</i>	Realizacja ponadlokalnych cyklicznych wydarzeń kulturalnych, imprez kulturalnych na obszarze rewitalizacji, wsparcie i promocja aktywnych form wypoczynku i rekreacji.	CEL 1. Kierunek działania 1.2. CEL 2. Kierunek działania 2.2.
4.	<i>Tworzenie infrastruktury i usług dostosowanych do zmian demograficznych</i>	Przedsięwzięcie obejmuje ogół działań związanych z dostosowaniem usług i infrastruktury do potrzeb osób starszych (starzejące się społeczeństwo – Domu Seniora, Dzielne Domy Opieki), ale też rodzin z dziećmi (m.in. pikniki rodzinne, festyny).	CEL 2. Kierunek działania 2.3.
5.	<i>Tworzenie infrastruktury społecznej, zdrowotnej i opiekuńczej</i>	Zakres tematyczny przedsięwzięcia dotyczy przede wszystkim działań na rzecz deinstytucjonalizacji opieki nad osobami niesamodzielnymi poprzez rozwój alternatywnych form opieki nad ww. osobami (w tym osobami starszymi), obejmujący: 1) Tworzenie miejsc świadczenia usług opiekuńczych w formie usług świadczonych w społeczności lokalnej w nowych jak i istniejących placówkach zapewniających opiekę dzienną, w tym osób starszych, niepełnosprawnych, chorych. 2) Rozwój i poprawa dostępności do usług asystenckich, opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, m.in. usług asystenta osoby niepełnosprawnej, specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, usług opieki wytchnieniowej.	CEL 1. Kierunek działania 1.1. CEL 2. Kierunek działania 2.3.

6.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej</i>	Przedsięwzięcie polega na budowie oraz modernizacji, przebudowie i/lub remoncie wraz z doposażeniem istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji (w tym dostosowanie do potrzeb sportu osób niepełnosprawnych). Zakres dotyczy: sal sportowych (sal gimnastycznych, siłowni), boisk sportowych oraz terenowych urządzeń sportowych, kompleksów lub urządzeń lekkoatletycznych, kortów tenisowych itp. oraz zaplecza szatniowo-sanitarnego dla ww. obiektów.	CEL 2. Kierunek działania 2.3. CEL 3. Kierunek działania 3.1.
7.	<i>Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorczości mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)</i>	W ramach przedsięwzięcia przewiduje się prowadzenie kampanii informacyjnych, doradztwa indywidualnego i grupowego związanego z możliwościami zewnętrznego finansowania projektów na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej. Ponadto planuje się nawiązanie ścisłej współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie wsparcia merytoryczno-finansowego mieszkańców planujących założyć lub rozwinąć swoją działalność (w szczególności na wyznaczonym obszarze rewitalizacji). Ważnym elementem będzie również wdrożenie systemu wsparcia merytorycznego związanego z powstawaniem podmiotów ekonomii społecznej.	CEL 1. Kierunek działania 1.2.
8.	<i>Rozwój infrastruktury edukacyjnej i wychowania przedszkolnego</i>	Zakres przedsięwzięcia obejmuje: budowę, rozbudowę i modernizację istniejącej infrastruktury szkolnej szczebla podstawowego i wyposażenie lub doposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni (szczególnie matematycznych i przyrodniczych) w szkołach podstawowych; rozwój infrastruktury przedszkolnej w zakresie wyrównania dostępu do ww. usług; wsparcie edukacji przedszkolnej oraz dzieci w wieku do lat 3.	CEL 1. Kierunek działania 1.1. CEL 2. Kierunek działania 2.1.
9.	<i>Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej</i>	Przedsięwzięcie dotyczy rozwoju e-administracji oraz informacji sektora publicznego, zasobów nauki i kultury w zakresie m.in.: 1) budowy systemów teleinformatycznych wraz z niezbędną infrastrukturą dla potrzeb elektronicznego obiegu dokumentów; 2) budowy szeroko dostępnych dla obywateli regionalnych platform umożliwiających dostęp przez Internet do usług publicznych; 3) budowy teleinformatycznych systemów komunikacji (podpis elektroniczny, elektroniczna pieczęć oraz inne sposoby uwierzytelniania form elektronicznych); 4) tworzenia, rozwijania rejestrów publicznych, w tym systemów informacji przestrzennej; 5) budowy, przebudowy lub zakupu systemów zapewniających bezpieczeństwo przechowywania danych cyfrowych;	Cel. 2. Kierunek działania 2.3.

		6) budowy, przebudowy lub zakupu systemów teleinformatycznych służących digitalizacji zasobów, w tym kulturowych lub naukowych, będących w posiadaniu instytucji publicznych, a także zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu do tych zasobów w postaci cyfrowej.	
--	--	---	--

Źródło: Opracowanie własne

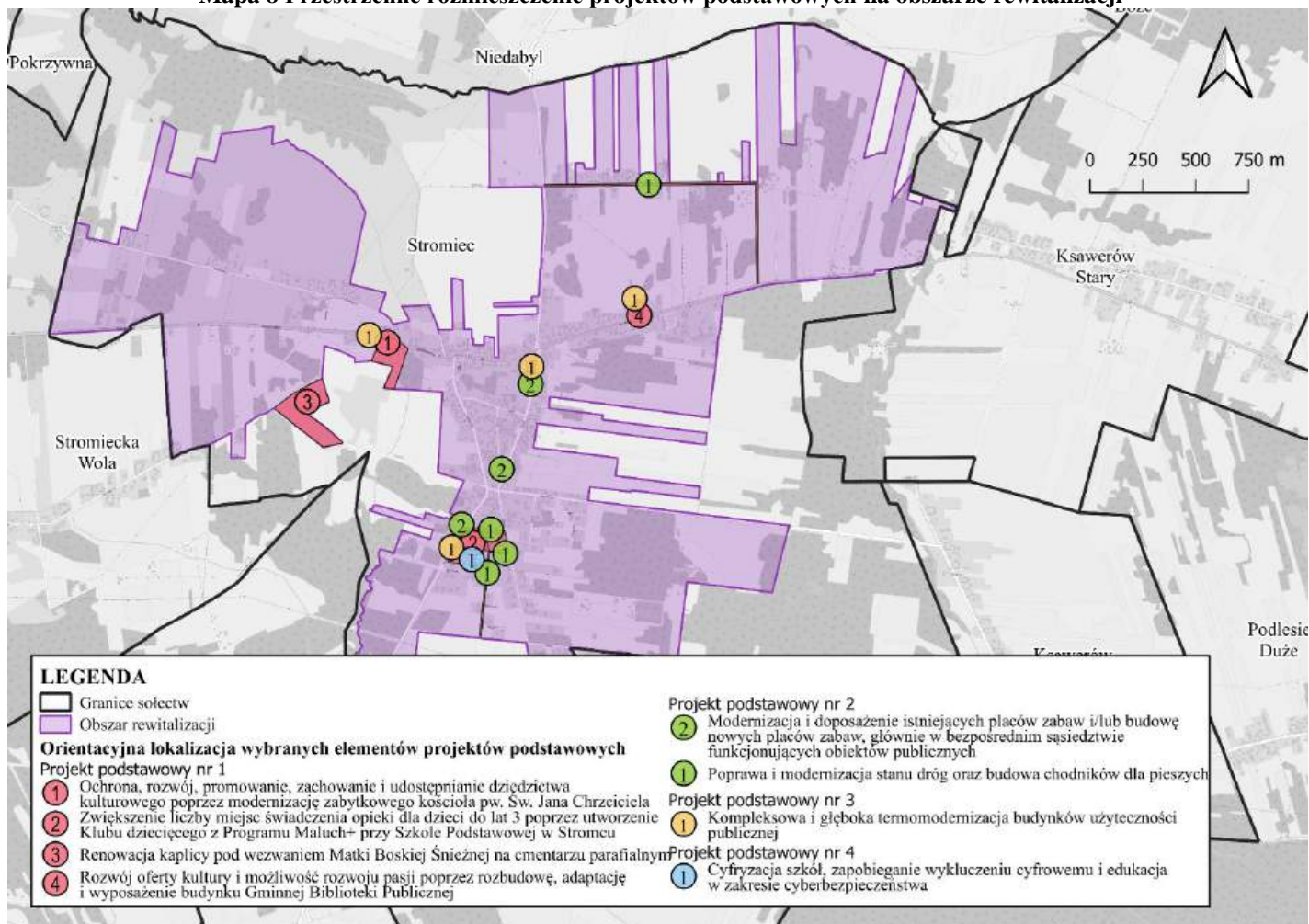
2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Stomiec na lata 2024–2030 ma charakter kompleksowy, dlatego że podczas programowania działań rewitalizacyjnych zastosowano mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji. W odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w celu osiągnięcia efektu synergii w oddziaływaniu na obszar rewitalizacji, zapewniona została ich komplementarność w różnych wymiarach, tj. przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Wszystkie projekty zawarte w dokumencie realizowane będą na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, w miejscowości centralnej gminy – Stomcu, gdzie zlokalizowane są funkcje centrotwórcze. Spowoduje to, że zasięg ich oddziaływania będzie znacznie większy i efektywniejszy z punktu widzenia interesariuszy rewitalizacji. Część z zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, ze względu na charakter działań, obejmie teren całej gminy, ponieważ tylko poprzez większą skalę zadań, szczególnie w sferze społecznej, można uzyskać założone efekty w postaci rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Wzajemne dopełnianie się projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających oraz zaangażowanie lokalnej społeczności pozwoli na osiągnięcie efektu rewitalizacji widocznego na całym jego obszarze i uniknięcie wybiórczości inwestycji. Zindywidualizowane działania rewitalizacyjne wdrażane na obszarze rewitalizacji, a także poza obszarem, wzajemnie będą się dopełniać przestrzennie, dzięki czemu efekty ich realizacji nie będą widoczne punktowo w pojedynczych miejscach, a na całym obszarze objętym kryzysem. Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe zostały zaprogramowane w taki sposób, aby odpowiadały na problemy mieszkańców, a przede wszystkim nie skutkowały przenoszeniem problemów w inne miejsce. W tym celu zawarto zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne, jak i społeczne, które zapobiegą prowadzeniu do niepożądanych efektów społecznych, w tym konfliktów międzyludzkich i „dziedziczenia biedy”. Dostępność do powstałej infrastruktury oraz działań społecznych i kulturalnych dla wszystkich użytkowników spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji korzystać będą wszyscy mieszkańcy, bez względu na sytuację materialną. Taka sytuacja przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i integracji społeczności lokalnej przy korzystaniu ze wspólnych zasobów i walorów przestrzennych, a także kapitału społecznego. Na mapie 8 przedstawiono lokalizację realizacji projektów podstawowych (1–3).

Mapa 8 Przestrzenne rozmieszczenie projektów podstawowych na obszarze rewitalizacji



Źródło: Opracowanie własne

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe oraz uzupełniające zawarte w dokumencie stanowią kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane we wszystkich sferach zróżnicowane problemy i wykorzystują potencjały lokalne wyznaczonego obszaru rewitalizacji w zakresie kapitału społecznego osób w wieku produkcyjnym, dogodnego położenia komunikacyjnego (DK 48). Wykazane to zostało w powiązaniu każdego projektu podstawowego ze zdiagnozowanymi problemami. Dzięki temu wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia uzupełniające są komplementarne w oddziaływaniu całościowym na obszar rewitalizacji w aspekcie społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Takie podejście ma przeciwdziałać fragmentaryzacji działań, koncentrując się na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru, które w tym przypadku spowodowane są głównie kumulacją wykluczenia społecznego oraz wysokim poziomem zamykania i wyrejestrowywania działalności gospodarczych. W związku z tym wykonana została pogłębiona analiza i diagnoza wyznaczonego obszaru rewitalizacji we wszystkich aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym, która zawarta jest w II części niniejszego dokumentu. Konieczne jest również określenie pożądanego stanu do jakiego mają doprowadzić obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, dlatego została określona wizja (planowany efekt rewitalizacji), uwzględniająca uwarunkowania i zasoby wewnętrzne obszaru. Parametryzacja efektów rewitalizacji określona została na poziomie celów rewitalizacji, ponieważ wizja określa zbiór poświadanych wartości do osiągnięcia po wdrożeniu założeń dokumentu.

Komplementarność problemowa wykazana została w tabeli 11, gdzie przedstawione zostały potrzeby rewitalizacyjne, odpowiadające im cele i kierunki działań oraz projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające w każdej sferze. Poszczególne projekty realizują konkretne cele rewitalizacji i kierunki działań. Wszystkie kierunki działań i odpowiadające im projekty są powiązane problemowo oraz odnoszą się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, rozwiązując zidentyfikowane problemy (zawarte w tabeli 3).

Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych płaszczyznach będą brane pod uwagę zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić koordynację tematyczną i organizacyjno-techniczną działań administracji samorządowej. Ponadto ważne jest, że proces rewitalizacji realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych zarówno na szczeblu lokalnym, jak i powiatowym, regionalnym, krajowym czy europejskim, co zostało wykazane w rozdziale 2 części I dokumentu.

Tabela 11 Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi

SFERA	POTRZEBA REWITALIZACYJNA	CEL REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁANIA	PROJEKTY PODSTAWOWE	PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE
SPOLECZNA	<i>Tworzenie warunków do aktywności rodzin i mieszkańców obszaru rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1.	1, 2, 3, 4	1, 3, 4, 5, 6, 7
		Cel rewitalizacji 2	2.1. 2.3.		
	<i>Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.2.	1, 4	1, 3, 6
		Cel rewitalizacji 2	2.1.	1, 4	1, 3, 4, 5, 6, 7
	<i>Kompleksowe wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem zamieszkujących na obszarze rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1.	1, 4	1, 3, 4, 5, 6, 7, 9
		Cel rewitalizacji 2	2.1.		1, 3, 4, 5, 6, 7, 9
	<i>Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1.	1, 4	4, 5
	<i>Podniesienie jakości edukacji i stworzenie możliwości do rozwoju zawodowego ludzi młodych</i>	Cel rewitalizacji 2	2.1. 2.3.	1, 4	4, 5
	<i>Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	1, 2, 4	-
	<i>Przeciwdziałanie bezrobociu i zwiększanie możliwości legalnego zatrudnienia</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1.	1, 4	1, 3, 5
1.3.			1, 3, 5		

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Strumiec na lata 2024–2030

GOSPODARCZA	<i>Zwiększenie i pobudzenie przedsiębiorczości, a także rozwój kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.1. 1.3.	1, 4	2, 9
	<i>Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 1	1.3.	1, 4	2, 9
PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	<i>Zagospodarowanie przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności interesariuszy rewitalizacji</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	1, 2, 3	4, 5, 6, 7, 8
	<i>Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej i/lub zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej dla mieszkańców</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	2, 3	-
	<i>Zwiększenie funkcjonalności i bezpieczeństwa układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	1, 2	-
TECHNICZNA	<i>Modernizacja oraz przebudowa obiektów użyteczności publicznej</i>	Cel rewitalizacji 2	2.3.	1, 2	2, 4, 5, 6, 8, 9
	<i>Ochrona oraz efektywne wykorzystanie obiektów zabytkowych świadczących o tożsamości lokalnej</i>	Cel rewitalizacji 1	1.2.	1	-
		Cel rewitalizacji 2	2.1.		
ŚRODOWISKOWA	<i>Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń powietrza</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	3	2
	<i>Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców</i>	Cel rewitalizacji 2	2.2.	3, 4	

Źródło: Opracowanie własne

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji. Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Stromiec przy pomocy pracowników Referatu Inwestycji, Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Oświaty, Kultury i Sportu. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych Urzędu Gminy Stromiec, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy. W przypadku potrzeby wsparcia merytorycznego ww. wydziału, wszyscy kierownicy referatów i pracownicy Urzędu oraz kierownicy jednostek organizacyjnych zobowiązani są do ścisłej współpracy i udzielania niezbędnych informacji.

Wdrażanie założeń rewitalizacji w ramach struktur organizacyjnych Urzędu przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”). Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia, w proces wdrażania będą włączani również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji realizujących zaplanowane projekty.

Jako organ opiniodawczo-doradczy Wójta Gminy Stromiec, powołany został Komitet Rewitalizacji. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji *Zarządzeniem nr Wójta Gminy Stromiec z dnia2024 r. w sprawie powołania Komitetu Rewitalizacji ds. Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030* (po przeprowadzeniu właściwej procedury wynikającej z ustawy o rewitalizacji).

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W Gminnym Programie Rewitalizacji zwrócono również uwagę na zachowanie ciągłości programowej w odniesieniu do przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, które zostały już zrealizowane w ramach polityki spójności 2014–2020, a także komplementarnymi projektami społecznymi planowanymi do wdrażania w ramach polityki spójności 2021–2027. Ma to kluczowe znaczenie dla efektywności procesu rewitalizacji w oddziaływaniu na sytuację kryzysową występującą na danym obszarze.

W okresie programowania UE na lata 2014–2020 samorząd gminy zrealizował wiele projektów z naciskiem na rozwiązanie problemów w sferze społecznej lub na podniesienie poziomu życia mieszkańców. Tym samym projekty rewitalizacyjne stanowią podstawę do ich kontynuacji lub/i rozwinięcia w ramach obecnej perspektywy finansowej na lata 2021–2027 w zakresie rozwiązywania problemów społecznych oraz w wyniku realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030*. Planuje się ich rozwinięcie, szczególnie w zakresie podnoszenia wiedzy i kompetencji mieszkańców, a co za tym idzie – ich przedsiębiorczości oraz poziomu życia.

Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych przez Gminę Stromiec oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Stromcu, obejmujących swym zasięgiem wyznaczony obszar rewitalizacji i/lub mających na niego wpływ społeczno-gospodarczy, przedstawiono w tabeli 12.

Tabela 12 Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Stromiec

Tytuł projektu	Nazwa beneficjenta	Wartość projektu [zł]	Dofinansowanie z EU [zł]	Źródło Finansowania
<i>Zakup średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego 4x4 dla OSP Stromiec</i>	Gmina Stromiec	1 864 920,00	1 585 182,00	Fundusze Europejskie dla Mazowsza na lata 2021–2027
<i>Zwiększenie efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej w Gminie Stromiec</i>	Gmina Stromiec	1 073 666,26	852 864,82	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014–2020
<i>Modernizacja pięciu budynków publicznych szkół podstawowych na terenie Gminy Stromiec (w tym Publicznej Szkoły Podstawowej im. Dionizego Czachowskiego w Stromcu)</i>	Gmina Stromiec	1 403 115,12	-	Program Inwestycji Strategicznych Polski Ład
<i>Budowa Domu Kultury w Stromcu</i>	Gmina Stromiec	5 550 890,53	4 950 000,00	Program Inwestycji Strategicznych Polski Ład
<i>Modernizacja stacji uzdatniania wody wraz z siecią wodociągową zasilającą ul. Nową, Szkolną w miejscowości Stromiec</i>	Gmina Stromiec	4 692 450,00	-	Program Inwestycji Strategicznych Polski Ład
<i>Przebudowa boiska sportowego w miejscowości Stromiec</i>	Gmina Stromiec	349 320,00	-	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW 2014–2020)
<i>Budowa wiaty rekreacyjnej w miejscowości Stromiec</i>	Gmina Stromiec	132 756,00	-	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014–2020 (PROW 2014–2020)
<i>Modernizacja oświetlenia ulicznego w miejscowości Stromiec</i>	Gmina Stromiec	107 000,00	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie
<i>Termomodernizacja ośrodka zdrowia w miejscowości Stromiec wraz z wymianą dachu</i>	Gmina Stromiec	647 396,33	-	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych
<i>Przebudowa ul. Nowej w miejscowości Stromiec</i>	Gmina Stromiec	1 422 662,77	-	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych
<i>Akademia Sukcesu w Gminach Stromiec i Promna</i>	Mały Inżynier Ewa Bednarek	1 925 887,20	1 540 709,76	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014–2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędy Gminy Stromiec oraz portalu Ministerstwa Rozwoju – Mapa Dotacji UE, mapadotacji.gov.pl

Przeprowadzona analiza wykazała, że przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich latach mają swoją ciągłość i kontynuację w aktualnym dokumencie. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań na wyznaczonym obszarze pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej, dzięki czemu proces rewitalizacji wzmocni ich efektywność i skuteczność.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie będą współfinansowane z różnych źródeł, obejmujących m.in. środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania.

Komplementarność źródeł finansowania określona została w rozdziale 3 części III, dotyczącym szacunkowych ram finansowych programu, gdzie na poziomie poszczególnych przedsięwzięć określono szacowaną ogólną wartość projektu w podziale na publiczne i prywatne źródła finansowania.

Dzięki zaangażowaniu środków publicznych (składających się ze środków własnych gminy, jednostek podległych gminie, podmiotów z sektora finansów publicznych) następuje integracja finansowa zaplanowanych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

Poszczególne projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające realizują konkretne cele rewitalizacji i kierunki działań. Wszystkie kierunki działań i odpowiadające im projekty są powiązane problemowo oraz odnoszą się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, rozwiązując zidentyfikowane problemy.

3. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów społecznych mieszkańców na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju gminy), a także założenia dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym komplementarność z celami, działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji.

Zestawienie dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 13.

Tabela 13 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych i planistycznych

	Nazwa dokumentu	Nawiązanie GPR do zapisów dokumentu strategicznego i planistycznego ⁶
POZIOM MIĘDZYNARODOWY I KRAJOWY		
1.	Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju	<p><i>Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju</i>, przyjęta w 2015 r. przez 193 państwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ), to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.</p> <p>Analiza spójności dokumentów strategicznych z Agendą ONZ 2030 stanowi swego rodzaju novum w polskiej polityce rozwoju. Zobowiązanie do realizacji Agendy jest dobrowolne i nie umocowane w instrumentach finansowych, z których mogłaby korzystać Polska lub polskie regiony. Niemniej układ celów Agendy wyznacza uniwersalny, globalny model zrównoważonego rozwoju, a sygnatariusze Agendy, w tym Polska, solidarnie zobowiązali się do aktywnej realizacji i monitorowania jej postępu.</p> <p>Założenia niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji wpisują się w większość celów wskazanych w Agendzie, przy czym największa spójność występuje pomiędzy:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Celem 1 GPR <i>Mocny kapitał społeczny zintegrowanych i przedsiębiorczych mieszkańców</i>, a następującymi celami Agendy: 1 <i>Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie</i>, 3 <i>Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt</i>, 4 <i>Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie</i>, 8 <i>Promować stabilny, zrównoważony i inkluzyjny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich</i>; 2. Celem 2 GPR <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych</i>, a następującymi celami Agendy: 6 <i>Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnym</i>, 7 <i>Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie</i>, 13 <i>Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich</i>

⁶ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

		<p>skutkom, 15 Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej.</p>
2.	<p>Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021–2027 w Polsce</p>	<p>Umowa Partnerstwa określa strategiczne kierunki programowania i ustalenia dotyczące skutecznego i efektywnego korzystania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Funduszu Spójności (FS), Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST) i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA) na okres od dnia 1 stycznia 2021 r. do dnia 31 grudnia 2027 r. Dokument ten zawiera 6 celów, są to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej; • Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa; • Lepiej połączona Europa; • Europa o silniejszym wymiarze społecznym; • Europa bliżej obywateli; • Umożliwienie regionom i obywatelom łagodzenia społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków. <p>Proces rewitalizacji wpisuje się wprost w Cel Polityki 5 <i>Europa bliżej obywateli: szczególnym rodzajem działań podejmowanych w ramach CP5 będzie kontynuacja procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Wspierane będą kompleksowe, zintegrowane działania na rzecz: lokalnej społeczności i gospodarki, ładu przestrzennego i zrównoważonego gospodarowania przestrzenią, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. W Umowie Partnerstwa określono oczekiwane rezultaty interwencji w ramach poszczególnych celów. Jednym z rezultatów przewidzianych w ramach CP5 jest przyczynienie się działań związanych z rewitalizacją: do zmniejszenia problemów społecznych i gospodarczych w obszarach zdegradowanych wyznaczonych do rewitalizacji. Realizacja celu poprawi także bezpieczeństwo przestrzeni publicznych i zdolności samorządu lokalnego do współpracy w zakresie polityki bezpieczeństwa oraz reagowania na różnego rodzaju zagrożenia w przestrzeni publicznej.</i></p> <p>Wszystkie założone cele i kierunki działań w niniejszym GPR są spójne i zgodne z zapisami Umowy Partnerstwa i wpisują się szczególnie w Cel Polityki 5.</p>
3.	<p>Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)</p>	<p>Głównym celem <i>Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)</i> jest: <i>tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski, przy jednoczesnym wroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Cel ten uwypukla zatem aspekty związane z jakością życia i dobrobytem ludności, stawiając wymiar społeczny na pierwszym miejscu.</i></p> <p>Poniżej przedstawiono najważniejsze założenia SOR, w które bezpośrednio lub pośrednio wpisują się założenia niniejszego GPR:</p> <p>1. Cel szczegółowy I <i>Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną – spójność z celem 1 GPR, w tym szczególnie z kierunkiem działania 1.3. Wzmocnienie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców;</i></p>

		<p>2. Cel szczegółowy II <i>Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony</i> – spójność z celem 1 GPR, w tym szczególnie z kierunkiem działania 1.1. <i>Włączenie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i></p>
4.	<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)</p>	<p><i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR)</i> jest dokumentem przyjętym przez Radę Ministrów we wrześniu 2019 r. i jest on w pełni komplementarny do zapisów SOR w wymiarze terytorialnym. KSRR przewiduje realizację trzech głównych celów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;</i> - <i>Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;</i> - <i>Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk publicznych.</i> <p>W zakresie komplementarności z merytorycznymi celami KSRR <i>Gminny Program Rewitalizacji Gminy Stromicie na lata 2024–2030</i> wykazuje najsilniejszą komplementarność z celami szczegółowymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 1.4. <i>Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych;</i> – 1.5. <i>Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów;</i> – 2.1. <i>Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego;</i> – 2.2. <i>Wsparcie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym;</i> – 3.2. <i>Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym;</i> – 3.3. <i>Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.</i> <p>Samo opracowanie i wdrażanie zapisów GPR jest już spójne z założeniami KSRR 2030, w myśl celu 1.4. <i>Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych.</i> Rewitalizacja jako proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, wykorzystywana jest do zapewnienia spójności terytorialnej i wyrównywania szans obszarów borykających się z problemami rozwojowymi.</p>
5.	<p>Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej</p>	<p>W systemie dokumentów strategicznych <i>Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP2030)</i> stanowi doprecyzowanie i operacjonalizację zapisów SOR. W związku z powyższym, cel główny PEP2030, tj. <i>Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców</i>, został przeniesiony wprost z SOR. Cele szczegółowe zostały doprecyzowane i określone w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska:</p> <p><i>Cel I: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego;</i></p> <p><i>Cel II: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska;</i></p> <p><i>Cel III: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych.</i></p> <p>Na cele te w sposób bezpośredni lub pośredni odpowiada w szczególności Cel 2. GPR: <i>Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych</i>, kierunek działań 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska.</i></p>

<p>6.</p>	<p>Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</p>	<p>GPR wykazuje spójność ze wszystkimi celami <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i>, tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cel szczegółowy 1: <i>Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;</i> – Cel szczegółowy 2: <i>Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;</i> – Cel szczegółowy 3: <i>Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.</i> <p>Cel główny <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030</i> stanowi <i>wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków</i>, co w sposób bezpośredni wiąże się także z wizją przyjętą w GPR, która obrazuje obszar rewitalizacji w przyszłości jako bezpieczne miejsce dobrej jakości życia aktywnych mieszkańców. Oba dokumenty kładą nacisk na rozwój kultury i budowanie tożsamości. W <i>Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego</i> przyjęto, że digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie zbiorów dziedzictwa kulturowego za pomocą Internetu należą do najważniejszych przedsięwzięć prowadzących do rozwoju kultury cyfrowej w Polsce.</p>
<p>7.</p>	<p>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</p>	<p><i>Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030</i> jest jedną ze strategii rozwoju, o których mowa w <i>Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju</i> (Dz. U. z 2024 r. poz. 324 z późn. zm.) i zastępuje <i>Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020</i>, przyjętą uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. (M.P. poz. 839). W <i>Strategii</i> przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r. Cele i kierunki interwencji, w które bezpośrednio wpisują się założenia <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030</i>:</p> <p>Cel szczegółowy II <i>Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kierunek interwencji II.2 <i>Dostępność wysokiej jakości usług publicznych;</i> • Kierunek interwencji II.3 <i>Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast;</i> • Kierunek interwencji II.4 <i>Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska.</i> <p>Cel szczegółowy III <i>Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kierunek interwencji III.1 <i>Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa;</i> • Kierunek interwencji III.2 <i>Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy.</i> <p>Jednym z elementów przewidzianych do realizacji w ramach GPR będzie zwiększenie dostępności cyfrowej na obszarach wiejskich, która coraz silniej warunkuje możliwość upowszechnienia wielu nowych technologii i modeli biznesowych opartych na cyfryzacji i sieci internetowej, w tym Internetu rzeczy, technologii satelitarnych, e-handlu. Do najważniejszych pozarolniczych wyzwań o charakterze społeczno-gospodarczym, przed którymi stoją obszary wiejskie niebędące wiejskimi strefami podmiejskimi dużych miast, zaliczono m.in. inwestycje służące poprawie jakości usług podstawowych na obszarach wiejskich, w tym: edukację, opiekę zdrowotną, opiekę nad matką z dzieckiem, osobami niepełnosprawnymi i seniorami, rozwój kapitału społecznego, jak też poprawę jakości działania instytucji</p>

		publicznych i kultury – działania te zostały zaplanowane w ramach projektów podstawowych. Planowany jest m.in. rozwój e-usług, zwiększenie dostępu do wysokiej jakości opieki przedszkolnej i żłobkowej, wspieranie rozwoju i uczenia się mieszkańców przez całe życie, w tym w zakresie podnoszenia kompetencji zawodowych, wzmacnianie tożsamości, poczucia wspólnoty i więzi międzypokoleniowych.
POZIOM REGIONALNY I SUBREGIONALNY		
8.	Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ (SRWM 2030+)	<p>Wizja Strategii: <i>Mazowsze z Warszawą, Warszawa ku Europie.</i></p> <p>Cel główny: <i>Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwałe i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska.</i></p> <p>Z uwagi na zróżnicowanie przestrzenne rozwoju województwa mazowieckiego, istotnym elementem celu głównego jest spójność terytorialna, wskazana w „rozwoju zrównoważonym przestrzennie”.</p> <p>Rewitalizacja w Gminie Stromiec jest szczególnie spójna z następującymi elementami struktury celów <i>Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+</i>:</p> <p>Obszar: GOSPODARKA Cel: Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze. Kierunek działania 1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości; Kierunek działania 6. Aktywizacja gospodarcza obszarów wiejskich. Obszar: DOSTĘPNOŚĆ Cel: Dostępne i mobilne Mazowsze. Kierunek działania 7. Zwiększenie dostępności transportowej i spójności przestrzennej oraz udziału środków transportu przyjaznych dla środowiska, mieszkańców i przestrzeni. Obszar: ŚRODOWISKO I ENERGETYKA Cel: Zielone, niskoemisyjne Mazowsze. Kierunek działania 10. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska; Kierunek działania 14. Podnoszenie efektywności energetycznej. Obszar: SPOŁECZEŃSTWO Cel: Mazowsze zintegrowane społecznie. Kierunek działania 15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego; Kierunek działania 17. Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców; Kierunek działania 19. Włączenie i integracja społeczna. Obszar: KULTURA I DZIEDZICTWO Cel: Mazowsze bogate kulturowo. Kierunek działania 21. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego, potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju gospodarczego i promocji województwa.</p> <p>W kontekście powyższego należy zwrócić uwagę, że kierunkami rewitalizacji są: 1.1. <i>Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i>, 1.3. <i>Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców</i>, 2.1 <i>Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze</i>, 2.2. <i>Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska</i>.</p>
9.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa	W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (PZPWM) wskazano obszary funkcjonalne, które zawierają się w obszarach strategicznej interwencji wskazanych w SRWM 2030+. Gmina Stromiec położona jest w obszarach o najniższym dostępie do dóbr i usług: m.in. obszar

	Mazowieckiego	radomski, w którego skład wchodzi powiaty: białobrzegi , lipski, przysuski, radomski, szydlowiecki oraz zwoleński. Jako główne zasady zagospodarowania tego obszaru funkcjonalnego wskazano: działania ukierunkowane na ożywienie gospodarcze obszaru, poprawę warunków życia mieszkańców, zahamowanie nadmiernej migracji ludzi wykształconych i przedsiębiorczych, podniesienie mobilności mieszkańców oraz zmniejszenie poziomu bezrobocia. Wszystkie te zasady wpisują się bezpośrednio w założenia i cele niniejszego GPR.
POZIOM LOKALNY		
10.	Strategia Rozwoju Gminy Stromiec na lata 2019–2028	<p>Wizja: Gmina Stromiec jako ośrodek atrakcyjny dla turystów, inwestorów oraz mieszkańców, rozwija się w sposób zrównoważony pod względem społecznym, technicznym, przestrzennym oraz przyrodniczym, wykorzystując przy tym swoje walory środowiskowe oraz potencjał lokalnej ludzkości, stając się tym samym atrakcyjnym oraz przyjaznym miejscem dla ludzi.</p> <p>Misja: Gmina Stromiec w sposób zintegrowany dąży do poprawy jakości stanu infrastruktury, środowiska oraz gospodarki wpływając tym samym na rozwój lokalnej ludności, co poprawi znacząco jej pozycję na tle całego powiatu białobrzegi.</p> <p>W wyniku przeprowadzonych analiz, diagnozy oraz na podstawie zebranych informacji, w Strategii sformułowano wizję, misję, pięć celów strategicznych i dziewiętnaście celów operacyjnych. Do celów operacyjnych zostały przyporządkowane kluczowe zadania, w ramach których będą realizowane działania. Zadania te przyczynią się do rozwiązania kluczowych problemów, zmniejszą bariery rozwojowe i wzmocnią lokalny potencjał.</p>
11.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stromiec na lata 2022–2028	<p>Misja: <i>Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Stromiec jest dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców w sferze ekonomicznej i biologicznej poprzez aktywizację zawodową, społeczną i prozdrowotną.</i></p> <p>Cele GPR są spójne z celami Strategii, przy czym najmocniej korelują z następującymi:</p> <p>Cel strategiczny 2. Zapobieganie i przeciwdziałanie bezrobociu; Cel operacyjny 2.1. Prowadzenie działań aktywizujących osoby bezrobotne.</p> <p>PROGNOZA ZMIAN – EFEKTY I KORZYŚCI REALIZACJI CELU</p> <p>Wdrożenie celu strategicznego będzie skutkowało:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zwiększeniem poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych. - Zmniejszeniem skali wykluczenia społecznego. - Podjęciem współpracy międzyinstytucjonalnej oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie walki z bezrobociem. - Przeciwdziałaniem powielaniu przez młodzież niepożądanych postaw społecznych, tj. bierności w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. <p>Zarówno Strategia jak i GPR kładą nacisk na zapobieganie bezrobociu, marginalizacji, włączenie społeczne oraz wzrost dostępności usług społecznych. Oba dokumenty mają na celu wyprowadzenie mieszkańców ze zdiagnozowanej sytuacji kryzysowej.</p>

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów strategicznych i planistycznych

Strategia Rozwoju Gminy Stromiec na lata 2019–2028⁷ wykazuje, iż główne problemy i słabe strony gminy to m.in.: brak ścieżek rowerowych, zły stan dróg i chodników, brak

⁷ Strategia przyjęta Uchwałą NrRady Gminy Stromiec z dnia roku.

rozwoju odnawialnych źródeł energii, mała oferta kulturalna, brak oświetlenia przy drogach, brak domu kultury, mało miejsc pracy na terenie gminy, słaby rozwój przedsiębiorczości, mała liczba obiektów sportowych i rekreacyjnych. Obszar rewitalizacji, ze względu na występowanie na nim czynników o różnym charakterze, które powodują sytuację kryzysową, a także ze względu na jego potencjał rozwojowy i znaczenie dla całej gminy, został wskazany jako obszar strategicznej interwencji kluczowy dla gminy. W Strategii określono 5 celów strategicznych:

- *Rozwój infrastruktury technicznej wraz z ochroną środowiska,*
- *Edukacja i usługi publiczne,*
- *Poprawa warunków inwestycyjnych na terenie gminy oraz promocja lokalnej przedsiębiorczości,*
- *Rozwój bazy turystyczno-sportowo-rekreacyjnej,*
- *Rozwój obszarów wiejskich.*

Realizacja celów przyczyni się do osiągnięcia stanu określonego w wizji przedstawionej w Strategii, tj.: *Gmina Stromiec jako ośrodek atrakcyjny dla turystów, inwestorów oraz mieszkańców, rozwija się w sposób zrównoważony pod względem społecznym, technicznym, przestrzennym oraz przyrodniczym, wykorzystując przy tym swoje walory środowiskowe oraz potencjał lokalnej ludzkości, stając się tym samym atrakcyjnym oraz przyjaznym miejscem dla ludzi.* Założenia GPR wpisują się w tę wizję oraz we wszystkie wskazane powyżej cele, przy czym najbardziej spójne ze sobą są:

- cel operacyjny Strategii *Rozwój infrastruktury technicznej wraz z ochroną środowiska* jest spójny z GPR z kierunkiem działania 2.2. *Racjonalne kształtowanie przestrzeni i zieleni oraz ochrona środowiska,*
- cel operacyjny Strategii *Edukacja i usługi publiczne* jest spójny z GPR z kierunkiem działania 2.3. *Zapewnienie dostępności i wysokiej jakości usług publicznych,*
- cel operacyjny Strategii *Poprawa warunków inwestycyjnych na terenie gminy oraz promocja lokalnej przedsiębiorczości* jest spójny z GPR z kierunkiem działania 1.3. *Wzmacnianie przedsiębiorczości i wzrost dochodów mieszkańców,*
- cel operacyjny Strategii *Rozwój bazy turystyczno-sportowo-rekreacyjnej* jest spójny z kierunkiem działań 2.1. *Wspieranie mieszkańców w edukacji, rekreacji i kulturze.*

Wszystkie przedstawione założenia dokumentów strategicznych i planistycznych gminy są powiązane z opracowanym Gminnym Programem Rewitalizacji, szczególnie w sferze społecznej, poprzez rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz potencjały jakie posiada obszar rewitalizacji.

4. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania

Indykatywne ramy finansowe *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030* obejmują projekty podstawowe, które wynikają z planów projektowych gminy, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez interesariuszy rewitalizacji planujących ich realizację na obszarze rewitalizacji lub poza wyznaczonym obszarem, ale wpływających na jego rozwój społeczno-gospodarczy.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2021–2027 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej).

Ze względu na charakterystykę tematyczną projektów uzupełniających realizowanych w systemie ciągłym, a tym samym brak możliwości dokładnego oszacowania ich całkowitych wartości, ramy finansowe z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania podane zostały szacunkowo. Ramy finansowe dokumentu przedstawiono w tabeli 14.

Tabela 14 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030

Lp.	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Całkowita wartość projektu (w mln zł)	Środki publiczne					Środki prywatne	Środki z innych źródeł
			Środki budżetu gminy	Środki UE			Krajowe środki publiczne		
				EFRR	EFS+	FS			
PROJEKTY PODSTAWOWE									
1.	<i>Obszar rewitalizacji jako funkcjonalne i estetyczne centrum gminy, aktywizujące mieszkańców do podejmowania działań na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego</i>	10,0	0,5	8,5	-	-	0,5	0,25	0,25
2.	<i>Poprawa dostępu do infrastruktury na obszarze rewitalizacji</i>	10,0	0,5	8,0	-	-	0,5	0,5	0,5
3.	<i>Czyste środowisko i rozwój odnawialnych źródeł energii</i>	10,0	0,5	8,0	-	-	0,5	0,5	0,5
4.	<i>Aktywna integracja i uczenie się przez całe życie szansą na lepszą przyszłość</i>	2,0	0,1	-	1,5	-	0,2	0,2	-
PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE									
1.	<i>Organizowanie zajęć rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców</i>	2,0	0,5	-	0,5	0,5	0,5	-	-
2.	<i>Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i przedsiębiorstw na terenie całej gminy</i>	4,0	0,5	3,0	-	-	0,5	-	-
3.	<i>Organizacja ponadregionalnych cyklicznych wydarzeń kulturalnych</i>	1,0	0,2	-	0,2	0,2	0,2	0,2	-
4.	<i>Tworzenie infrastruktury i usług dostosowanych do zmian demograficznych</i>	1,0	0,2	0,2	-	0,2	0,2	0,2	-
5.	<i>Tworzenie infrastruktury społecznej, zdrowotnej i opiekuńczej</i>	3,0	0,6	2,2	-	-	0,2	-	-
6.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej</i>	5,0	1,0	1,0	1,5	-	-	1,0	0,5
7.	<i>Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorczości mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)</i>	2,0	0,6	1,2	-	-	0,2	-	-

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030

8.	<i>Rozwój infrastruktury edukacyjnej i wychowania przedszkolnego</i>	2,0	0,6	1,2	-	-	0,2	-	-
9.	<i>Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej</i>	3,0	0,6	2,2	-	-	0,2	-	-
SUMA PROJEKTÓW PODSTAWOWYCH		32	1,6	24,5	1,5	0,0	1,7	1,45	1,25
SUMA PROJEKTÓW UZUPEŁNIAJĄCYCH		23	4,8	11,0	2,2	0,9	2,2	1,4	0,5
SUMA		55	6,4	35,5	3,7	0,9	3,9	2,85	1,75

Źródło: Opracowanie własne

IV. Część wdrożeniowa

1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem ponad kadencyjnym, określającym cele i plany działań rewitalizacyjnych na kilka lat, dlatego ważnym elementem decydującym o efektywności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system zarządzania. Proces wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się o pozyskiwanie obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Stromiec przy pomocy pracowników Referat Inwestycji, Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Oświaty, Kultury i Sportu. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych Urzędu Gminy Stromiec, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy. W przypadku potrzeby wsparcia merytorycznego ww. referatu, wszyscy kierownicy i pracownicy Urzędu Gminy Stromiec oraz kierownicy jednostek organizacyjnych zobowiązani będą do ścisłej współpracy i udzielania niezbędnych informacji.

Wdrażanie założeń rewitalizacji w ramach struktur organizacyjnych Urzędu, przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”). Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia, w proces wdrażania będą włączani również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji realizujących zaplanowane projekty.

Dodatkowo Referat Inwestycji, Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Oświaty, Kultury i Sportu odpowiedzialny będzie za przepływ informacji między interesariuszami rewitalizacji (w tym partnerami projektów rewitalizacyjnych) a Wójtem, który będzie podejmował kluczowe decyzje dotyczące procesu rewitalizacji.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda z komórek Urzędu i/lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażała te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb.

Wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne gminy będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Stromiec Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Gminy.

Referat Inwestycji, Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Oświaty, Kultury i Sportu w ramach wykonywanych zadań będzie ściśle współpracował z Komitetem Rewitalizacji, powołanym jako organ opiniodawczo-doradczy Wójta Gminy Stromiec w zakresie rewitalizacji i z partnerami projektów rewitalizacyjnych. Będzie również odpowiadał za obsługę techniczną i organizacyjną Komitetu Rewitalizacji. Głównym zadaniem Komitetu Rewitalizacji będzie nadzór nad efektywnością i jakością oraz postępem w realizacji określonych projektów, a tym samym celów GPR poprzez opiniowanie dokumentów i inicjatyw związanych z rewitalizacją.

W związku z tym, że realizacja zaplanowanych działań rewitalizacyjnych odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej, to interesariusze rewitalizacji, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi, będą zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych (szczególnie w zakresie realizacji projektów partnerskich). Zasady realizacji projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z Funduszy Europejskich dla Mazowsza na lata 2021–2027 będą wynikać z obowiązujących dokumentów programowych, a determinowane będą określonymi procedurami konkursowymi.

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy, efektywnego współdziałania oraz wzajemnego uzupełniania się działań różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, opiniowanie, realizowane przede wszystkim na poziomie Komitetu Rewitalizacji.
2. ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
3. FINANSOWYM – opierającym się na współdziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa (w tym np. publiczno-prywatnego).

Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego, oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej w celu poprawy jakości życia mieszkańców, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

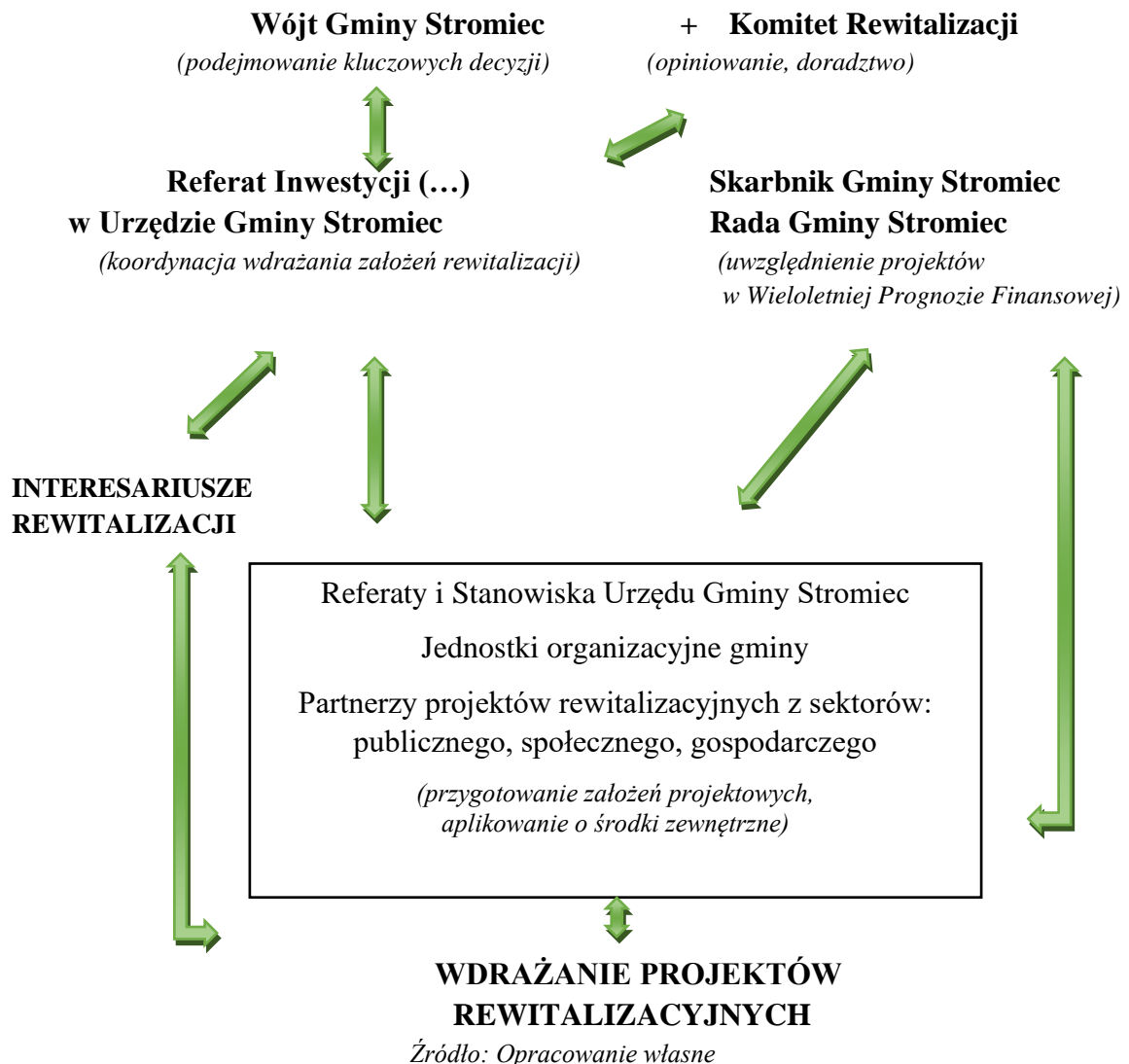
- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu,
- 2) przejrzystość podejmowanych działań,
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami.

Współpraca pomiędzy interesariuszami rewitalizacji ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez

- skoordynowanie działań w ramach kilkunastu wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców czy mieszkańców;
 - wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

Schemat 4 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Stomiec



1.2. Harmonogram realizacji programu

Założono, że Gminny Program Rewitalizacji będzie dokumentem na lata 2024–2030, obejmującym okres realizacji zaplanowanych projektów. Przyjęcie takiego horyzontu czasowego jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wytycznych wynikających z perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Z uwagi na okres obowiązywania programu przyjęto, że będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie i komplementarny problemowo, tj. mający przeciwdziałać fragmentaryzacji działań w celu wyprowadzenia wyznaczonego obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Harmonogram wdrażania dokumentu przedstawiono w tabeli 15.

Tabela 15 Harmonogram wdrażania dokumentu

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji (w latach)						
		2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
PROJEKTY PODSTAWOWE								
1	<i>Obszar rewitalizacji jako funkcjonalne i estetyczne centrum gminy, aktywizujące mieszkańców do podejmowania działań na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego</i>							
2	<i>Poprawa dostępu do infrastruktury na obszarze rewitalizacji</i>							
3	<i>Czyste środowisko i rozwój odnawialnych źródeł energii</i>							
4	<i>Aktywna integracja i uczenie się przez całe życie szansą na lepszą przyszłość</i>							
PROJEKTY UZUPEŁNIAJĄCE								
1.	<i>Organizowanie zajęć rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców</i>							
2.	<i>Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i przedsiębiorstw na terenie całej gminy</i>							
3.	<i>Organizacja ponadregionalnych cyklicznych wydarzeń kulturalnych</i>							
4.	<i>Tworzenie infrastruktury i usług dostosowanych do zmian demograficznych</i>							
5.	<i>Tworzenie infrastruktury społecznej, zdrowotnej i opiekuńczej</i>							
6.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej oraz rekreacyjnej</i>							
7.	<i>Stworzenie systemu wspierania przedsiębiorczości mieszkańców (ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji)</i>							
8.	<i>Rozwój infrastruktury edukacyjnej i wychowania przedszkolnego</i>							
9.	<i>Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej</i>							

Źródło: Opracowanie własne

1.3. Promocja dokumentu

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie ich tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia. Szeroka komunikacja stanowić będzie jeden z fundamentów powodzenia całego procesu rewitalizacji, służąc osiągnięciu wizji obszaru rewitalizacji.

Podmiotami odpowiedzialnymi za organizację oraz przeprowadzenie działań promocyjnych związanych z opracowaniem i wdrażaniem założeń Gminnego Programu Rewitalizacji, a w jego ramach również wszystkich projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych – jest Referat Inwestycji, Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Oświaty, Kultury i Sportu w Urzędzie Gminy Stromiec. Jednostka ta ma za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów oraz rezultatach działań na poziomie obszaru rewitalizacji oraz całej gminy. Do zakresu ich działań należy wsparcie skutecznej komunikacji, opierającej się na następujących kanałach i narzędziach komunikacji:

- Internet – aktualizacja informacji z zakresu rewitalizacji i projektów realizowanych w ramach GPR na stronie internetowej gminy (ugstromiec.pl) oraz na stronie internetowej w Biuletynie Informacji Publicznej;
- komunikacja bezpośrednia – warsztaty, spotkania, posiedzenia itp.;
- inne środki promocji – plakaty, zawiadomienia, zaproszenia, ogłoszenia parafialne, ogłoszenia w lokalnej prasie.

Działania promujące będą miały zarówno zasięg lokalny, jak i regionalny oraz skierowane będą do interesariuszy rewitalizacji, tj. takich grup odbiorców, jak:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczysti nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze;
- 2) mieszkańcy gminy;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki organizacyjne gminy;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy interesariuszy – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych działań rewitalizacyjnych.

Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas

promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań, oceny oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu dokumentu.

2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji będzie się odbywało w oparciu o monitoring zmierzający do oceny stopnia realizacji celów rewitalizacji, a także zaplanowanych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Monitorowaniem, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji postanowień z wcześniej zatwierdzonymi założeniami, zajmować się będzie Referat Inwestycji, Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Oświaty, Kultury i Sportu Urzędu Gminy Stromiec we współpracy z innymi referatami/ zespołami Urzędu, a także w drodze porozumienia m.in. z Powiatowym Urzędem Pracy w Białobrzegach oraz Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Stromcu. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne referaty/zespoły, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze rewitalizacji i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań.

Referat Inwestycji, Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Oświaty, Kultury i Sportu Urzędu Gminy Stromiec będzie miał za zadanie:

- 1) gromadzenie i analizowanie informacji w układzie określonego dla celów i projektów zestawu wskaźników;
- 2) sporządzanie corocznie raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu i przedstawianie go do zaopiniowania przez Komitet Rewitalizacji, a następnie po pozytywnym zaopiniowaniu do zatwierdzenia przez Radę Gminy Stromiec;
- 3) udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, a także przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji.

Rada Gminy Stromiec analizować będzie postępy w realizacji głównych założeń Gminnego Programu Rewitalizacji poprzez:

- 1) akceptację raportu/sprawozdania z postępu we wdrożeniu zapisów,
- 2) uwzględnienie i wprowadzanie zmian w zaplanowanych projektach rewitalizacyjnych zawartych w programie, a służących realizacji zadań własnych do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy (zgodnie z art. 21 ustawy o rewitalizacji).

Monitorowanie obejmować będzie zarówno rzeczowe, jak i finansowe aspekty wdrażania dokumentu.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji GPR oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i wskaźników oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji. W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze rewitalizacji w porównaniu do terenu całej gminy (tabela 16). Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie co 3 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, czyli według stanu na koniec 2021 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, referaty/zespoły Urzędu Gminy Stromiec, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów wchodzących w skład GPR zobowiązane są do składania informacji okresowej do Referatu Inwestycji, Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Oświaty, Kultury i Sportu Urzędu Gminy Stromiec. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania GPR.

Dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji projektów, szczególna rola przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania przedsięwzięć współfinansowanych środkami finansowymi z Unii Europejskiej, w tym przygotowywania i przedkładania Instytucji Zarządzającej danym programem operacyjnym sprawozdań z ich realizacji oraz wniosków o płatność.

Tabela 16 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030

Założenia GPR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa (stan na 31.12.2021 r.)	Średnia wartość dla gminy (stan na 31.12.2021 r.)	Wartość docelowa dla obszaru rewitalizacji (stan na 31.12.2030 r.)
WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA DLA OBSZARU REWITALIZACJI						
Cel rewitalizacji 1. Mocny kapitał społeczny zintegrowanych i przedsiębiorczych mieszkańców	<i>Saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania</i>	osoby	Urząd Gminy Stromiec	-1,0	-0,9	Wartość powyżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania</i>	osoby	GOPS w Stromcu	42,3	49,3	Utrzymanie wartości niższej niż średnia dla gminy w 2030 r.
	<i>Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania</i>	osoby	GOPS w Stromcu	8,3	8,1	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania</i>	osoby	GOPS w Stromcu	12,4	12,1	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w przeliczeniu na 1000 osób wg miejsca zamieszkania</i>	osoby	GOPS w Stromcu	2,1	1,3	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w</i>	szt.	Urząd Gminy Stromiec	6,2	2,4	Wartość poniżej średniej dla gminy w 2030 r.

	<i>przeliczeniu na 1000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania</i>					
Cel rewitalizacji 2. Przyjazna przestrzeń do życia i atrakcyjna oferta usług publicznych	<i>Ilość odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub stanu środowiska</i>	tona	Urząd Gminy Strumiec	23,9	5,6	Wartość min. 70% wartości średniej dla gminy w 2030 r.
	<i>Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1000 mieszkańców</i>	ha	Urząd Gminy Strumiec	0,95	0,48	Zwiększenie wartości oraz utrzymanie powyżej średniej dla gminy w 2030 r.
Projekty/Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	WSKAŹNIKI PRODUKTU					
	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	Urząd Gminy Strumiec i partnerzy procesu rewitalizacji	0	Z powodu braku możliwości określenia tych danych na etapie sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, wartości docelowe na koniec 2030 roku zostaną określone na etapie projektowania i realizacji projektów	
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha		0		
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.		0		
	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.		0		
	Liczba wspartych obiektów o charakterze nie zabytkowym	szt.		0		
	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem	szt.	Realizatorzy projektów	0		
	Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej	szt.	Urząd Gminy Strumiec	0		
	Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	Urząd Gminy Strumiec, OSP, partnerzy	0		

Liczba osób objętych wsparciem	osoby	Realizatorzy projektów	0	Z powodu braku możliwości określenia tych danych na etapie sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, wartości docelowe na koniec 2030 roku zostaną określone na etapie projektowania i realizacji projektów	
Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby		0		
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby		0		
WSKAŹNIKI REZULTATU					
Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	osoby	Realizatorzy projektów, w tym Urząd Gminy Stromiec	0		
Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	osoby odwiedzające/rok	Instytucje kultury, realizatorzy projektów	0		
Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok	Realizatorzy projektów, w tym Urząd Gminy Stromiec	0		
Wytworzona energia odnawialna ogółem	MWh/rok	Realizatorzy projektów, w tym Urząd Gminy Stromiec	0		
Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przed klęskami żywiołowymi związanymi z klimatem	osoby	Realizatorzy projektów, w tym Urząd	0		

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030

	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	osoby	Gminy Stromiec	0	
	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	osoby		0	

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu

Przyjęto, że Gminny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawienia się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Przedsięwzięcia odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze rewitalizacji oraz gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców wyznaczonego obszaru, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji, dokument będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta Gminy Stromiec (przy pomocy pracowników Referatu Inwestycji, Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Oświaty, Kultury i Sportu Urzędu Gminy Stromiec oraz sporządzonego przez nich raportu/sprawozdania z postępu w realizacji założeń dokumentu) raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w programie. Ocena sporządzona przez Wójta Gminy Stromiec będzie podlegać zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz opublikowana zostanie na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Dopuszcza się również możliwość wcześniejszego wystąpienia z wnioskiem o zmianę treści dokumentu do Wójta Gminy Stromiec w ramach inicjatywy co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. W przypadku stwierdzenia, że program wymaga zmiany, Wójt Gminy Stromiec wystąpi do Rady Gminy Stromiec z wnioskiem o jego zmianę. Dołączona zostanie do niego ww. opinia. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację, poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie. W tej sytuacji zmiana będzie dokonywana w trybie w jakim program był uchwalony. W przypadku, gdy nie będzie ona dotyczyła listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz nie będzie wymagać zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji – nie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne, jak również postępowanie w sprawie uzyskania opinii (o których mowa w art. 17 ust 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji).

W sytuacji stwierdzenia osiągnięcia celów dokumentu (w wyniku przeprowadzonej oceny), Rada Gminy uchyli uchwałę w sprawie Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Wójta Gminy Stromiec.

Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz ewentualną poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizacji, z jednoczesnym uwzględnieniem założeń programowych. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów.

Ocena wszystkich zrealizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współdziałaniu wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu o 5 zasadniczych kryteriów ewaluacyjnych:

1. SKUTECZNOŚĆ (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
2. EFEKTYWNOŚĆ (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
3. UŻYTECZNOŚĆ (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
4. TRAFNOŚĆ (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele programu odpowiadają charakterowi i skali potrzeb w odniesieniu do obszaru rewitalizacji.
5. TRWAŁOŚĆ (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Ewaluacja założeń programowych i stopnia realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dokumencie zostanie podzielona na następujące części:

- 1) *ex-ante* (przed realizacją GPR) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem dokumentu);
- 2) *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Referat Inwestycji, Gospodarki Komunalnej, Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Oświaty, Kultury i Sportu Urzędu Gminy Stromiec, który będzie na jej podstawie przygotowywał sprawozdanie z realizacji GPR, co najmniej raz na 3 lata (jest to również instrument monitorowania bieżących zmian w otoczeniu);
- 3) *mid-term* (śródkresowa) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego możliwa jest aktualizacja dokumentu;
- 4) *ex-post* (na zakończenie wdrażania GPR) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych projektów w ramach GPR z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w GPR, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.

3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rewitalizacji wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stromiec jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym programem rewitalizacji. Ponadto realizuje *zasadę partnerstwa* wynikającą z art. 8 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE)

nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Narzędzia i formy partycypacji społecznej zastosowane na każdym etapie sporządzenia i wdrażania GPR ukierunkowane zostały na możliwie dojrzałe formy, obejmujące nie tylko informowanie, ale również opracowywanie, konsultowanie, współdecydowanie, kontrolę obywatelską, badania ilościowe (m.in. ankieta on-line) czy inicjatywę lokalną (m.in. nabór pomysłów na projekty poprzez fiszkę projektową). Ogólny schemat mechanizmów włączenia interesariuszy rewitalizacji na poszczególnych etapach rewitalizacji przedstawiono w tabeli 17.

Tabela 17 Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa na poszczególnych etapach rewitalizacji

Realizowane działania	Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa (mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji)
DIAGNOZOWANIE	
<p>Diagnoza gminy w podziale na ustalone jednostki referencyjne we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza wskaźnikowa ilościowa i jakościowa koncentracji problemów na podstawie ustalonych wskaźników dla poszczególnych jednostek we wszystkich ww. sferach; - analiza jakościowa potencjałów; - delimitacja przestrzenna obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie badania ankietowego w dniach 28.08–15.09.2023 r. dotyczącego sytuacji w gminie w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej. 2. Przeprowadzenie spotkania z Radnymi Rady Gminy Stromiec i Sołtysami – przedstawicielami mieszkańców gminy. Spotkania miały na celu przedstawienie wyników przeprowadzonej diagnozy, przybliżenie zagadnień związanych z rewitalizacją, określenie propozycji obszaru rewitalizacji, a także poznanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców. 3. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z diagnozą gminy i mapami poglądowymi granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Odbyły się w dniach 10.11–15.12.2023 r. (powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 03.11.2023 r.) w następujących formach: <ol style="list-style-type: none"> 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Stromiec; - bezpośrednio do sekretariatu w Urzędzie Gminy Stromiec. 2) otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 30.11.2023 r. w Urzędzie Gminy Stromiec. 3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w sekretariacie w Urzędzie Gminy Stromiec. <p>Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji, niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana w dniu 19.12.2023 r. na stronie podmiotowej gminy i w BIP oraz tablicy ogłoszeń urzędu informacja podsumowująca ich przebieg.</p> 4. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Odbyły się w dniach 14.05–18.06.2024 r. w następujących formach: <ol style="list-style-type: none"> 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Stromiec; - bezpośrednio do sekretariatu w Urzędzie Gminy Stromiec.

	<p>2) otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 03.06.2024 r. w Urzędzie Gminy Stromiec.</p> <p>3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w sekretariacie w Urzędzie Gminy Stromiec.</p> <p>W trakcie konsultacji społecznych dotyczących uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, w wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne uwagi i/lub wnioski.</p> <p>Niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana w dniu 21.06.2024 r. na stronie podmiotowej gminy i w BIP oraz tablicy ogłoszeń Urzędu informacja podsumowująca ich przebieg.</p>
PROGRAMOWANIE	
<p>Sporządzenie <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projektowanie i wybór rozwiązań; - określenie głównych założeń dokumentu; - identyfikacja i zaplanowanie listy projektów podstawowych oraz uzupełniających realizowanych przez różnych interesariuszy rewitalizacji; - określenie ram organizacyjno-finansowych realizacji rewitalizacji; - przeprowadzenie odpowiednich uzgodnień i zaopiniowanie dokumentu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie badania ankietowego w dniach 01–15.07.2024 r. dotyczącego sytuacji na obszarze rewitalizacji i potrzeb jego mieszkańców. 2. Przeprowadzenie otwartego naboru kandydatów na członków składu Komitetu Rewitalizacji, zgodnie z procedurą zwartą w Regulaminie, od dnia 01.07.2024 r. do dnia 19.07.2024 r. (włącznie). Zgłoszenia kandydatów można było dokonać w następujących formach: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną w formie skanu; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Stromiec; - bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Gminy Stromiec. 3. Przeprowadzenie naboru fiszek projektowych w dniach 01–12.07.2024 r., umożliwiającym zgłoszenie propozycji projektów rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Stromiec; - bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Gminy Stromiec. 4. Otwarte spotkanie z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 12.07.2024 roku. 5. I posiedzenie Komitetu Rewitalizacji w dniu 00.09.2024. r. o godz. 0000 w Urzędzie Gminy Stromiec w związku z opracowywanym Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Stromiec w celu wybrania Przewodniczącego i Zastępcy Komitetu i przekazania najważniejszych informacji na temat rewitalizacji. 6. Konsultacje społeczne dokumentu w dniach 04.09–09.10.2024 oraz zbieranie uwag w następujących formach: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Stromiec; - bezpośrednio do sekretariatu w budynku Urzędu Gminy Stromiec. 7. Otwarte spotkanie konsultacyjne z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 00.00.2024 o godz. 00.00 w Urzędzie Gminy Stromiec.

	Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji, niezwłocznie po zakończeniu konsultacji została opracowana i opublikowana na stronie podmiotowej gminy i w BIP oraz tablicy informacyjnej Urzędu informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem.
WDRAŻANIE (FINANSOWANIE)	
<p>Wdrażanie założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja (wdrażanie) przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych (w tym w ramach partnerstw międzysektorowych); - prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej oraz aktywizacji interesariuszy rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja przez gminę otwartego naboru na partnera/partnerów spoza sektora finansów publicznych do wspólnej realizacji projektu zgodnie z <i>Ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2021–2027</i> (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079). 2. Konkursy ofert dla organizacji pozarządowych. 3. Konkurs architektoniczny lub architektoniczno-urbanistyczny w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji. 4. Planowanie partycypacyjne obejmujące cykl spotkań służących zagospodarowaniu przestrzeni. 5. Warsztaty projektowe związane z kształtowaniem przestrzeni z wykorzystaniem map/makiet. 6. Spacerki badawcze dla określonych grup społecznych w celu ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych. 7. Realizacja projektów przez różnych beneficjentów (w tym w partnerstwach międzysektorowych). 8. Wspólne podejmowanie decyzji/kształtowanie przestrzeni/rozwiązywanie problemów/opiniowanie rozwiązań w trakcie cyklicznych spotkań Komitetu Rewitalizacji. 9. Spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami organizowane w miarę postępu wdrożenia projektów. 10. Realizacja małych inicjatyw interesariuszy rewitalizacji i wydarzeń lokalnych związanych z rewitalizacją.
MONITOROWANIE, EWALUACJA, AKTUALIZACJA	
<p>Ocena realizacji założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie monitoringu realizacji rewitalizacji; - wykonanie ewaluacji założeń programowych; - aktualizacja dokumentu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opiniowanie cyklicznych raportów/sprawozdań z postępu w realizacji dokumentu przez Komitet Rewitalizacji oraz ich upublicznianie na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. 2. Spotkania informacyjno-konsultacyjne w celu przekazywania informacji na temat postępu we wdrażaniu projektów rewitalizacyjnych. 3. Opracowanie ewaluacji <i>mid-term</i> i <i>ex-post</i> z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii mieszkańców na temat efektywności przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych. 4. Możliwość wystąpienia z wnioskiem o aktualizację dokumentu przez inicjatywę co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. 5. Opiniowanie zgłoszonych wniosków o aktualizację dokumentu przez Komitet Rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne

Realizacja oraz zaplanowanie różnorodnych form partycypacji społecznej i aktywizacji społeczności lokalnej umożliwiło dotarcie do szerokiego grona przedstawicieli interesariuszy oraz poznanie ich potrzeb i oczekiwań w celu dostosowania wsparcia. Wartością dodaną przeprowadzonych metod partycypacji i „budowania” partnerstwa była możliwość skonfrontowania wiedzy o wielu aspektach funkcjonowania obszaru rewitalizacji przez różne środowiska lokalne, co w konsekwencji doprowadziło do pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji i będzie stanowiło podstawę uzasadnienia podjętych na nim działań. Ponadto zakłada się, że partycypacyjny model opracowania dokumentu będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o rewitalizacji: „partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji”.

W związku z powyższym na etapie sporządzenia *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030*, zgodnie z procedurą określoną przepisami ww. ustawy, powołany został Komitet Rewitalizacji, w skład którego wchodzi interesariusze rewitalizacji, tj. przedstawiciele mieszkańców gminy (w tym obszaru rewitalizacji), organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych gminy oraz innych grup społecznych. Pierwszym etapem procedury było uchwalenie przez Radę Gminy Stromiec *Uchwały Nr III.18.2024 Rady Gminy Stromiec z dnia 25 czerwca 2024 roku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji* wraz z załącznikiem, stanowiącym *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*. Podjęcie uchwały poprzedzone było konsultacjami społecznymi przeprowadzonymi w dniach 14.05–18.06.2024 r. w następujących formach: zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego (dostarczanego drogą elektroniczną na podany adres e-mail, drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Stromiec, bezpośrednio do sekretariatu w budynku ww. Urzędu), otwartego spotkania konsultacyjnego z interesariuszami rewitalizacji z zapewnieniem możliwości przedstawienia uwag, opinii i propozycji (w dniu 03.06.2024 r.) oraz zbierania uwag ustnych do protokołu w sekretariacie w budynku ww. Urzędu. Wszystkie dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Gminy Stromiec oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Stromiec oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. Po podjęciu ww. uchwały przez Radę Gminy, na zasadach określonych w przyjętym *Regulaminie Komitetu Rewitalizacji* ogłoszony został na stronie internetowej gminy, w BIP oraz na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Stromiec otwarty nabór na członków Komitetu Rewitalizacji, który trwał od 01.07.2024 r. do 05.08.2024 r. włącznie. Zgłoszeń kandydatów można było dokonać poprzez wypełnienie *Formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji* oraz dostarczenie go w taki sam sposób, jak w przypadku ww. formularza konsultacyjnego. Organem właściwym do rozpatrzenia zgłoszonych kandydatur był Wójt Gminy Stromiec. **Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji Zarządzeniem nr 0000000 Wójta Gminy Stromiec z dnia r. w sprawie powołania**

Komitetu Rewitalizacji ds. Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030 (zgodnie z limitami osobowymi określonymi w Regulaminie).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta Gminy Stromiec w zakresie rewitalizacji.

Zasady jego działania określa *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*, stanowiący załącznik do uchwały Nr III.18.2024 Rady Gminy Stromiec z dnia 25 czerwca 2024 roku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. Według zapisów niniejszego regulaminu, Komitet uprawniony jest do opiniowania GPR na etapie opracowania, a następnie jego wdrażania, monitorowania i ewaluacji oraz podejmowania inicjatyw związanych z rewitalizacją w Gminie Stromiec. Ponadto uczestniczy w sporządzaniu i opiniowaniu projektów uchwał Rady Gminy Stromiec oraz zarządzeń Wójta Gminy Stromiec związanych z rewitalizacją.

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje

Przepisy *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112) określają, dla jakiej kategorii dokumentów planistycznych, ze względu na ich indywidualną zawartość oraz zewnętrzne uwarunkowania, istnieje konieczność przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ponadto przesłanką obowiązkowo kwalifikującą do przedmiotowej oceny, zgodnie z art. 46 pkt 3 i art. 47. ww. ustawy jest stwierdzenie, iż w efekcie realizacji przedsięwzięć, wystąpi znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

Decyzję o przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydaje organ opracowujący projekt dokumentu sam bądź zgodnie z art. 47 ww. ustawy, w uzgodnieniu z właściwym organem ochrony środowiska, którym w tym przypadku jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie.

[Gmina Wystąpi z wnioskiem]

5. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Istnieje możliwość ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR) na okres nie dłuższy niż 10 lat, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji. Nie przewiduje się jednak jej ustanowienia, a możliwość ta pozostaje jako opcja, która zostanie zrealizowana, o ile wystąpią czynniki potwierdzające zasadność tej decyzji w kontekście optymalnego wykorzystania jej narzędzi.

6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie

6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej

W związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec nie są wymagane zmiany w następujących uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 *Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego* (Dz. U. z 2023 r. poz. 725):

1. *Uchwale Nr XLII.303.2023 Rady Gminy Stromiec z dnia 30 stycznia 2023 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Stromiec na lata 2023–2027.*

6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

W związku ze sporządzeniem *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030* nie przewiduje się wprowadzania zmian w aktualnie obowiązujących dokumentach: Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego. Obecnie cały obszar gminy (w tym obszar rewitalizacji) jest objęty Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego, przyjętym *Uchwałą nr XIV/63/2003 Rady Gminy Stromiec z dnia 11 grudnia 2003 r.* (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego Nr 311, poz. 8725 z dnia 15 grudnia 2003 r.). Nie przewiduje się również konieczności sporządzenia i uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 *Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130). Ponadto gmina nie posiada Planu ogólnego w związku z tym nie wskazuje się zmian w planie ogólnym.

Spis map

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Stromiec	18
Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stromiec	19
Mapa 3 Zasięg obszarów przekroczeń poziomu celu długoterminowego ozonu dla 8-godz. stężenia O ₃ ze względu na ochronę zdrowia w Gminie Stromiec w 2021 roku	35
Mapa 4 Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM ₁₀ określonego ze względu na ochronę zdrowia w Gminie Stromiec w 2021 roku	36
Mapa 5 Zasięg obszarów przekroczeń średniorocznego poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM _{2,5} fazy II określonego ze względu na ochronę zdrowia w Gminie Stromiec w 2021 roku	37
Mapa 6 Formy ochrony przyrody w granicach obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stromiec	38
Mapa 7 Zagrożenie powodziowe na terenie Gminy Stromiec	39
Mapa 8 Przestrzenne rozmieszczenie projektów podstawowych na obszarze rewitalizacji	69

Spis schematów

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Stromiec	15
Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji ..	20
Schemat 3 Założenia <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030</i>	48
Schemat 4 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Stromiec	88

Spis tabel

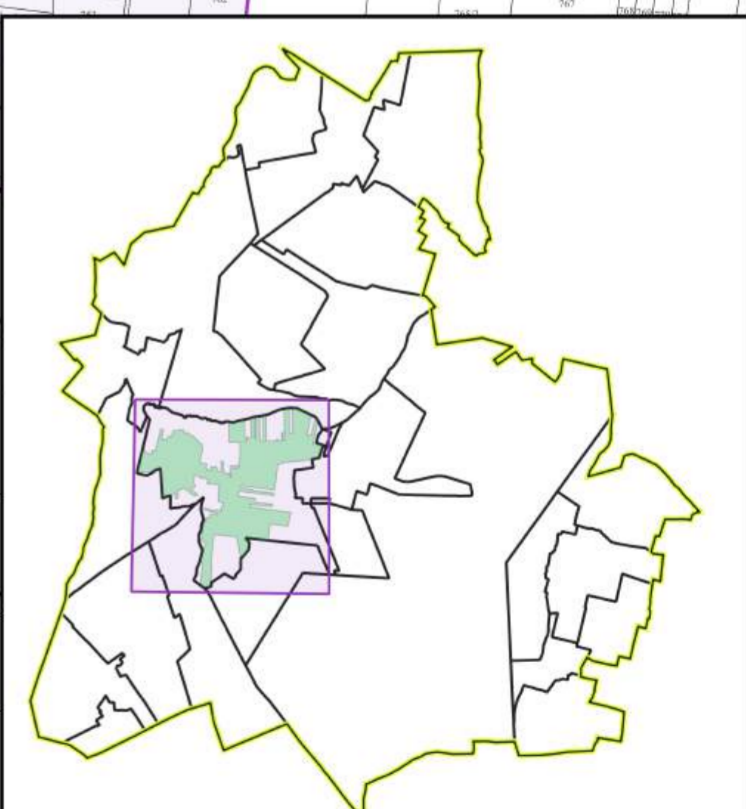
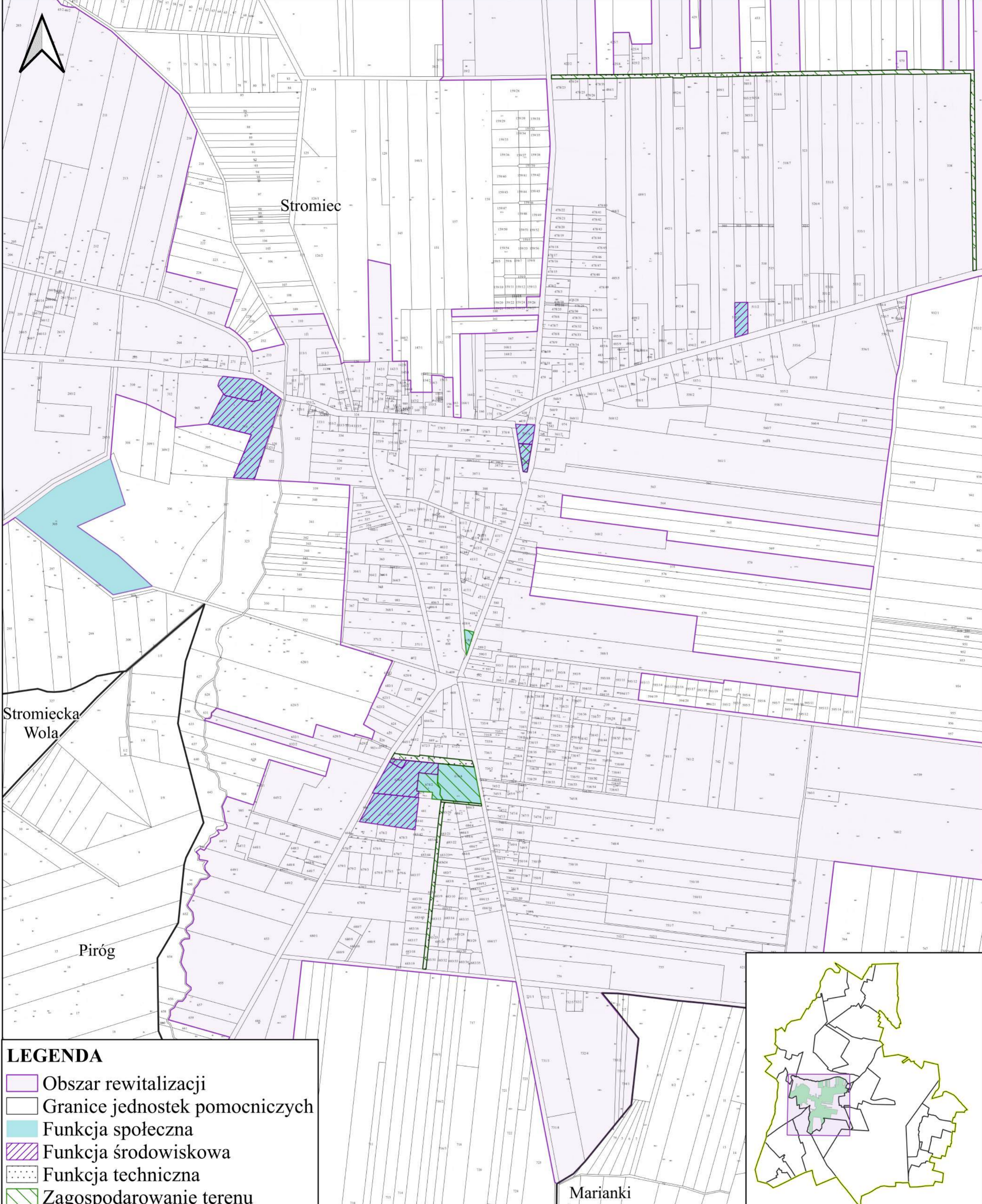
Tabela 1 Wskaźniki obrazujące sytuację na terenie Gminy Stromiec w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej	12
Tabela 2 Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z poszczególnych powodów na wyznaczonym obszarze rewitalizacji i średnio w Gminie Stromiec w 2021 roku	25
Tabela 3 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji ...	40
Tabela 4 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych, mające na celu eliminację lub ograniczenie występowania negatywnych zjawisk	49
Tabela 5 Projekt podstawowy nr 1	52
Tabela 6 Projekt podstawowy nr 2	55
Tabela 7 Projekt podstawowy nr 3	57
Tabela 8 Projekt podstawowy nr 4	59
Tabela 9 Planowane źródła finansowania projektów podstawowych	63
Tabela 10 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych	65

Tabela 11 Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi	71
Tabela 12 Wykaz najważniejszych projektów zrealizowanych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy na terenie Gminy Stromiec	74
Tabela 13 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do dokumentów strategicznych i planistycznych.....	76
Tabela 14 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030	84
Tabela 15 Harmonogram wdrażania dokumentu	89
Tabela 16 Wskaźniki monitoringowe wdrażania <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Stromiec na lata 2024–2030</i>	93
Tabela 17 Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa na poszczególnych etapach rewitalizacji	100

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności na obszarze rewitalizacji - sołectwo Stromiec w latach 2018–2021	21
Wykres 2 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2021 r. na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Stromiec.....	22
Wykres 3 Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2021 roku na obszarze rewitalizacji, na terenie Gminy Stromiec, powiatu białobrzeskiego i województwa mazowieckiego.....	22
Wykres 4 Przyrost naturalny i saldo migracji na pobyt stały w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego	23
Wykres 5 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania w 2021 roku na obszarze rewitalizacji, na terenie gminy, powiatu białobrzeskiego, województwa mazowieckiego i kraju	24
Wykres 6 Średnie % wyniki z egzaminu ósmoklasisty w Gminie Stromiec, powiecie białobrzeskim, województwie mazowieckim i kraju w 2021 r.	27
Wykres 7 Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 roku (I tura) oraz w wyborach parlamentarnych w 2019 roku – porównanie obszaru rewitalizacji i Gminy Stromiec	28
Wykres 8 Powierzchnia terenów zagospodarowanych pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadającą na 1 000 mieszkańców na obszarze rewitalizacji i ogółem w Gminie Stromiec w 2021 r.	31
Wykres 9 Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON w przeliczeniu na 1 000 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w 2021 r. na obszarze rewitalizacji w Gminie Stromiec.....	31
Wykres 10 Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej w 2021 r. na obszarze rewitalizacji i w Gminie Stromiec.....	33
Wykres 11 Ilość odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi lub stanu środowiska – azbest (w tonach) w przeliczeniu na km ² w 2021 roku na terenie obszaru rewitalizacji i Gminy Stromiec	34

Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji



- LEGENDA**
- Obszar rewitalizacji
 - Granice jednostek pomocniczych
 - Funkcja społeczna
 - Funkcja środowiskowa
 - Funkcja techniczna
 - Zagospodarowanie terenu



GMINA STROMIEC - GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI

PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNYCH

OBSZAR REWITALIZACJI - STROMIEC

SKALA 1:5000